

Nr 50.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1952/53 till den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten m. m.; given Stockholms slott den 8 februari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sam. B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen behandlas till en början vissa av 1950 års frökontrollutredning framlagda förslag rörande organisationen av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten. Därvid förordas en begränsad decentralisering av frökontrollverksamheten genom överförande av vissa arbetsuppgifter från statens centrala frökontrollanstalt till de lokala frökontrollanstalterna. Vidare föreslås att Allmänna svenska utsädesaktiebolaget och W. Weibull aktiebolag under vissa förutsättningar skola kunna erhålla auktorisation av den innebörden att en av företagen själva utövad kontroll över de egna utsädesvarorna skall bli jämställd med sådan kontroll, som utövas av statsunderstödd frökontrollanstalt. Slutligen uttalas, att de s. k. efterkontrollodlingarna i huvudsak böra förläggas till Skåne och att även centralanstaltens fältkontrollavdelning bör förflyttas dit. Frågan om förläggningsplatsen anses emellertid böra övervägas ytterligare.

I anslag till avlöningar och omkostnader vid statens centrala frökontrollanstalt äskas för budgetåret 1952/53 respektive 1 351 000 kronor och 560 700 kronor. Vidare äskas för understöd åt lokala frökontrollanstalter ett anslag av 5 000 kronor.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, *fråga om anslag för budgetåret 1952/53 till den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten m. m.* samt anför därvid följande.

A. Inledning.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 87) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna dels till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Statens centrala frökontrollanstalt: Avlöningar och Omkostnader förslagsanslag å 1 405 000 respektive 330 000 kronor, dels till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understöd åt lokala frökontrollanstalter ett anslag av 5 000 kronor.

Jag torde nu få återkomma till dessa frågor och vissa därmed sammanhängande problem.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, tre sakkunniga för att verkställa utredning rörande organisationen av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1950 års frökontrollutredning, ha utgjorts av landshövdingen B. Fallenius, tillika ordförande, dåvarande frökontrollanten vid statens centrala frökontrollanstalt, numera t. f. föreståndaren för anstalten K. I. S. Gadd samt dåvarande rektorn vid Bollerups lantbruksskola, numera landshövdingen T. Å. Hovgard.

De sakkunniga ha den 27 juni 1951 överlämnat betänkande med förslag rörande organisationen av frökontrollverksamheten (stencilerat). T. f. föreståndaren Gadd har avgivit särskilt yttrande beträffande vissa av utredningen behandlade frågor.

Över betänkandet ha, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, styrelserna för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt statens centrala frökontrollanstalt, statens organisationsnämnd, statens sakrevision, styrelserna för frökontrollanstalterna i Linköping, Skara, Örebro och Luleå, samtliga hushållningssällskap utom sällskapet i Kopparbergs län, 1949 års växtskyddsutredning, Röbbäcksdalsutredningen, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska lantmännens riksförbund, Sveriges utsädesförening, Svenska utsädesfirmornas förening, Sveriges förenade utsädesodlare, W. Weibull aktiebolag, Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, Sveriges fröodlareförbund, Svenska sockerfabriksaktiebolaget, Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund, Tjänstemännens centralorganisation samt Sveriges akademikers centralorganisation. Härjämte ha skrifter inkommit från Aktiebolaget Hallands frökontor samt J. E. Ohlsens Enke aktiebolag.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har vid sitt yttrande fogat utlåtanden från lärarkollegiet och försökskollegiet. Vid yttrandet från Sveriges akademikers centralorganisation har fogats utlåtande av Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund.

Utredningens uppgift har varit att pröva organisationen av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten för att om möjligt kunna anvisa vägar att förenkla och förbilliga denna kontroll utan eftersättande av kravet på att kontrollen skall vara effektiv. Någon principiell ändring i förhållandet mellan den statliga och den statsunderstödda frökontrollverksamheten har emellertid enligt direktiven ej ansetts böra ifrågasättas.

Utredningens betänkande innehåller förslag till en rad ändringar i de bestämmelser, som nu gälla angående frökontrollverksamheten. Med utgångspunkt från dessa ändringar har utredningen sedan föreslagit en betydande nedskärning av personalorganisationen vid den centrala frökontrollanstalten.

De frågor angående ändringar i organisationen av frökontrollverksamheten, som utredningen berört, äro till övervägande delen av rent administrativ karaktär. Med hänsyn till den inverkan, som ställningstagandet till desamma har på medelsbehovet för centralanstalten ävensom till frågornas betydelse för jordbruksnäringen anser jag det emellertid lämpligt att i samband med behandlingen av anslagsfrågorna även redogöra för utredningens förslag i förstnämnda delar ävensom för min ståndpunkt till desamma.

B. Nuvarande förhållanden.

Utredningen redogör i sitt betänkande till en början ingående för den statliga och den statsunderstödda frökontrollverksamhetens arbetsuppgifter och organisation. Här om torde i huvudsak få hänvisas till betänkandet (s. 14—75). Här skall endast erinras om att denna verksamhet för närvarande

ombesörjes av *dels* statens centrala frökontrollanstalt, vars huvudinstitution är förlagd till Bergshamra utanför Stockholm och vilken har en filial i Åkarp i anslutning till Alnarps egendom, *dels* fem lokala statsunderstödda frökontrollanstalter, nämligen i Linköping, Skara, Örebro, Torsta i Jämtland och Luleå. Statsbidraget till de senare utgår med 1 000 kronor till varje anstalt.

Den främsta uppgiften för såväl centralanstalten som de lokala anstalterna är att utföra olika slag av analyser av utsädesvaror. Härvidlag spelar statsplomberingen av utsäde den viktigaste rollen. Statsplomberingen består i att frökontrollanstalt efter provtagning av anmälda utsädespartier åsätter varje säck i partiet plomb och bevis om varans beskaffenhet. En förutsättning för att statsplombering skall få ske är att den undersökta varan uppfyller vissa av lantbruksstyrelsen fastställda minimifordringar. I fråga om statsplombering skiljer man för närvarande på fem olika typer, nämligen

- 1) vanlig statsplombering;
- 2) statsplombering av kvalitetsvara;
- 3) statsplombering med kontrollodlingsbevis;
- 4) statsplombering av originalvara; samt
- 5) statsplombering av inregistrerad rödklöverstam.

Härutöver kan även nämnas den från och med år 1934 införda statsplomberingen av utsädespotatis.

Beträffande innebörden av de förstnämnda fyra plomberingsformerna och förutsättningarna för att plombering skall få ske torde här få återgivas följande uppgifter ur betänkandet.

Statsplombering av utsädesvara utföres endast hos sådana odlare och utsädeshandlare, som ha tillgång till av lantbruksstyrelsen godkända magasinslokaler och anordningar för rensning av utsäde. För att kunna godkännas skola lokalerna vara ändamålsenliga och innehålla ljus och tillräckligt stort utrymme för uppställande av utsädespartierna vid provtagning, varjämte rensningsanordningarna skola vara fullt användbara och lämpliga för sitt syfte. Frökontrollanstalt är skyldig att hos sådan odlare eller utsädeshandlare förse utsädesparti, som uppfyller de stipulerade fordringarna, med statsplomb och plomberingsbevis. Det må dock anmärkas, att de lokala frökontrollanstalterna endast äga rätt att utföra vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara.

För vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara ha uppställts vissa fordringar å renhetsgrad, ogräshalt, grobarhet och vattenhalt m. m. Fordringarna äro i vissa avseenden högre beträffande statsplombering av kvalitetsvara än beträffande vanlig statsplombering.

Vid vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara skall å plomberings- eller provtagningsbeviset i allmänhet angivas det stam- eller sortnamn, som uppdragsgivaren åsatt varan. Ur denna uttages ett generalprov för efterkontrollodling, vilken verkställs av statens centrala frökontrollanstalt. Det åligger de lokala frökontrollanstalterna att insända generalprovet till centralanstalten omedelbart efter verkställd plombering. Å plomberingsbevisets baksida angives, att prov uttagits till efterkontrollodling samt att köpare av varan, sedan kontrollodlingen avslutats, kan erhålla upplysning om undersökningens resultat hos centrala frökontrollanstalten.

De nu återgivna bestämmelserna gälla i tillämpliga delar även vid statsplombering med kontrollodlingsbevis. Därutöver måste emellertid vid denna

kontrollform utsädesvaran dels ha anmälts till förkontrollodling och fältbesiktning och godkänts vid sådan odling och besiktning samt dels vid laboratoricanalys ha visat sig vara av fullgod frökvalitet.

Till förkontrollodling få anmälas, beträffande rotfruktsväxter, endast från stamägaren erhållet stamfrö samt, beträffande övriga växtslag, i regel endast originalvara, med kontrollodlingsbevis statsplomberat utsäde eller utsäde av egen skörd, vilket vid förkontrollodling och fältbesiktning godkänts till statsplombering som originalvara eller med kontrollodlingsbevis. För nyinköpt utsäde, statsplomberat som originalvara eller med kontrollodlingsbevis, må på särskild begäran efterkontrollodlingen härav gälla jämväl som förkontrollodling.

Vid fältbesiktning åligger det odlaren att visa samtliga med det under förkontrollodling stående utsädet besädda fält. Alla försiktighetsåtgärder för att förhindra inblandningar, inkorsningar eller överförande av smittosamma växtsjukdomar skola vidtagas. Vidare bör odlaren ha eget tröskverk och för varans rensning erforderliga maskiner.

För att frövara skall få statsplomberas som originalvara fordras att varan dels uppfyller de fordringar, som uppställas vid statsplombering med kontrollodlingsbevis, dels utgöres av en genom svensk förädling uppdragen sort, som efter att ha ingått i ett tillräckligt antal officiella eller eljest representativa och tillförlitliga försök av originalutsädesnämnden förklarats vara av betydelse för svensk växtodling. Statsplombering av originalvara får endast verkställas av statens frökontrollanstalt.

Statsplombering av utsädesvara gäller endast under viss kortare tid.

I samband med behandlingen av bestämmelserna om statsplombering torde här även få erinras om att statsplomberad utsädesvara är undantagen från de bestämmelser om uppgiftsskyldighet m. m., som föreskrivas i lagen den 14 juni 1928 angående handeln med utsädesvaror. Enligt 3 § sagda lag skola nämligen de i 2 § i lagen meddelade bestämmelserna om uppgiftsskyldighet vid försäljning av frö, som är ämnat till utsäde, ävensom föreskrifterna i 6 och 7 §§ samma lag ej gälla, om fröet är förpackat i emballage, försett med obruten plomb i enlighet med gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara, och tiden för plomberingsbevisets giltighet ej utgått vid tiden för varans avlämnande.

Vid statens centrala frökontrollanstalt utföras samtliga förekommande slag av statsplombering och andra undersökningar av utsädesvaror. Totala antalet prov vid anstalten har sedan anstaltens tillkomst stigit successivt och utgjorde budgetåret 1949/50 cirka 71 000, därav omkring 58 000 vid huvudanstalten och 13 000 vid filialen i Alnarp. Anstaltens totala årskapacitet beräknas till 45 000—50 000 utsädesprov och 20 000—25 000 oljeväxtprov vid huvudinstitutionen samt cirka 10 000 prov av vartdera slaget vid filialen. Även antalet kontrollodlingar har efter hand ökat kraftigt. Medan antalet åren 1925—1929 uppgick till mindre än 1 000 om året, utfördes under femårsperioden 1945—1949 i genomsnitt över 10 000 prov om året. Fältbesiktningarna, med undantag för dem som på uppdrag av statens centrala frökontrollanstalt verkställas av Sveriges utsädesförening och W. Weibull aktiebolag, omfattade under åren 1936—1942 i runt

tal 3 000 hektar årligen men ha sedan stigit så att de år 1949 omfattade cirka 9 400 hektar.

Arbetsuppgifterna vid de lokala frökontrollanstalterna äro mera begränsade än vid statens centrala frökontrollanstalt. Vissa göromål, t. ex. undersökningar av prov enligt frölagen, få sålunda ej utföras vid de lokala anstalterna. Bland annat på grund av att de lokala anstalterna ej ha resurser att verkställa kontrollodlingar medverka de ej heller vid statsplombering med kontrollodlingsbevis eller av originalvara. Av de olika statsplomberingstyperna kunna sålunda endast vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara utföras vid lokal frökontrollanstalt. Slutligen äga de lokala anstalterna enligt nu gällande föreskrifter endast rätt att utöva sin plomberingsverksamhet inom det område, som lantbruksstyrelsen bestämt. Genom skrivelse den 10 november 1926 har lantbruksstyrelsen förordnat, att de lokala anstalterna vid sidan av statens centrala frökontrollanstalt skola äga verkställa statsplombering inom följande områden, nämligen

Linköpingsanstalten inom Östergötlands och Jönköpings län;

Skaraanstalten inom Göteborgs och Bohus, Älvsborgs samt Skaraborgs län;

Örebroanstalten inom Värmlands, Örebro och Kopparbergs län;

Torstaanstalten inom Jämtlands län; samt

Luleåanstalten inom Västerbottens och Norrbottens län.

De lokala frökontrollanstalternas årskapacitet har av vederbörande föreståndare beräknats till, vid Linköpingsanstalten minst 30 000, vid Skaraanstalten ungefär 15 000, vid Örebroanstalten minst 20 000 samt vid var och en av Torsta- och Luleåanstalterna ungefär 2 500 prov. Verkliga antalet utförda prov var budgetåret 1949/50 i runda tal vid Linköpingsanstalten 23 000, vid Skaraanstalten 13 500, vid Örebroanstalten 14 000, vid Torstaanstalten 1 400 och vid Luleåanstalten 1 000.

För provtagning utgår ersättning enligt en av lantbruksstyrelsen fastställd taxa. Denna taxa, vilken gäller för såväl centralanstalten som de lokala frökontrollanstalterna, är utformad så att den innehåller fasta avgifter för olika slag av uppdrag. Med större kunder får dock vederbörande anstalts styrelse träffa särskild skriftlig överenskommelse om rabatt. Dylikt avtal skall underställas lantbruksstyrelsen för prövning och godkännande. Centralanstalten beviljar för närvarande dylika rabatter åt sex företag, däribland Allmänna svenska utsädesaktiebolaget.

Då statens centrala frökontrollanstalt inrättades, beräknade man att inkomsterna å verksamheten i stort sett skulle täcka utgifterna. I själva verket har emellertid rörelsen, särskilt under senare år, visat betydande underskott. Beträffande utvecklingen under den senaste 10-årsperioden kan hänvisas till följande sammanställning.

Budgetår	Nettoutgifter	Nettoinkomster	Underskott	Inkomster i % av ut- gifterna
1939/40	490 500	239 000	251 500	49
1940/41	602 600	330 000	272 600	55
1941/42	811 700	509 100	302 600	63
1942/43	947 000	488 500	458 500	52
1943/44	1 104 000	818 700	286 000	74
1944/45	1 136 700	707 600	429 100	62
1945/46	1 179 400	691 100	488 300	59
1946/47	1 194 100	776 300	417 800	65
1947/48	1 659 200	722 000	937 200	43
1948/49	1 663 000	1 762 000	1 901 000	46
		(900 000)	(763 000)	(54)
1949/50	1 624 300	1 032 800	1 591 500	64
		(894 800)	(729 500)	(55)

Medan den centrala frökontrollanstaltens verksamhet sålunda lämnat betydande underskott har rörelsen vid de lokala frökontrollanstalterna i regel lämnat tillfredsställande ekonomiskt resultat och stundom givit ej oväsentliga överskott.

Antalet befattningshavare vid statens centrala frökontrollanstalt framgår av följande av utredningen gjorda sammandrag avseende förhållandena den 1 juli 1950.

Föreståndare 1

Huvudanstalten:

Groningsavdelningen 51
 Renhetsavdelningen 62
 Fältkontrollavdelningen 23
 Kassaavdelningen 10
 Analysexpeditionen 15
 Svalöfsavdelningen 3
 Gemensam personal 10

Filialen:

Groningsavdelningen 9
 Renhetsavdelningen 17
 Analysexpeditionen 4
 Gemensam personal 1

Summa befattningshavare 206

I betänkandet anmärkes i anslutning till de nu lämnade uppgifterna, att personalen vid centralanstalten den 1 april 1951 nedgått till 195 befattningshavare.

¹ Den redovisade inkomsten för 1948/49, omkring 762 000 kronor, bör enligt anstaltens beräkning ökas till 900 000 kronor på grund av onormalt stor eftersläpning i influtna likvider. Härtill bör hänsyn tagas vid bedömning av resultatet för 1949/50. Beloppen inom parentes ange härav följande korrigerings.

Utöver de angivna befattningshavarna har centralanstalten i olika delar av landet anställt provtagare. Dessa ha till uppgift att verkställa provtagning av utsädesvaror. För närvarande finnas cirka 70 provtagare. Dessa äro samtliga arvodesanställda.

Vid sidan av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten bedrivs frökontrollverksamhet även inom den enskilda frö- och utsädeshandeln. I viss utsträckning saluföres också utsäde under företagens egen plomb. I dessa fall läggas alltså de analyser, som företaget självt utfört, till grund för de uppgifter rörande utsädets beskaffenhet som lämnas köparna. Särskilt förekommer detta beträffande de utsädesvaror, som saluföras av W. Weibull aktiebolag, Landskrona. Enligt uppgift i betänkandet undersökas å bolagets frökontrollanstalt omkring 15 000 prov årligen till en beräknad kostnad av cirka 100 000 kronor.

Här torde vidare böra erinras om de speciella förhållanden, som gälla i fråga om Allmänna svenska utsädesaktiebolagets utsädesförsäljning. Ur betänkandet torde härom få återges följande.

Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, som bildades år 1891, har enligt bolagsordningen till ändamål att verkställa inköp, försäljning och odling av fullgott utsäde ävensom fabriksmässigt utöva verksamhet med förädling av utsäde samt annan i samband härmed stående verksamhet. Även om bolaget sålunda driver utsädeshandel i allmänhet, torde dock den närmaste anledningen till bolagets bildande ha varit, att man, omedelbart efter det Sveriges utsädesförening grundades, funnit lämplighetsskäl tala för tillskapandet av en särskild försäljningsorganisation, som kunde åtaga sig att till jordbrukarna föra ut de sorter och eliter, som frambringats av föreningen. Förhållandena äro i detta hänseende i stort sett desamma i dag, som då bolaget började sin verksamhet, och det förädlingsarbete, som utföres av föreningen, kommer sålunda bolaget till godo. Enligt särskilt avtal mellan föreningen och bolaget har nämligen föreningen förbundit sig att i princip överlämna de sorter och eliter av lantbruksväxter av olika slag, som av föreningen anses värda att utsläppas till allmän odling, till bolaget. Såsom ersättning för denna rätt erlärer bolaget till föreningen dels en grundavgift och dels en tilläggsavgift, som utgår med viss procent å försäljningssumman. Bolagets försäljning av utsädesvaror står numera, enligt bolagets i särskilt avtal gjorda åtagande, helt under statens centrala frökontrollanstalts kontroll. Sort- och stamkontrollen utövas emellertid delvis av utsädesföreningen, ensam eller i samarbete med frökontrollanstalten, varjämte de förberedande analyserna, som uppgå till ett antal av ungefär 7 000 årligen, överlåtits till föreningen. För detta arbete uppbär föreningen ersättning av statens centrala frökontrollanstalt. För frökontrollarbetet å utsädesbolaget finnas vid utsädesföreningen anställda en assistent samt ett första och tre andra avdelningsbiträden. Vid behov inkallas dessutom extra personal. Under högsäsongen uppgår antalet befattningshavare vid frökontrollbyrån till 12.

Det kan slutligen påpekas att i frökontrollarbetet såväl vid W. Weibulls aktiebolag som vid Sveriges utsädesförening tillämpas samma principer som de, vilka gälla för de statliga och statsunderstödda frökontrollanstalterna.

Tidigare omorganisationsförslag.

I samband med redogörelsen för den statliga och den statsunderstödda frökontrollverksamhetens nuvarande organisation torde även böra nämnas att frågan om en omorganisation av denna verksamhet tidigare varit aktuell. Sålunda behandlade lantbruksstyrelsen denna fråga i ett den 28 oktober 1946 avlämnat betänkande. Frökontrollutredningen har i sitt betänkande redogjort för huvuddragen av lantbruksstyrelsens då framlagda förslag och av de yttranden, som avgåvos över detta. Sammanfattningsvis kan nämnas att enligt förslaget de lokala frökontrollanstalterna borde bibehållas i nuvarande utsträckning. Vidare förordades en betydande utvidgning av den statliga frökontrollverksamheten. Denna utbyggnad borde enligt lantbruksstyrelsens mening genomföras främst på så sätt att dels Skånefilialen skulle utbyggas och fältkontrollavdelningen förflyttas dit från huvudanstalten, dels en ny filial skulle inrättas vid Röbbäcksdalen i Norrland. Styrelsens förslag beräknades medföra en ökning av personalen i den statliga frökontrollverksamheten med omkring 60 befattningshavare.

Vidare har statens organisationsnämnd i en den 13 oktober 1947 dagtecknad promemoria framlagt vissa förslag angående personalorganisationen vid centralanstalten. Nämnden har i denna promemoria bland annat förordat, att den nuvarande huvudanstalten successivt skall avvecklas genom inrättande av en ny anstalt, förslagsvis belägen i Skåne.

Slutligen har statens sakrevision med skrivelse den 10 oktober 1950 till Kungl. Maj:t överlämnat en promemoria angående taxesättningen vid statens centrala frökontrollanstalt. I denna framhålls att taxorna skulle behöva höjas högst avsevärt om full kostnadstäckning skulle erhållas. Sakrevisionen påpekar vidare att det, när man skall bedöma möjligheterna att genomföra en sådan taxehöjning, är nödvändigt att beakta det förhållandet, att den nuvarande taxan ger överskott vid de tre större lokala anstalterna. Om man vill undvika att belasta landets utsädeshandel med avgifter, som skulle medföra opåkallat höga vinster för vissa anstalter, synes man därför vara nödsakad att antingen bestämma en gemensam taxa så, att den centrala anstalten går med förlust, eller ock fastställa en taxa för den centrala anstalten, som ligger högre än taxan för de lokala anstalterna. Sakrevisionen anför, att sistnämnda förfaringssätt troligen skulle medföra en nedgång i den centrala anstaltens omslutning och en ökning av de lokala anstalternas. Till och med en betydande minskning av omslutningen vid den centrala anstalten skulle emellertid knappast medföra några ekonomiska olägenheter, då de minskade inkomsterna i stort sett torde kunna uppvägas genom löne- och omkostnadsbesparingar. En dylik förskjutning av frökontrollverksamheten mot ett intensivare utnyttjande av de lokala anstalterna kan enligt revisionens mening möjligen vålla betänkligheter med hänsyn till angelägenheten att uppehålla en enhetlig standard för landets frökontroll, men en icke önskvärd utveckling torde kun-

na motverkas genom skärpt kontrollverksamhet från den centrala anstaltens sida. Sakrevisionen har emellertid till slut anfört, att den icke för det närvarande ville taga ställning till taxefrågan men att man icke kan bortse från denna vid frökontrollverksamhetens omorganisation.

C. Frökontrollutredningens betänkande.

Huvuddragen av utredningens förslag.

Utredningen anser att statens centrala frökontrollanstalt även i fortsättningen bör intaga en ledande ställning inom frökontrollverksamheten. Denna verksamhet bör emellertid decentraliseras något. Som huvudsakliga skäl för en decentralisering anförs dels att verksamheten därigenom kan förbilligas, dels att läget på detta område på grund av den ökade kunskapsförmågan, förståelsen och ansvarskänslan hos jordbrukets utövare och utsädeshandelsrepresentanter nu är ett helt annat än det var då centralanstalten inrättades.

Den önskade decentraliseringen avses till en början skola åstadkommas genom en utvidgning av vissa av de distrikt, som nu äro bestämda för de lokala statsunderstödda frökontrollanstalternas plomberingsverksamhet. Därigenom skulle de mellansvenska anstalternas kapacitet kunna utnyttjas bättre än vad som för närvarande är fallet. Utredningen föreslår även att lokal statsunderstödd frökontrollanstalt i vissa fall skall äga åtaga sig statsplombering utanför sitt eget distrikt.

I betänkandet föreslås vidare att sådana enskilda företag, som bedriva en mera omfattande växtförädlingsverksamhet, skola kunna få särskild auktorisation. Sådan auktorisation skall ha den verkan att en av företagen själva utövad kontroll över de egna utsädesvarorna blir jämställd med sådan kontroll, som utövas av statsunderstödd frökontrollanstalt. Denna auktorisation skall dock icke omfatta sortrenhetskontroll, kontrollodlingar eller kontroll över utsädespartier avsedda för export.

Utredningen har även undersökt andra decentraliseringsmöjligheter. Därvid har den bland annat prövat frågan om lämpligheten av att inrätta nya lokala frökontrollanstalter eller en Norrlandsfilial till centralanstalten. Den anser dock icke att några åtgärder i dessa hänseenden för närvarande äro påkallade. Beträffande filialen i Norrland framhålles, att utredningen med sitt ställningstagande icke velat bestrida betydelsen av att viss frökontrollverksamhet förläggas till Norrland. Denna fråga anses emellertid böra övervägas mera ingående först i samband med utbyggandet av den planerade forskningsinstitutionen vid Röbbäcksdalen.

I samband med decentraliseringsfrågorna har utredningen öfvervägt frågan om erforderliga åtgärder för att samordna frökontrollverksamheten. I detta hänseende pekar den på betydelsen av att allmänna anvisningar för verksamhetens bedrivande skola meddelas fortlö-

pande samt föreslår att tillsynen från centralanstaltens sida skall intensifieras.

I fråga om organisationen av fältkontrollen föreslås en väsentlig ändring. Utredningen anser nämligen att den obligatoriska efterkontrollodlingen i samband med vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara bör slopas. Samtidigt föreslås att frölagen skall ändras så att den blir tillämplig å sådan statsplomberad frövara som nu nämnts.

Beträffande fältbesiktningarna föreslår utredningen en decentralisering såtillvida att de lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna skola tillerkännas viss rätt att verkställa sådana besiktningar efter uppdrag av centralanstalten. Samma befogenhet bör enligt förslaget tillkomma auktoriserade frökontrollorgan beträffande deras egna varor.

Utredningen har även prövat frågan om förläggningen av centralanstaltens fältkontrollavdelning. Med hänsyn till att kontrollodlingarna av klimatologiska skäl i huvudsak måste ske i Skåne förordar utredningen, att avdelningen skall förläggas i anslutning till den nuvarande filialen i Åkarp. I så fall måste emellertid en ny institutionsbyggnad uppföras för filialen. Byggnadskostnaderna, inbegripet kostnaderna för en vaktmästarebostad, uppskattas till i runt tal 450 000 kronor.

Med utgångspunkt från den minskning av arbetsuppgifternas omfattning vid statens centrala frökontrollanstalt, som ett genomförande av utredningens olika förslag väntas medföra, har utredningen ansett att personalorganisationen vid anstalten kan begränsas avsevärt.

Utredningens förslag till ny personalorganisation innebär en minskning med 60 befattningshavare eller nära 30 procent av det nuvarande antalet. Härigenom ävensom genom vissa andra besparingar räknar utredningen med att utgifterna för statens centrala frökontrollanstalt skola kunna nedbringas med cirka 530 000 kronor. Å andra sidan komma emellertid även inkomsterna att nedgå, om vissa arbetsuppgifter överflyttas till lokala organ. Den härav föranledda inkomstminskningen uppskattar utredningen till cirka 250 000 kronor.

Utredningens förslag är icke enhälligt. En av de sakkunniga, *t. f. föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt H. Gadd*, är nämligen på flera punkter skiljaktig från utredningens övriga ledamöter. Sålunda biträder han ej förslaget om en överföring av vissa arbetsuppgifter från centralanstalten till lokala organ. Vidare anser han att auktorisering av enskild frökontrollverksamhet endast bör ifrågakomma beträffande två företag, nämligen Allmänna svenska utsädesaktiebolaget samt W. Weibull aktiebolag. Han uttalar jämväl att efterkontrollodling åtminstone i viss utsträckning bör ske även beträffande de lägre statsplomberingsformerna.

Efter denna översikt över huvuddragen av utredningens förslag torde jag få närmare ingå på de olika avsnitten av detta.

Decentralisering från centralanstalten till lokala anstalter m. m.

Utredningen behandlar till en början den principiella frågan, huruvida man bör eftersträva en ökad centralisering av frökontrollverksamheten eller ej. Utredningen uttalar härom att den vid sina överväganden kommit till den uppfattningen, att någon mera fullständig centralisering av frökontrollväsendet ej kan anses vare sig ur säkerhetssynpunkt behövlig eller ur ekonomiska bedömanden försvarlig i nuvarande läge. Utredningen anser i stället, att tiden nu är mogen för en viss om än ganska begränsad decentralisering av frökontrollverksamheten. Som skäl härför anföres bland annat följande.

Statens centrala frökontrollanstalt har genom sitt arbete kunnat få fram gemensamma arbetsmetoder för de olika frökontrollanstalterna. Statens centrala frökontrollanstalt och de lokala anstalterna arbeta sålunda numera efter samma metoder och med i stort sett samma bedömningsgrunder. Under de överläggningar, som utredningen haft med intresserade parter, har icke heller uttalats något, som tyder därpå, att resultaten av arbetet vid den centrala och de lokala anstalterna nämnvärt skulle skilja sig åt ur säkerhetssynpunkt eller eljest. Samtidigt som utvecklingen inom frökontrollorganisationen sålunda fortgått gentemot större enhetlighet, ha emellertid även jordbrukets och utsädeshandelns organisationer genom sitt arbete i hög grad höjt kunnigheten, förståelsen och ansvarskänslan på detta område hos jordbrukets utövare och utsädeshandelns representanter. Det torde vara höjt över varje tvivel, att jordbrukarna numera äga en betydligt bättre förståelse för vikten av att få ett gott utsäde, även om kostnaderna härför skulle ställa sig något högre; liksom deras kunnighet och fordringar i fråga om utsädets kvalitet i hög grad vuxit. De större utsädesfirmorna känna också nu ett stort ansvar gentemot sina kunder och skulle icke vilja riskera sitt anseende hos jordbrukarna genom att föra ett underhalligt utsäde i handeln. Läget är alltså nu ett helt annat på detta område än för tjugufem år sedan, då centrala frökontrollanstalten inrättades. Det står å andra sidan klart för utredningen, att handeln med utsäde på många håll ännu lämnar mycket övrigt att önska. Men detta är icke ett organisatoriskt spörsmål i fråga om frökontrollverksamheten utan ett problem angående kontroll av utsädeshandeln över huvud och ligger såsom sådant utanför ramen för utredningens arbete. Enligt utredningens mening torde den allmänna situationen i och för sig i dag tillåta en decentraliserad frökontrollorganisation, utan att brister i kontrollens effektivitet behöva befaras. Det torde även böra framhållas, att man vid en helt centraliserad frökontrollorganisation i vårt land ej kan bortse från riskerna, att kontakten med jordbrukets representanter i de olika landsdelarna förloras. Det torde nämligen numera allmänt erkännas, att de lokala frökontrollanstalterna genom sin närmare kontakt med jordbrukarna ute i landet nedlägga ett betydelsefullt arbete för att vidmakthålla och stimulera jordbrukarnas intresse och förståelse för betydelsen av ett gott utsäde. Var och en i sin landsända utgöra de lokala anstalterna ett viktigt centrum för denna verksamhet, liksom det är av betydelse, att jordbrukarna så att säga själva genom dessa anstalter få ett medintresse i frökontrollverksamheten i orten.

Som ett skäl mot ökad centralisering anför utredningen vidare att verksamheten vid statens centrala frökontrollanstalt nått en sådan omfattning,

att arbetet icke synes kunna ledas och bemästras på ett tillfredsställande sätt. Det framhålles i betänkandet att erfarenheten visar, att statliga anstalter av ifrågavarande slag icke längre synas kunna administreras på ett ekonomiskt sätt, när de nå en viss storlek, och att arbetet då ej heller kan bedrivas rationellt och utan onödig omgång, utan verksamheten i stället lätt blir tungrodd. I detta sammanhang åberopas även, att erfarenheterna från exempelvis industriell verksamhet givit vid handen, att stordrift av ekonomiska skäl icke bör utbyggas över ett visst optimum. Då detta uppnåtts, synes en decentralisering ekonomiskt fördelaktigare. Även om frökontrollverksamheten naturligen icke är att jämföra med industri, synas dock i detta hänseende samma ekonomiska lagar verka.

Till belysande av de ekonomiska förhållandena vid centralanstalten hänvisas i betänkandet till de i det föregående återgivna uppgifterna rörande antalet undersökta prov och storleken av de årliga underskotten vid anstalten under tiden från och med budgetåret 1939/40 till och med budgetåret 1949/50. Utredningen uttalar i anslutning härtill att man, även om några säkra slutsatser ej kunna dragas av dessa siffror, dock skulle kunna våga det påståendet att en centralisering av landets hela frökontrollverksamhet till en enda statlig anstalt med all säkerhet skulle höja de årliga förlusterna. Detta omdöme gäller enligt utredningens åsikt i princip även om anstalten, på sätt statens organisationsnämnd förordat, skulle förläggas till Skåne.

Då utredningen sålunda ansett, att frökontrollverksamheten icke lämpligen bör centraliseras, har den övervägt möjligheterna att bättre utnyttja lokala organ i frökontrollarbetet. Den framhåller att det mot en sådan decentralisering av frökontrollverksamheten kanske kommer att invändas, att den måste leda till större oenhetlighet och mindre effektivitet i arbetet. Utredningen understryker emellertid, att den allmänna situationen på jordbrukets och utsädeshandelns område numera är en helt annan än den var, då centralanstalten inrättades. Genom sina organisationers arbete ha jordbrukets utövare fått en ökad insikt om betydelsen av ett fullgott utsäde. Samtidigt har utsädeshandelns kunnighet på detta område säkerligen blivit större. Man bör därför enligt betänkandet icke överdriva farhågorna för att en decentralisering kan sänka frökontrollens effektivitet. Med en fast ledning, kontroll och samordning från centralanstaltens sida bör i stället den lokala verksamheten kunna utökas inom vissa gränser utan att kontrollen försämras.

Vad angår de ekonomiska konsekvenserna av en sådan decentralisering hänvisar utredningen till en början till att verksamheten vid de lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna i Linköping, Skara och Örebro regelmässigt lämnat vinst, medan den gått med betydande förlust vid centralanstalten. Den framhåller vidare, att skillnaderna i fråga om det ekonomiska resultatet vid centralanstalten och de lokala anstalterna kunna tillskrivas ett flertal olika faktorer. Till det förhållandevis ogynnsamma resultatet vid centralanstalten medverkar sålunda enligt utredningens upp-

fattning otvivelaktigt det förhållandet, att denna anstalt har att ägna sig åt ett flertal arbetsuppgifter, vilka ej ge några inkomster. Såsom exempel på dylika uppgifter nämnes forskning, upplysnings- och inspektionsverksamhet samt undersökning av prov tagna vid kontroll rörande efterlevnaden av bestämmelserna i frölagen. En annan omständighet av betydelse anges vara, att centralanstalten i större utsträckning än de lokala anstalterna får åtaga sig analyser av svårare fröslag, vilka kräva längre undersökningstid och därför äro förhållandevis mera förlustbringande än de vanligen förekommande proven. Vidare har personalorganisationen kunnat göras smidigare vid de lokala anstalterna. Bland annat har nämligen centralanstalten nödgats att i stor utsträckning arbeta med fast anställda befattningshavare, vilket medfört en viss överdimensionering av personalorganisationen under de tider, då arbetsbelastningen varit ringa.

Med ledning av bland andra de överväganden som nu nämnts finner utredningen, att frökontrollverksamheten kan förbilligas genom decentralisering. Denna decentralisering bör dock enligt utredningens mening icke vara mera omfattande än att centralanstalten även i fortsättningen blir i stånd att fylla sin viktiga uppgift inom frökontrollväsendet. Centralanstaltens huvudsakliga uppgift bör enligt betänkandet vara att genom forskning leda den svenska frökontrollverksamhetens utveckling samt att genom samordnande och kontrollerande arbete tillse, att kravet på enhetlighet och effektivitet i de olika frökontrollorganens arbete tillgodoses. För att anstalten skall kunna fylla denna uppgift måste den även i fortsättningen utföra ett betydande antal mera rutinbetonade undersökningar. Detta antal bör vara så stort att centralanstaltens verksamhet blir större än de lokala anstalternas. Såsom ett tillfredsställande underlag för forsknings- och tillsynsverksamheten betecknar utredningen från nu angivna utgångspunkter en provningsverksamhet motsvarande cirka 30 000 utsädesprov om året. Detta innebär en viss nedskärning i förhållande till verksamhetens nuvarande omfattning.

I fråga om valet mellan olika decentraliseringsmöjligheter anser utredningen att man i första hand bör överväga en överföring av arbetsuppgifter till de lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna. Vidare bör det undersökas om och i vilken utsträckning en auktoriserad frökontrollverksamhet från utsädesföretagens sida kan komma i fråga. Utredningen framhåller att en redan utbyggd organisation där finnes att tillgå och att det knappast torde kunna förnekas att den statliga kontrollen över sådana företag, som uppbyggt egna frökontrollavdelningar, innebär ett visst dubbelarbete. I andra hand bör därefter prövas huruvida behov kan föreligga av att nu inrätta filialer till statens centrala frökontrollanstalt eller nya lokala, statsunderstödda frökontrollanstalter.

I betänkandet framhålles härefter att en decentralisering till de lokala, statsunderstödda frökontrollanstalterna i första hand bör genomföras genom en utökning av de distrikt, som fastställts för dessa anstalters plombe-

ringsverksamhet. Distriktsindelningen tager visserligen i och för sig sikte endast på rätten att verkställa statsplombering. Utredningen anser emellertid, att man torde kunna antaga, att denna indelning påverkar även analysverksamheten i övrigt. Den framhåller att utsädesföretagen av naturliga skäl i stor utsträckning torde låta utföra vanliga analyser vid den anstalt, där de kunna få sina utsädespartier statsplomberade.

Med hänsyn till att de mellansvenska lokala frökontrollanstalterna för närvarande ha en betydande outnyttjad kapacitet föreslår utredningen en utvidgning av dessa anstalters plomberingsdistrikt på så sätt att dessa skola utökas, Linköpingsanstalten med Kronobergs och Kalmar län, Skaraanstalten med Hallands län och Örebroanstalten med Västmanlands län. Däremot anser den att någon ändring ej bör göras i fråga om de norrländska lokala anstalternas distrikt. Utredningens ståndpunkt i sistnämnda hänseende motiveras på följande sätt.

De norrländska lokala anstalterna intaga i viss mån en särställning. Såsom tidigare påvisats äro deras resurser relativt små och kapacitetsöverskottet är icke stort. Härtill kommer emellertid, att avstånden i Norrland tala mot en distriktsutökning. Anstalterna i Torsta och Luleå ha tilldelats Jämtlands län respektive Norrbottens och Västerbottens län såsom områden för statsplomberingen. En ändrad distriktsindelning måste innebära, att Väster-norrlands och Gävleborgs län helt eller delvis tillföras någon av dessa anstalter. En sådan åtgärd torde emellertid icke kunna motiveras med den starkare anknytning till ortsintressena, som enligt vad utredningen tidigare anfört kan antagas vara en av fördelarna med decentraliseringen. Statens centrala frökontrollanstalt torde vidare kunna befaras mista den omedelbara kontrollen över det norrländska utsädet, som i många avseenden skiljer sig från utsädet i övriga delar av landet. Med hänsyn till centralanstaltens viktiga uppgift såsom forsknings- och tillsynsinstitution torde en sådan utveckling icke vara önskvärd. På grund av anförda förhållanden och med beaktande av att de norrländska lokala anstalterna ha en relativt obetydlig kapacitet, vill utredningen för sin del icke förorda någon utökning av dessa anstalters plomberingsdistrikt. Det mindre kapacitetsöverskott, som finnes vid anstalterna, torde kunna utfyllas på andra vägar.

Utredningen framhåller härefter att en viss outnyttjad kapacitet kommer att finnas vid de lokala anstalterna, även om man genomför den nyss förordade utvidgningen av de mellansvenska anstalternas plomberingsområden. Med hänsyn härtill föreslår utredningen att bestämmelserna om distriktsindelningen skola uppnyttjas ytterligare på så sätt att de lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna skola medgivas rätt att från fall till fall, dock först efter samråd med statens centrala frökontrollanstalt eller med lokal anstalt som beröres av åtgärden, åtaga sig statsplombering även utanför det fastställda plomberingsområdet.

Ett genomförande av de nu nämnda decentraliseringsförslagen kan enligt utredningen beräknas medföra en överföring av i runt tal 3 500 prov om året från centralanstalten till de lokala anstalterna. Även efter en sådan överföring finnes emellertid en betydande outnyttjad kapacitet vid de lokala anstalterna i Linköping och Örebro. Ledningen för centralanstalten bör därför

fortlöpande uppmärksamma möjligheterna att överflytta ytterligare arbetsuppgifter från centralanstalten till de lokala anstalterna. Utredningen betonar även vikten av att de lokala anstalterna genom ökad upplysningsverksamhet skola söka utveckla verksamheten inom sina distrikt. Ur sistnämnda synpunkt anser utredningen det önskvärt att samtliga de län, som ingå i en lokal anstalts plomberingsområde, skola vara representerade i anstaltens styrelse.

Auktorisering av enskilda utsädesföretag.

Utredningen ingår härefter på frågan om den enskilda frökontrollverksamheten. Den framhåller härom inledningsvis att den nuvarande utformningen av den statliga kontrollen över sådana företag, som uppbyggt egna frökontrollavdelningar, otvivelaktigt medför ett betydande dubbelarbete. Det påpekas vidare att den officiella prägel, som statsplomberingen har, gör det lättare att sälja statsplomberade varor. Även sådana företag, vilka i och för sig ha resurser att själva utföra de analyser som ligga till grund för statsplomberingen, använda sig därför i stor utsträckning av den statliga kontrollen, trots att i viss mån samma arbete utföres på deras egna laboratorier. Ett undantag från denna princip utgör emellertid enligt utredningen W. Weibull aktiebolag, vilket företag så gott som uteslutande saluför varor under egen plomb.

Rörande sistnämnda förhållande anför utredningen bland annat följande.

Den statliga frökontrollverksamheten har härigenom avlastats i runt tal 4 000 prov årligen, i viss utsträckning bestående av svåranalyserade fröslag, vilka med nuvarande taxor med all sannolikhet skulle åsamkat statens centrala frökontrollanstalt ytterligare förluster å verksamheten. Det förhållandet, att W. Weibull aktiebolag har egen växtförädlingsanstalt, till vars verksamhet utgår statsbidrag, utan att likväl staten förbehållit sig kontrollen över försäljningen av anstaltens produkter, torde vara en i väsentlig utsträckning bidragande orsak till att bolaget kunnat fortsätta med sin egen verksamhet på detta område. Bolagets frökontroll har ju härigenom erhållit en viss statlig auktorisering, och dess egna plomber torde av allmänheten betraktas som jämställda med statsplomben.

Utredningen anför vidare att det system, som tillämpas beträffande W. Weibull aktiebolag, såvitt utredningen kunnat finna, icke medfört någon sänkning av standarden på de av bolaget saluförda varorna. Tvärtom torde bolagets produkter ha ett gott anseende hos allmänheten. Då det sålunda varit möjligt att beträffande ett företag avstå från att tillämpa den statliga kontrollen i full omfattning, utan att utsädeskontrollens effektivitet efter-satts därigenom, finner utredningen det naturligt att det spörsmålet upp-ställes, om icke en liknande organisation skulle kunna genomföras även beträffande kontrollen över andra företags utsädesförsäljning. Detta skulle innebära att man skulle införa ett system med auktoriserad enskild frökontrollverksamhet.

Utredningen har vid behandlingen av detta spörsmål först upptagit frågan om lämpligheten av att tillämpa ett och samma kontrollsystem beträffande W. Weibull aktiebolags och Allmänna svenska utsädesaktiebolags försäljning av utsäde. Utredningen framhåller att dessa båda företag äro knutna till landets två statsunderstödda växtförädlingsanstalter. Enligt dess mening kan det icke vara motiverat att vidmakthålla någon skillnad mellan dem i kontrollhänseende. En jämställdhet kan åvägbringas på två sätt. Antingen måste Weibullsbolaget, i likhet med vad som nu är fallet med utsädesbolaget, helt läggas under kontroll av statens centrala frökontrollanstalt eller också bör utsädesbolaget ges samma möjlighet som Weibullsbolaget att självt ansvara för kontrollen av sina varor. Den förstnämnda lösningen avvisar utredningen på grund av att den för Weibullsbolaget skulle medföra en betydande ökning av kostnaderna för kontrollverksamheten. Nämnda kostnadsökning har av bolaget självt uppskattats till omkring 140 000 kronor om året. Utredningen anser i stället, att den önskade jämställdheten mellan de båda bolagen bör genomföras på så sätt, att även utsädesbolaget får möjlighet att självt ansvara för sin frökontroll i likhet med vad som gäller för Weibullsbolaget.

Utredningen anför emellertid vidare att det, även om nyssnämnda två utsädesföretag i viss mån intaga en särställning inom svensk utsädeshandel, ur principiella synpunkter knappast är rimligt att de ensamma skola erhålla en smidigare och billigare frökontrollorganisation. Den omständigheten, att nämnda företag äro knutna till landets två statsunderstödda växtförädlingsanstalter, kan icke motivera att andra företag, som bedriva en omfattande växtförädlingsverksamhet utan statsbidrag, skola ställas utanför möjligheten att förbilliga sin frökontrollverksamhet genom en auktorisering. Då utredningen funnit, att utsädesbolaget bör få rätt att utöva kontroll över de egna varorna på samma sätt som Weibullsbolaget, anser den alltså det av denna ståndpunkt följa, att även alla andra företag, som driva en mera omfattande växtförädlingsverksamhet, böra kunna få samma förmån. Möjligheten att erhålla auktorisering bör dock icke utsträckas till företag, som ej alls bedriva växtförädlingsverksamhet eller endast bedriva sådan verksamhet i obetydlig omfattning. Först om en betydande dylik verksamhet förekommer, kan nämligen företaget anses ha erforderliga resurser att handha kontrollen över de egna varorna.

Auktorisationen bör enligt utredningen utformas med utgångspunkt i stort sett från de förhållanden, som för närvarande råda vid Weibullsbolaget. Den bör sålunda innebära, att endast sortrenhetskontrollen och kontrollodlingarna samt kontrollen över sådana utsädespartier, som avses för export, bibehållas hos statens centrala frökontrollanstalt, och att det auktoriserade företaget självt skall handha frökontrollverksamheten i övrigt. Denna kontroll bör förklaras likställd med kontroll, utövad av statsunderstödd frökontrollanstalt.

Enligt utredningens mening bör frågan om auktorisering efter ansökan prövas från fall till fall. Med hänsyn till den stora principiella vikten hos

avgörandena och i avvaktan på att en fast praxis utbildar sig bör ärendenas prövning ankomma på Kungl. Maj:t. Utredningen förutsätter, att yttrande i auktoriseringsärende skall inhämtas från lantbruksstyrelsen och styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt. Då en lokal statsunderstödd frökontrollanstalts verksamhet kan påverkas av auktoriseringen, bör även styrelsen för den lokala anstalten höras.

Enligt betänkandet bör vidare auktoriseringen åtföljas av vissa föreskrifter rörande handhavandet av frökontrollverksamheten. Utredningen anför härom följande.

Uppenbarligen böra sålunda de företag som auktoriseras förpliktas att ställa sig till efterrättelse motsvarande föreskrifter i detta hänseende, som av lantbruksstyrelsen eller föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt utfärdats för den statsunderstödda frökontrollverksamheten. Den auktoriserade frökontrollverksamheten kommer sålunda att i stort sett regleras av samma bestämmelser, som gälla för de statsunderstödda frökontrollanstalterna. Som villkor för auktoriseringen torde vidare böra uppställas, att det auktoriserade företaget underkastar sig inspektion och tillsyn av statens centrala frökontrollanstalt, som vid utövan det av denna sin verksamhet äger meddela de anvisningar och utföra de kontrollanalyser, som kunna finnas erforderliga. Med hänsyn till den stora vikten av att den auktoriserade frökontrollen ledes av kvalificerad personal synes slutligen det företag, som söker auktorisering, böra vara skyldigt att som föreståndare för verksamheten anställa person, som av Kungl. Maj:t godkännes. Utredningen har övervägt om icke föreståndaren för att få en tillräckligt fri ställning i förhållande till sin arbetsgivare borde anställas av statlig myndighet. En så långtgående och på företagets självbestämmanderätt inkräktande föreskrift synes dock icke erforderlig. Emellertid torde föreståndaren böra beredas trygghet i sina anställningsförhållanden. Som villkor för auktorisering torde sålunda böra föreskrivas, att föreståndaren anmäles till delaktighet i lämplig pensionsförsäkringsanstalt. Slutligen torde företaget, om det har för avsikt att skilja föreståndaren från sin anställning, böra till Kungl. Maj:t göra anmälan därom med uppgift om orsakerna till den tänkta åtgärden.

Vissa skäl kunna otvivelaktigt tala för att auktorisering endast sker för begränsad tid. Uppenbarligen följer emellertid härmed ett tyngre administrativt förfarande, än om tillstånd till auktorisering lämnas tills vidare. Enligt utredningens mening kunna några olägenheter knappast vara förknippade med det sistnämnda tillvägagångssättet, därest tillståndet meddelas under villkor att detsamma, om skäl därtill äro, återkallas. Om frökontrollverksamheten handhaves på ett otillfredsställande sätt, bör detta givetvis föranleda tillståndets återkallande.

Vad särskilt gäller Allmänna svenska utsädesaktiebolaget anför utredningen till slut att det synes troligt att bolaget kommer att ansöka om auktorisation, därest utredningens förslag genomföres. I så fall torde bolaget emellertid komma att vilja förlägga kontrollen över sin försäljning till Sveriges utsädesförening, vilken redan nu utför vägledande analyser åt bolaget. Utredningen anser att en sådan organisation är lämplig och ej bör hindra auktorisering. Den framhåller emellertid att utsädesföreningens ställning som statsunderstödd växtförädlingsanstalt uppenbarligen icke kan

motivera, att staten skall bidra även till kostnaderna för en till för-
eningen förlagd kontroll över utsädesbolagets försäljning. Bolaget bör i
stället bära kostnaderna för kontrollen, vare sig bolaget självt åtager sig
den, överlåter den till utsädesföreningen eller alltfört låter statens centrala
frökontrollanstalt utöva den.

Utredningen har ej ansett det möjligt att exakt ange hur stor minskning
av antalet prov vid statens centrala frökontrollanstalt, som ett genomförande
av dess förslag om auktorisering av enskild frökontrollverksamhet kan
väntas medföra. Den har emellertid räknat med att en dylik åtgärd skulle
medföra att i runt tal 8 000 prov per år komma att frångå centralanstalten.
Denna skulle därefter enligt utredningens beräkningar ha kvar ett under-
lag av cirka 30 000 prov årligen, d. v. s. det antal som utredningen i och
för sig anser lämpligt.

Behovet av nya filialer till centralanstalten eller nya lokala anstalter.

I samband med behandlingen av decentraliseringsfrågorna har utred-
ningen även upptagit spörsmålet om inrättande av nya lokala frökontroll-
anstalter samt en Norrlandsfilial till statens centrala frökontrollanstalt.
Något behov av nya lokala statsunderstödda frökontrollanstalter anser ut-
redningen ej föreligga för närvarande. Vad angår frågan om en Norrlands-
filial till centralanstalten framhåller utredningen till en början, att den
för sin del icke tagit ställning till de speciellt norrländska önskemål, som
kunna läggas på denna fråga, utan inskränkt sig till att bedöma spörsmålet
ur synpunkten av, om behov av en sådan filial kan sägas föreligga. Rörande
detta problem erinrar utredningen om att antalet norrländska prov under
budgetåret 1949/50 endast uppgick till cirka 3 900. Av dessa undersöktes
omkring 1 500 vid statens centrala frökontrollanstalt, 1 400 vid anstalten
i Torsta samt 1 000 vid anstalten i Luleå. Med hänvisning härtill framhålles,
att verksamheten vid en särskild norrlandsfilial skulle bli av ganska ringa
omfattning, även om all norrländsk frökontrollverksamhet skulle koncen-
treras till densamma. Utredningen anser vidare beaktansvärda skäl kunna
anföras mot en sådan decentralisering av den norrländska frökontrollverk-
samheten. Den anför härom bland annat följande.

De stora avstånden äro otvivelaktigt en faktor, som i detta sammanhang
kräver uppmärksamhet. Det synes nämligen med hänsyn härtill i hög grad
tveksamt, om en statlig filialanstalt kan tänkas utöva den stimulerande
inverkan på de skilda landsdelarnas jordbruk, som kanske särskilt i Norr-
land måste krävas av en frökontrollanstalt. Av de prov, som skulle under-
sökas vid en till Norrland förlagd filial av statens centrala frökontrollan-
stalt, torde en betydande del falla på Gävleborgs län, vars jordbrukare och
utsädeshandlare emellertid knappast kunna betjänas bättre av en filial å
Röbäcksdalen än av statens centrala frökontrollanstalts huvudinstitution å
Bergshamra. I anledning av lantbruksstyrelsens förslag i denna del förkla-
rade också Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott sig
starkt betvivla, att någon för fröodling och frökontroll stimulerande kon-

takt skulle kunna uppstå mellan fröodlare i södra Norrland och den blivande frökontrollanstalten å Röbbäcksdalen. Det synes sålunda kunna ifrågasättas, om icke verksamheten vid den föreslagna filialen blir än mera begränsad, genom att den får svårt att till sig knyta intressena i södra Norrland. Enligt utredningens mening skulle filialen i vart fall icke bliva av den omfattning, att tillräckliga skäl för närvarande finnas för dess inrättande.

Med hänsyn till det anförda och då flertalet norrländska hushållningssällskap ej syntts övertygade om förslagets lämplighet har utredningen icke ansett det erforderligt att närmare överväga frågan om inrättande av en till Norrland förlagd filial av statens centrala frökontrollanstalt. Utredningen betonar dock, att den därmed icke velat bestrida betydelsen av att en viss frökontrollverksamhet bedrivs i Norrland. Enligt utredningens mening bör emellertid frågan om organisationen och omfattningen av denna verksamhet övervägas mera ingående först i samband med utbyggandet av forskningsinstitutionen å Röbbäcksdalen. Till dess detta spörsmål fått sin lösning anses de lokala frökontrollanstalterna i Torsta och Luleå utan olägenhet kunna bibehållas vid sin nuvarande verksamhet.

Samordning av verksamheten.

Utredningen behandlar vidare i sitt betänkande frågan om behovet av en ökad samordning av verksamheten vid de olika organen för frökontrollen. Den framhåller härom, att det i första hand synes angeläget att allmänna regler för verksamheten skola fastställas fortlöpande, allteftersom en fast arbetsmetodik utarbetas. För att underlätta kontroll över hur verksamheten handhaves i detalj böra de möjligheter att utbyta s. k. samarbetsprov för parallella analyser och personal för fortsatt utbildning, som nu finnas, bibehållas och utvecklas. Härjämte bör emellertid statens centrala frökontrollanstalt ges de resurser som behövas för att den skall kunna utöva en relativt intensiv flygande kontroll. Vid denna bör verksamheten vid de lokala organen noggrant studeras och kontrollprov i erforderlig utsträckning tagas. Vidare bör samarbete mellan anstalterna förekomma i fråga om provtagningen.

För att möjligheter skola finnas till ett regelbundet utbyte av erfarenheter mellan centralanstalten och de lokala anstalterna föreslår utredningen slutligen att föreståndarna för de lokala anstalterna skola erhålla rätt att närvara vid sammanträde med styrelsen för centralanstalten liksom att chefen för centralanstalten skall äga rätt att närvara vid sammanträden med styrelserna för lokalanstalterna. Kostnaderna härför anses böra bäras i det förra fallet av vederbörande lokalanstalt och i det senare fallet av centralanstalten.

Organisationen av fältkontrollen.

Utredningen framhåller på tal om organisationen av fältkontrollen till en början, att dess tidigare berörda decentraliseringsförslag framför allt tagit sikte på de egentliga utsädesanalyserna samt plomberingsanalyserna i samband med vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara, d. v. s. på sådana arbetsuppgifter, som utföras helt laboratoriemässigt och äro att hänföra till gronings- och renhetsavdelningarna å statens centrala frökontrollanstalt. Den tredje avdelningen å centralanstalten, fältkontrollavdelningen, vilken huvudsakligen har att utföra undersökningar av sortrenhet samt sort- och stamäkthet, arbetar emellertid i motsats till förstnämnda avdelningar i synnerligen stor omfattning fältmässigt genom kontrollodlingar och fältbesiktningar. Av skilda anledningar kan enligt utredningen denna avdelnings verksamhet ej på samma sätt som gronings- och renhetsavdelningarnas generellt överföras på lokala organ. Om man vill åstadkomma några kostnadsbesparande förenklingar i fråga om fältkontrollavdelningen är man därför nödsakad att använda andra vägar än decentralisering.

Beträffande kontrollodlingarna framhålles, att dessa kunna uppdelas i tre olika huvudgrupper, nämligen vanlig kontrollodling, vägledande kontrollodling och kontrollodling i samband med statsplombering. Sistnämnda grupp anges upptaga den största delen av odlingarna. Vid de högre plomberingsformerna förekomma såväl förkontrollodling som efterkontrollodling. Vid vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara sker åter endast efterkontrollodling. I betänkandet understrykes att statsplomberingen i fråga om de båda sistnämnda plomberingsformerna icke innefattar något uttalande om varans sortrenhet utan endast avser de egenskaper, som laboratoriemässigt prövas på gronings- och renhetsavdelningarna. Den sortkontroll, som i fråga om dessa plomberingsformer sker genom efterkontrollodling, tjänar därför snarast syftet att bereda köpare av statsplomberad vara möjlighet att i efterhand hos statens centrala frökontrollanstalt kunna få uppgift om den köpta varans sortäkthet och sortrenhet. Utredningen anför att resultatet av efterkontrollodlingarna enligt vad utredningen inhämtat efterfrågats endast beträffande omkring 5 procent av de undersökta proven. Utsädesvara, som statsplomberats med vanlig statsplomb eller kvalitetsplomb, bör även i princip endast användas såsom bruksvara och ej för utsädesproduktion. Sortrenheten får vid sådant förhållande anses vara av mindre avgörande betydelse för odlaren. Även om efterkontrollodlingarna vid de lägre statsplomberingsformerna torde ha en viss psykologisk betydelse anser utredningen dock att denna betydelse, med hänsyn till att resultaten av odlingarna relativt sällan komma till vederbörande köparens kännedom, icke är så stor, att odlingarna böra bibehållas enbart av detta skäl.

Bland annat av nu nämnda skäl har utredningen kommit till det resultatet, att sortkontrollen vid de lägre statsplomberingsformerna kan och bör

förenklas. I fråga om sättet för en sådan förenkling diskuteras först möjligheten att anordna kontrollen stickprovvis. Utredningen framhåller att en sådan lösning givetvis är tänkbar rent principiellt men dock synes vara behäftad med väsentliga brister. Såvitt utredningen kunnat finna måste en stickprovskontroll utformas så, att en viss procentuell andel av de statsplomberade partierna efterkontrollodlas. Emellertid kunna resultaten av en sådan kontroll icke generaliseras. Till och med inom olika delar av samma parti kunna föreligga olikheter beträffande inblandning, korsningsdegeneration och sjukdomsförekomst. En stickprovskontroll får sålunda endast begränsad betydelse och tillåter icke några slutsatser beträffande annat än just det undersökta utsädespartiet. Med hänsyn härtill finner sig utredningen icke kunna förorda en dylik kontrollform. I stället har utredningen ansett sig böra föreslå en annan lösning av frågan. Utredningen erinrar nämligen om att lagen den 14 juni 1928 angående handel med utsädesvaror efter de ändringar, som vidtogos i densamma år 1950, är tillämplig även å utsäde av stråsäd och trindsäd. Säljare av sådan vara är sålunda numera skyldig att bland annat uppgiva utsädesvarans sort och är underkastad ansvar, därest de i detta hänseende lämnade uppgifterna ej äro riktiga. Den statsplomberade utsädesvaran är emellertid för närvarande undantagen från frölagens tillämpning. En lagändring i denna del skulle emellertid öppna möjligheter att genom s. k. frölagsprov kontrollera sortrenheten även hos sådan vara. Enligt utredningens mening är en sådan kontrollform att föredraga framför en stickprovskontroll av viss procentuell del av de statsplomberade utsädespartierna. Utredningen förutsätter härvid att tillsynen över frölagens efterlevnad skall intensifieras.

Utredningen förordar sålunda, att all obligatorisk sortkontroll i samband med vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara skall borttagas. I samband härmed bör en på dylikt sätt statsplomberad vara underkastas frölagens bestämmelser, så att ansvar för felaktiga sortuppgifter kan utkrävas och kontroll häröver utövas enligt lagens stadganden.

Utredningen anmärker härjämte att dess förslag givetvis icke betager jordbrukarna och handeln rätten att göra framställning om efterkontrollodlingar.

Utredningen framhåller att kostnaderna för centralanstalten torde kunna nedbringas i viss mån genom den förenkling av fältkontrollverksamheten, som utredningen förordat. Vidare kan genom en sådan förenkling vinnas en icke oväsentlig minskning av den areal som erfordras för efterkontrollodlingarna. Utredningen har dock icke ansett det möjligt att med någon säkerhet beräkna, hur stor denna nedgång kan bli med hänsyn bland annat till möjligheten att utsädeshandeln i större utsträckning kommer att begära vägledande kontrollodlingar.

I fråga om kontrollodlingarna i samband med de högre plomberingsformerna, d. v. s. statsplombering med kontrollodlingsbevis och statsplombering av originalvara, framhåller utredningen att dessa böra bedömas ur del-

vis andra synpunkter än de odlingar, som utföras efter vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara. Genom de högre plomberingsformerna kontrolleras nämligen i stor utsträckning sådan vara, som lägges till grund för utsädesproduktion, och det är för vårt lands jordbruk av den största betydelse att en hög standard på utsädet kan vidmakthållas. I detta hänseende anser utredningen, att statens centrala frökontrollanstalts verksamhet och därvid icke minst fältkontrollavdelningens på såväl för- som efterkontrollodlingar baserade sortbestämningar lämna mycket betydelsefulla bidrag. Utredningen har även här övervägt olika möjligheter att för enkla kontrollen men har stannat för att icke för närvarande vilja föreslå någon åtgärd i detta hänseende.

I fråga om de fältbesiktningar, som förekomma i samband med statsplombering med kontrollodlingsbevis och statsplombering av originalvara, föreslår utredningen en decentralisering så till vida att enligt dess mening de lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna inom sina områden böra kunna erhålla uppdrag av centralanstalten att utföra fältbesiktningar för den sistnämndas räkning. Om betydande besparingar kunna vinnas därigenom bör vidare sådant uppdrag kunna lämnas även såvitt angår fältbesiktning utanför viss lokal anstalts plomberingsområde. I den mån utsädesföretag, på sätt utredningen tidigare förordat, erhåller auktorisation att verkställa plombering bör slutligen motsvarande befogenhet kunna lämnas sådant företag i fråga om fältbesiktning av dess egna utsädesvaror.

Till motivering av de nu nämnda förslagen framhålles i betänkandet bland annat att ett genomförande av desamma skulle medföra dels att rese- och traktamentskostnaderna för centralanstalten skulle kunna nedbringas, dels att de lokala anstalterna skulle komma att känna sig mera knutna till och få medverka vid de högre plomberingsformerna. Det sistnämnda bör enligt utredningen vara till fördel för landets jordbruk.

Vid behandlingen av frågan om organisationen av fältkontrollen har utredningen till slut upptagit frågan om förläggningen av fältkontrollavdelningen. Utredningen anför härom att själva fältkontrollodlingarna ur klimatologiska synpunkter och med hänsyn till jordmånen i huvudsak böra förläggas till Skåne. Den avveckling av kontrollodlingarna vid huvudanstalten, som redan påbörjats, bör därför främjas. Om själva kontrollodlingarna skola vara förlagda i Skåne är det emellertid ur arbetssynpunkt och kostnadssynpunkt lämpligt att även själva fältkontrollavdelningen flyttas dit och anknytes till den redan befintliga Skånefilialen. Beträffande förläggningsfrågan anför utredningen att olika förslag tidigare prövats. Vissa av dessa, nämligen förläggning till kronoegendomen Hospitalsgården söder om Lund, till Trollenäs slott och till trakten av Landskrona, ha av olika anledningar förfallit. Härjämte har även möjligheten att förlägga filialen till Råby boställe utanför Lund diskuterats. Utredningen har emellertid för sin del främst övervägt att låta filialen kvarligga i Åkarp.

En förutsättning härför har utredningen emellertid ansett vara att behovet av mark för fältkontrollavdelningens odlingar, av utredningen uppskattat till omkring 20 hektar, kan tillgodoses genom att tillskottsjord anskaffas till Alnarps egendom. Denna kan nämligen ej ställa mark till förfogande för ändamålet. Sådan tillskotts jord kan enligt betänkandet erhållas genom arrende av en Svenska sockerfabriksaktiebolaget tillhörig egendom i Åkarp, vilken är belägen i omedelbar anslutning till Alnarps egendom och vilken bolaget anges vara villigt att utarrendera för ändamålet. I betänkandet anföres härom bland annat följande.

Svenska sockerfabriksaktiebolaget äger i Åkarp jordbruksfastigheterna Åkarp 1^a och 8^a, vilka äro belägna i omedelbar anslutning till Alnarps egendom och sålunda kunna utgöra lämplig tillskotts jord som ersättning för den mark, som upplåtes till statens centrala frökontrollanstalts kontrollodlingar. De synas däremot icke, i varje fall ej i sin helhet, lämpliga att direkt utnyttjas för sådana odlingar. Fastigheterna äro för närvarande utarrenderade till enskild person, men arrendet utgår den 14 mars 1953 och avses, enligt vad utredningen inhämtat, icke att förnyas annat än beträffande dels ett område om cirka 4,5 hektar som för närvarande utnyttjas för fruktodling, dels ock ett område om cirka 1 hektar söder om den nuvarande arrendatorns villa. Såsom tillskotts jord till Alnarps egendom skulle kvarstå cirka 33 hektar för åkerjord och ungefär 1 hektar ej utdikningsbar betesmark. Enligt vad Svenska sockerfabriksaktiebolaget meddelat utredningen, är bolaget villigt att utarrendera nämnda delar av fastigheterna Åkarp 1^a och 8^a. Såsom villkor för arrendet torde uppställas, att bolaget bibehålles vid rätten att försälja tomter. Ett sådant villkor kan möjligen med hänsyn till fastigheternas centrala läge i Åkarps samhälle vara ägnat att väcka tveksamhet rörande lämpligheten att utarrendera desamma. Enligt vad som upplysts för utredningen, råder i avbidan på pågående detaljplaneutredning avstycknings- och byggnadsförbud å fastigheterna. Tomtförsäljningen från fastigheterna torde dock icke inom överskådlig tid taga en sådan omfattning, att den för Alnarps egendom disponibla arealen blir otillräcklig såsom tillskotts jord. Skälen för ett sådant påstående synas desto starkare, som tätbebyggelsen inom Åkarps samhälle under senare år utvecklats i en annan riktning.

Vad angår behovet av byggnader för Skånefilialen erinrar utredningen om att centralanstaltens nuvarande filial i Åkarp för sin verksamhet disponerar dels nedre våningen av en av sagda filial och en filial för statens växtskyddsanstalt gemensamt innehavd institutionsbyggnad och dels en särskild förhyrd villa. Att inrymma även fältkontrollavdelningen i dessa utrymmen är enligt utredningen icke möjligt. Med hänsyn till att även växtskyddsanstaltens filial i Åkarp behöver utökade lokaler föreslår utredningen efter samråd med växtskyddsutredningen att frågan skall lösas så att växtskyddsanstaltens filial får disponera hela den nuvarande institutionsbyggnaden och att en ny institutionsbyggnad uppföres för frökontrollanstaltens filial i Skåne. Utredningen framhåller att flera skäl tala för denna lösning. Om fältkontrollavdelningen flyttas till Skåne erbjuda nämligen institutionsbyggnaden i sin helhet jämte den förhyrda villan icke tillräckliga utrymmen. Förutom en nybyggnad för växtskyddsanstalten skulle sålunda

en mer eller mindre omfattande tillbyggnad av institutionsbyggnaden bli erforderlig. Det framhålles vidare att den splittring av filialens verksamhet, som i så fall skulle uppstå och som skulle innebära, att groningslaboratoriet bleve förlagt i en byggnad medan renhetsanalyserna och expeditjonsarbetet skulle utföras på annat håll, uppenbarligen framstår som mindre rationell.

Utredningen har i sakens nuvarande läge icke ansett det erforderligt att uppgöra fullständiga ritningar och kostnadskalkyler rörande den föreslagna nybyggnaden och därför endast verkställt en överslagsberäkning angående de ungefärliga kostnaderna. Dessa ha därvid uppskattats till omkring 415 000 kronor, utgifter för inventarier och dylikt icke medräknade. Förutom institutionsbyggnaden erfordras emellertid även en särskild vaktmästarebostad. Denna beräknas kosta omkring 40 000 kronor. Slutligen torde man enligt utredningen åtminstone på något längre sikt böra räkna med att några mindre växthus böra uppföras. Kostnaden för de sistnämnda har utredningen i nuvarande kostnadsläge uppskattat till omkring 100 000 kronor.

Personalorganisationen m. m.

Utredningen har i sitt betänkande till slut ingått på frågan om de ändringar i personalorganisationen vid statens centrala frökontrollanstalt, som äro påkallade vid ett genomförande av utredningens förslag. Utredningen finner det härvid möjligt att nedskära den nuvarande personalen ej obetydligt. Samtidigt förordas att personalorganisationen skall ändras på så sätt att personalbehovet i högre grad än vad nu är fallet skall täckas med tillfälligt anställd arbetskraft. En sådan omläggning anses motiverad med hänsyn till de stora variationer i arbetsbelastningen, som föreligga vid olika årstider. Utredningen anför rörande sistnämnda fråga, efter att ha lämnat vissa uppgifter rörande arbetsbelastningen under olika tider av året, att den helårsanställda personalen bör utgöra cirka 50 procent av den totala personalstyrka, som erfordras under vinterhalvåret.

Sammanlagt räknar utredningen med att det vid ett genomförande av dess olika förslag skall bli möjligt att nedbringa avlöningskostnaderna med närmare 400 000 kronor om året genom indragning av ett antal befattningar. Härjämte anses en ytterligare besparing, uppskattad till 20 000 kronor om året, kunna göras genom att viss personal permitteras tillfälligt under dödsäsongen. Vidare räknar utredningen med att avlöningskostnaderna vid en förflyttning av fältkontrollavdelningen skola sjunka med omkring 16 000 kronor till följd av att den tilltänkta förläggningsplatsen är belägen i lägre ortsgrupp än den nuvarande. Slutligen skulle genom indragning av de nuvarande befattningarna som magasinsskontrollanter hos Allmänna svenska utsädesaktiebolaget kunna vinnas omkring 40 000 kronor. Sammanlagt skulle sålunda medelsbehovet under centralanstaltens avlöningsanslag enligt utredningens beräkningar nedgå med omkring 475 000 kronor.

De föreslagna personalinskränkningarna beröra så gott som uteslutande biträdespersonalen. I fråga om de högre tjänstemannabefattningarna anses någon motsvarande inskränkning icke möjlig. Utredningen framhåller här-om, att hänsyn måste tagas till att forsknings- och tillsynsarbetet måste kunna bedrivas i erforderlig omfattning och på ett tillfredsställande sätt. Vad särskilt angår tillsynsarbetet understrykes, att ett genomförande av utredningens förslag förutsätter en intensifierad tillsyn från centralanstaltens sida.

Innebörden av de personalindragningar, som utredningen föreslagit vid själva centralanstalten, och storleken av de besparingar, som skulle kunna göras genom desamma, framgår närmare av en å nästföljande sida återgivet, av utredningen gjord uppställning.

I fråga om personalorganisationen framhålles i betänkandet slutligen, att utredningen icke i något fall föreslagit justeringar av gällande lönegrads-placeringar. Utredningen understryker emellertid, att den är väl medveten om att det i vissa fall kan påstås, att befattningshavarna tillagts nya och kanske mera kvalificerade arbetsuppgifter. Sålunda har exempelvis före-ståndaren för fältkontrollavdelningen ålagts uppgiften att vara föreståndare för Skånefilialen. Denna ökning i arbetsuppgifterna bör dock enligt utredningens mening i betydande utsträckning uppvägas av den lättnad, som genom fältkontrollavdelningens förflyttning till Skåne måste följa av minskat antal resor m. m. För assistenternas och liknande befattningshavares del har utredningen förutsatt, att dessa i betydligt större utsträckning än vad nu sker skola delta i arbetet med inspektion av de lokala frökontrollorganen. Härmed följer betydligt ökat ansvar. I avbidan på att erfarenhet vinnes om den nya organisationen har utredningen dock ej velat framlägga några förslag om inrättande av en eller flera inspektörsbefattningar eller taga ställning till frågan om högre lönegradsplacering för den personal, som närmast beröres av den utökade tillsynsverksamheten. Detta spörsmål anses böra övervägas, sedan den nya organisationen varit i verksamhet något år.

Vad angår omkostnaderna uttalar utredningen, att det är ytterligt svårt att med någon större grad av sannolikhet beräkna storleken av de besparingar å centralanstaltens omkostnadsanslag, som skulle bli möjliga vid ett genomförande av utredningens förslag. Med hänsyn till de kostnadsstegringar, som ägt rum på sista tiden, anser den att de för budgetåret 1950/51 anslagna beloppen till expenser, publikationstryck och diverse förbrukningsartiklar över huvud taget knappast kunna nedräknas. Ett genomförande av utredningens förslag bör dock motverka en eljest ofrånkomlig höjning av dessa anslag. Vad angår anslagen för sjukvård samt provtagning och plombering torde det vidare vara möjligt att räkna med en viss besparing. Med hänsyn tagen till den beräknade nedgången i verksamheten vid statens centrala frökontrollanstalt uppskattas denna besparing till i runt tal $(4\ 000 + 25\ 000 =) 29\ 000$ kronor. Genom fältkontrollavdelningens

Beräknad besparing genom indragning av befattningar.

Befattning	Besparing i kronor per år (runda tal)	Anmärkingar
<i>A. Huvudanstalten.</i>		
<i>Kassaavdelningen</i>		
Kansliskrivare	1 300	Denna befattning utbytes mot ett kansli- biträde.
Två kontorsbiträden	12 500	
Ett tillfälligt kontorsbiträde....	4 700	
<i>Analysexpeditionen</i>		
Två kontorsbiträden	12 500	
<i>Svalöfsavdelningen</i>		
Ett expeditjonsbiträde	7 300	
Två kontorsbiträden.....	12 500	
<i>Groningsavdelningen</i>		
Assistent.....	9 800	Ytterligare besparing torde göras genom att en del biträden endast anställas till- fälligt.
Femton frökontrollbiträden	94 300	
<i>Renhetsavdelningen</i>		
Två frökontrollbiträden (Ce 11)	14 700	Ytterligare besparing torde göras genom att en del biträden endast anställas till- fälligt.
Tjugotre frökontrollbiträden....	144 600	
<i>Gemensam personal</i>		
En vaktmästare.....	6 600	
<i>B. Filialen.</i>		
<i>Fältkontrollavdelningen</i>		
Fältassistent	12 100	
Assistent.....	9 800	
Två frökontrollbiträden.....	12 500	
<i>Groningsavdelningen</i>		
Ett frökontrollbiträde	5 500	Viss ytterligare besparing torde kunna göras genom att ett biträde endast anställs tillfälligt.
<i>Renhetsavdelningen</i>		
Filialföreståndare.....	2 300	Denna befattning ersättes av en assistent- tjänst.
Fyra frökontrollbiträden	22 000	Viss ytterligare besparing torde kunna göras genom att två biträden endast anställas tillfälligt.
Summa 61 befattningshavare		59 befattningar föreslås indragas, medan två befattningar ersättas av andra i lägre lönegrad.
Summa kronor	385 000	

förflyttning till Skåne och den av utredningen förordade decentraliseringen av fältbesiktningarna synes en besparing i fältkontrollavdelningens rese- och traktamentskostnader med inemot 25 000 kronor bli möjlig.

De av utredningen redovisade övervägandena tyda sålunda, enligt vad som framhålles i betänkandet, på en möjlig årlig besparing å statens centrala frökontrollanstalts avlönings- och omkostnadsstat med (475 000 + 29 000 - 25 000 =) 529 000 kronor. Utredningen påpekar emellertid i an-

slutning härtill, att den intensifierade tillsynsverksamhet, som torde bli nödvändig vid ett genomförande av utredningens förslag, kommer att medföra en viss kostnadsstegring genom att reseverksamheten blir mer omfattande. Utredningen anser sig, innan erfarenhet av denna verksamhet vunnits, icke kunna närmare beräkna vilket belopp som blir erforderligt härför. Enligt utredningens mening synas merkostnaderna dock ej behöva överstiga 15 000 kronor om året.

Utredningen har slutligen ingått på frågan om det ekonomiska resultatet över huvud av verksamheten vid centralanstalten och det därmed sammanhängande spørsmålet om taxesättningen inom den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten. Den framhåller, att verksamheten vid centralanstalten kommer att minska, om utredningens förslag genomföres, eftersom detta bland annat avser en överflyttning av arbetsuppgifter till andra organ. Detta kommer att medföra en minskning ej blott av utgifterna utan även av inkomsterna. Vissa av de av utredningen förordade åtgärderna synas emellertid kunna påverka utgifterna utan att inkomsterna bliva mindre. Bland åtgärder, som torde verka enbart utgiftsminskande, nämnas förflyttningen av fältkontrollavdelningen till Skåne samt en del av den förordade personalinskränkningen.

För att få ett underlag för en diskussion rörande en provisorisk lösning av taxefrågan gör emellertid utredningen härefter det antagandet att inkomsterna skola sjunka i samma relativa omfattning som utgifterna. Den erinrar om att under budgetåret 1949/50 utgifterna uppgingo till omkring 1 624 000 kronor och inkomsterna till 894 000 kronor, varför underskottet sagda år sålunda blev cirka 730 000 kronor. Med nyssnämnda antagande rörande förändringarna i inkomsterna skulle vid ett genomförande av utredningens förslag utgifterna sjunka till cirka 1 100 000 kronor och inkomsterna till omkring 650 000 kronor. Verksamheten skulle i så fall ge ett underskott av i runt tal 450 000 kronor.

I betänkandet betonas härefter, att en höjning av taxorna för frökontrollverksamheten synes ofrånkomlig med hänsyn till att taxorna ej anpassats efter de kostnadsstegringar, som inträffat under senare år. Ett definitivt ställningstagande till denna fråga anses dock knappast vara möjligt, förrän erfarenhet vunnits av den nya organisationen. Spørsmålet bör därför enligt utredningen upptagas till förnyad prövning längre fram. Intill dess så skett, böra avgifterna utgå enligt provisoriskt höjda taxor.

För att en skälig proportion mellan inkomster och kostnader skall ernås förordar utredningen, att ett av styrelsen för centrala frökontrollanstalten redan framlagt förslag om en provisorisk höjning av analytaxorna med 30 procent samt provtagnings- och plomberingsavgifterna med cirka 50 procent skall genomföras. Om så sker samt utredningens förslag i övrigt genomföres anser utredningen det möjligt att räkna med att underskottet på centralanstaltens verksamhet skall kunna begränsas till omkring 150 000 kronor. Med hänsyn till att verksamheten vid anstalten delvis är av sådan art, att utgifterna böra stanna å statsverket, uttalar utredningen som sin

uppfattning, att ett underskott av denna storleksordning icke är större än vad som kan anses skäligt med hänsyn till omfattningen av centralanstaltens forsknings- och tillsynsverksamhet.

Utredningen påpekar i detta sammanhang även att vissa större utsädesföretag för närvarande av centralanstalten åtnjuta avsevärda rabatter på de avgifter, som skola utgå enligt taxorna, samt förordar att frågan om dessa rabatter skall omprövas så snart detta är möjligt enligt föreliggande avtal.

I betänkandet beröres till slut jämväl frågan om den inverkan, som ett genomförande av den av utredningen förordade taxehöjningen kan få för de lokala anstalternas vidkommande, med hänsyn till att det ekonomiska resultatet av dessas verksamhet hittills i stort sett varit tillfredsställande. Utredningen anför emellertid att, enligt vad den inhämtat, de kostnadsstegringar, som inträtt under den senaste tiden, göra att en taxehöjning är ofrånkomlig, om de lokala anstalterna skola kunna bära de ökade utgifterna. I samband härmed uttalar utredningen, att skilda taxesättningar ur principiella synpunkter icke synas böra komma i fråga.

D. Yttrandena.

Allmänt.

I yttrandena ha delade meningar rörande utredningens förslag kommit till uttryck. I *det övervägande antalet yttranden* har förslaget i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Detta är bland annat fallet i yttrandena från *statskontoret, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska utsädesfirmornas förening samt flertalet hushållningssällskap och lokala frökontrollanstalter*. I åtskilliga av de yttranden, där förslaget i huvudsak biträtts, ha dock erinringar gjorts beträffande något eller några avsnitt av förslaget. Speciellt ha invändningar riktats mot utredningens ståndpunkt i fråga om auktorisation av enskilda utsädesföretag samt om slopande av den obligatoriska efterkontrollen vid vissa plomberingsformer.

Helt eller i huvudsak avstyrkande utlåtanden ha avgivits av, bland andra, *lantbruksstyrelsen, statens centrala frökontrollanstalt, den lokala frökontrollanstalten i Örebro, Stockholms läns och stads hushållningssällskap, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges fröodlareförbund samt Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund*. I flertalet av sistnämnda yttranden har även överarbetning av förslaget påyrkats.

I de yttranden, där förslaget i huvudsak tillstyrkts, hänvisas i allmänhet till de ekonomiska skäl för en omorganisation av frökontrollverksamheten, som utredningen anför. Sålunda framhåller exempelvis *statskontoret*, att

ämbetsverket i likhet med utredningen finner det angeläget, att åtgärder i olika hänseenden vidtagas för att rationalisera verksamheten vid statens centrala frökontrollanstalt. Utgångspunkten härvid bör enligt ämbetsverkets mening vara att kostnaderna för anstaltens drift — såsom förutsattes vid anstaltens tillkomst — i stort sett skola täckas av inkomsterna.

Utöver de rent ekonomiska skälen för en omorganisation hänvisa bland andra *Svenska utsädesfirmornas förening* och *Värmlands läns hushållningssällskap* till att väntetiden på analyser, som utföras vid centralanstalten, vanligen är mycket lång och att en omorganisation enligt de linjer, som utredningen angivit, bör vara ägnad att förkorta denna väntetid.

Som skäl för avstyrkandena anföres i huvudsak, att de av utredningen föreslagna åtgärderna, vilka främst synas syfta till att nedbringa statsutgifterna för frökontrollen, kunna medföra en försämring av frökontrollens effektivitet och en återgång till vad som en gång gav anledning till centralanstaltens inrättande, nämligen ett flertal fristående lokala anstalter och organ. I flera av de yttranden, vilka gå i avstyrkande riktning, uttalas även den uppfattningen, att de statsekonomiska synpunkterna i förevarande fall icke få tillmätas den betydelse, som utredningen givit dem, eller att utredningens beräkningar rörande den besparing, som skulle kunna vinnas genom omorganisationen, icke äro hållbara.

Rörande remissinstansernas ståndpunkttagande till de olika avsnitten av betänkancket kan i övrigt nämnas följande.

Decentralisering från centralanstalten till lokala anstalter m. m.

Beträffande den principiella frågan, huruvida man bör eftersträva en decentralisering av frökontrollverksamheten eller ej, uttala sig de flesta av de remissinstanser, som behandlat denna fråga, för utredningens uppfattning och tillstyrka sålunda att vissa decentraliseringsåtgärder skola vidtagas. I denna riktning uttala sig, bland andra, *statskontoret*, *statens sakrevision*, *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök*, *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut*, *flertalet hushållningssällskap* och *lokala frökontrollanstalter*, *Riksförbundet Landsbygdens folk*, *Svenska lantmännens riksförbund*, *W. Weibull aktiebolag* och *Svenska utsädesfirmornas förening*. I åtskilliga av dessa yttranden betonas dock samtidigt, att decentraliseringen icke får föras så långt, att centralanstalten förlorar sin ledande ställning inom frökontrollverksamheten.

Mot en decentralisering uttala sig åter, bland andra, *lantbruksstyrelsen*, *statens centrala frökontrollanstalt*, *Sveriges lantbruksförbund* samt *Sveriges agronom- och lantbruksläroreförbund*. Även i några andra yttranden, däribland yttrandena från *Uppsala läns hushållningssällskap*, *Sveriges utsädesförening* och *Sveriges fröodlareförbund*, anföras betänkligheter mot en decentralisering i den omfattning, som utredningen föreslagit.

Bland de remissinstanser, som biträda utredningens ståndpunkt, anför *Riksförbundet Landsbygdens folk*, att förbundet för närvarande icke finner en ytterligare centralisering av frökontrollväsendet vara motiverad. Några vägande skäl att nu omforma de lokala, statsunderstödda frökontrollanstalterna till statliga filialer synas ej heller föreligga. Förbundet ansluter sig därför till utredningens åsikt på denna punkt. Förslaget att överföra vissa områden från centralanstalten till de lokala anstalterna kan enligt förbundets uppfattning icke väntas medföra sådan nedgång i fråga om arbetsuppgifter för centralanstalten, att överblicken över utsädesmarknaden eller möjligheten att anställa specialister i erforderlig omfattning äventyras. Innebär en dylik omfördelning dessutom, att de lokala anstalternas kapacitet bättre utnyttjas, samtidigt som lokalsvårigheterna för huvudanstalten avhjälpas, måste en begränsad decentralisering vara att förorda.

Statens sakrevision hänvisar till att sakrevisionen redan tidigare uttalat, att centralanstaltens kostnader böra nedbringas genom ett intensivare utnyttjande av de lokala anstalterna, vilka ha möjlighet att arbeta billigare. Sakrevisionen ansluter sig därför i princip till de åtgärder, som utredningen föreslagit för att minska omfattningen av centralanstaltens verksamhet. Sakrevisionen ifrågasätter jämväl, om man ej till de lokala anstalterna kan överföra ytterligare utsädesprov utöver vad utredningen föreslagit samt uttalar att denna fråga bör noga prövas. Vidare framhåller sakrevisionen, att åtskilligt kan vinnas genom rationalisering och mekanisering av centralanstaltens verksamhet. För att dessa besparingsmöjligheter verkligen skola kunna tillvaratagas föreslår sakrevisionen dels att centralanstalten skall bemyndigas att försöksvis anställa en driftsingenjör, dels att till anstaltens förfogande skola ställas erforderliga medel för försök med och anskaffning av mekaniska hjälpmedel m. m.

Sakrevisionen ifrågasätter härjämte, om ej decentraliseringen kan göras ännu mera omfattande än utredningen föreslagit, samt anför härom.

Utredningen har beräknat att antalet utsädesprov skall nedbringas till ungefär 30 000 per år, vilket antal ansetts erforderligt för att anstalten skall kunna bibehålla en tillräcklig kontakt med utvecklingen på frökontrollens område. Vid bedömningen därav bör emellertid beaktas dels att det nämnda minimiantalet något överstiger antalet år 1949/50 behandlade utsädesprov vid samtliga lokala anstalter och dels att den centrala anstalten, som av olika skäl har högre kostnader per arbetsuppgift än de lokala anstalterna, näppeligen kan räkna med så höga taxor, att anstaltens kostnader bli tillfredsställande täckta för arbeten, som utföras såväl vid centrala anstalten som vid de lokala anstalterna. En taxesättning vid en sådan nivå skulle föranleda onödigt höga avgifter för de lokala anstalternas vidkommande. Med hänsyn härtill och då ett tillämpande av särskilda taxor för samma arbeten vid de olika anstalterna icke anses praktiskt genomförbart, vill sakrevisionen ifrågasätta nödvändigheten av att centralanstalten behandlar ett så stort antal utsädesprov som 30 000 per år. Möjligheterna att till de lokala anstalterna överföra ytterligare utsädesprov synas fördenskull böra noga prövas. Genom en minskning av dessa prov för centralanstaltens vidkommande skulle dennas arbetsuppgifter av ifrågavarande art och de därav förorsakade, av allt att döma ofrånkomliga förlusterna kunna nedbringas.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök anför — jämte det styrelsen i princip uttalar sig för en viss decentralisering av verksamheten vid centralanstalten — att förslaget i vad det avser decentraliseringens omfattning bör överarbetas. Vid en sådan överarbetning bör bland annat uppmärksamhet ägnas åt frågan hur centralanstaltens forskningsarbete på frökontrollområdet skall kunna tillgodoses i erforderlig omfattning.

Samtliga *lokala frökontrollanstalter* ävensom *de flesta hushållningssällskapen* uttala sin tillfredsställelse över utredningens klara avståndstagande från tanken på en ytterligare centralisering och framhålla de lokala anstalternas stora betydelse för bland annat kontakten med odlarna. Sålunda anför exempelvis *Värmlands läns hushållningssällskap* bland annat följande.

Det av utredningen förebragta materialet i fråga om omfattningen av verksamheten vid statens centrala frökontrollanstalt ger vid handen att anstalten med nuvarande resurser i fråga om utrymmen icke lämpligen kan eller bör anförtros mera omfattande arbetsuppgifter än för närvarande. Tvärtom synes anstalten redan för rätt länge sedan ha uppnått och till och med överskridit gränsen för vad som med hänsyn till arbetets fortgång kan anses lämpligt. Det är nämligen icke obekant för utskottet att väntetiden på vid anstalten utförda analyser vanligen är mycket lång. Då därtill det ekonomiska resultatet visar tendenser att försämrats i takt med ansvällningen av arbetet torde en decentralisering och viss förenkling av frökontrollverksamheten vara av behovet påkallad.

Sedan de mellansvenska lokala frökontrollanstalterna under senare år utbyggs och moderniserats, synas desamma vara väl ägnade och rustade att övertaga åtskilligt arbete från den statliga anstalten. Detta så mycket mer som ingen av ifrågasvarande lokala anstalter utnyttjas i full utsträckning. Utskottet vill i detta sammanhang understryka betydelsen av att de lokala frökontrollanstalterna — i likhet med vad utredningen föreslagit — även i fortsättningen bibehållas som enskilda, statsunderstödda anstalter. De upprätthålla som sådana en värdefull kontakt med jordbruket och dess utövare inom sina verksamhetsområden och kunna smidigt anpassa sig efter uppkommande behov.

Statens organisationsnämnd — vilken tidigare ifrågasatt en ytterligare centralisering av frökontrollverksamheten — anför i sitt yttrande över betänkandet, att tillräcklig erfarenhet av rationellt driven statlig frökontrollverksamhet ännu icke finnes för att definitivt ståndpunkt skall kunna tagas till frågan om den lämpligaste graden av centralisering eller decentralisering. Nämnden vill emellertid ej motsätta sig, att de föreslagna decentraliseringsåtgärderna prövas, dock under förutsättning att investeringar ej behöva göras för att de lokala anstalterna skola kunna öka sin kapacitet. Efter några års verksamhet bör säkrare grund ha erhållits för bedömning av frågan, utan att man för den skull föregripit utvecklingen genom allt för stora investeringar. Organisationsnämnden kan emellertid ej ansluta sig till vad utredningen anfört angående de ekonomiska skälen för en decentralisering utan anmärker härom bland annat följande.

Utredningen framhåller såsom ett viktigt argument mot centralisering, att verksamheten vid statens centrala frökontrollanstalt nått en sådan om-

fattning, att arbetet icke synes kunna ledas och bemästras på ett tillfredsställande sätt. Man säger även, att erfarenheten visar, att statliga anstalter av ifrågavarande slag, när de nå en viss storlek, icke längre synas kunna administreras på ett ekonomiskt sätt. Vissa jämförelser göras även med erfarenheten från den industriella verksamheten, som givit vid handen att stordrift av ekonomiska skäl icke bör uppbyggas över ett visst optimum. Utredningen har icke angivit vilka statliga anstalter, som avses i det citerade uttalandet, varför riktigheten av detta ej kan verifieras. Den gjorda jämförelsen med stordrift inom industriell verksamhet kan däremot betecknas såsom direkt felaktig. Den för ett industriellt företag inom det verksamhetsområde, som här är fråga om, optimala företagsstorleken skulle med all säkerhet ligga avsevärt högre än frökontrollanstaltens, även om hela den svenska verksamheten skulle tänkas centraliserad till ett ställe.

Såsom förklaring till de lokala anstalternas bättre ekonomiska resultat har tidigare av centralanstaltens ledning framhållits, att de lokala anstalterna otvivelaktigt haft lättare och mer lukrativa arbetsuppgifter än den centrala anstalten. Om ytterligare arbeten överföras från den centrala till de lokala anstalterna, torde man få räkna med att det blir centralanstaltens nuvarande lättare arbetsuppgifter, som komma att överflyttas, medan de kvarvarande bli ett ytterligare koncentrat av svårbehandlade och förlustbringande uppgifter.

I utredningens förslag till personalorganisation vid centralanstalten anges att laboratoriepersonalens antal bör kunna minskas i proportion till minskningen av arbetsuppgifterna, medan endast en mindre minskning av antalet högre befattningar kan bli möjlig. Detta medför sålunda en procentuell ökning av de fasta kostnaderna för anstalten och måste minska anstaltens möjlighet att bära dessa, då de skola slås ut på ett mindre antal analyser än för närvarande. En ökning av anstaltens arbetsuppgifter i förening med en någorlunda riktig taxesättning måste under sådana förhållanden i stället öka anstaltens möjligheter till bättre ekonomi.

Organisationsnämnden gör även vissa erinringar mot utredningens slutsatser angående den förbättring av driftsresultatet vid anstalten, som skulle bli en följd av decentraliseringen.

Lantbruksakademien anför att den icke anser sig böra taga ställning till frågan, huruvida och i vad mån en minskning nu bör ske i den centrala anstaltens rutinmässiga frökontrollarbete. I princip bör enligt akademiens mening gälla, att det inom landet föreliggande frökontrollarbetet bör fördelas mellan de olika anstalterna så, att varje anstalts resurser bli på lämpligt sätt utnyttjade och att jordbrukarna och utsädeshandeln bli betjänade så säkert och snabbt som möjligt. Mellan de olika anstalternas arbetsområden böra icke dragas gränser, som äro så fasta, att frökontrollarbetets fördelning på administrativ väg icke kan anpassas efter från tid till tid växlande förhållanden. Akademien tillägger emellertid att enligt dess mening en viss minskning av den rutinmässiga frökontrollens omfattning vid centralanstalten icke behöver innebära ett försvagande av denna anstalt. Tvärtom kan en dylik avlastning ge anstalten en stabil ställning genom att anstalten på så sätt får ökade möjligheter att ägna sig åt de särskilda uppgifter, vilka tillkomma densamma såsom den på området ledande institutionen. Akademien föreslår därför, att centralanstalten skall få möjlig-

het att bedriva forskning i ökad omfattning samt anför åtskilliga exempel på föreliggande aktuella forskningsuppgifter.

De remissinstanser, som avstyrka förslaget om en decentralisering av frökontrollverksamheten, åberopa framför allt två skäl för sin ståndpunkt. Dels hävda de att decentraliseringen skulle få till följd att centralanstalten skulle förlora sin ledande ställning i fråga om verksamheten och därmed också leda till en sänkning av hela frökontrollens standard. Dels göra de gällande, att utredningen överskattat den statsekonomiska vinsten av decentraliseringen.

Rörande den förra frågan anför *lantbruksstyrelsen* bland annat följande.

Lantbruksstyrelsen vill erinra om att föredragande departementschefen i Kungl. Maj:ts proposition nr 134 till 1924 års riksdag angående inrättande av statens centrala frökontrollanstalt m. m. uttalade, att det som i särskild grad saknades hos frökontrollverksamheten i vårt land torde vara enhetlighet samt, som en följd därav, också auktoritet. Det syntes vara denna brist, som i högst väsentlig grad bidragit till att frökontrollverksamheten i vårt land icke hållit jämna steg med den utveckling, som på förevarande område under de senaste årtiondena ägt rum i andra länder. För att frökontrollverksamheten skulle kunna fylla de anspråk, som numera ställdes på densamma, syntes oundgängligen nödvändigt, att verksamheten kom under enhetlig och på området speciellt sakkunnig ledning med vederbörlig auktoritet samt med förmåga och möjlighet att tillgodogöra sig — och i samma mån också verksamheten i övrigt — de rön, som kunde vinnas genom undersökningar och försök utom den direkta kontrollverksamheten. Sådana egenskaper, uttalade departementschefen vidare, torde ej kunna förväntas av en lokal anstalt, som — låt vara genom rikligare statsunderstöd försatt i en avsevärt bättre ställning än de andra anstalterna — dock icke kunde besitta erforderlig auktoritet vare sig gent emot dessa eller utåt, liksom icke heller i övrigt de möjligheter till framgångsrikt arbete för frökontrollverksamheten i dess helhet, vilka skulle stå till buds för en statens frökontrollanstalt.

Under de 25 år som förflutit efter omorganisationen av frökontrollverksamheten har denna kommit att nå en förhållandevis hög standard. Anledningen härtill torde främst vara att söka i den av statens centrala frökontrollanstalt bedrivna verksamheten. I stor utsträckning torde även de tvingande bestämmelserna på frölagstiftningens område ha bidragit till detta resultat. Anledningen till framåtskridandet på hithörande område torde också — ehuru endast i mindre utsträckning — vara att söka i jordbrukarnas egna initiativ till en förbättrad utsädeskontroll.

Enligt lantbruksstyrelsens mening skulle ett förverkligande av vissa av de utav utredningen föreslagna åtgärderna, som främst synas syfta till att nedbringa statsutgifterna för frökontrollen, kunna medföra en återgång på ifrågavarande område till förhållandena före omorganisationen. Då en sådan tillbakagång måste anses såsom olycklig, har styrelsen icke kunnat biträda utredningens principiella inställning och ej heller vissa av utredningens detaljförslag.

Utredningen har bland annat förordat en omläggning av de nuvarande distrikten för de lokala statsunderstödda frökontrollanstalternas plomberingsverksamhet i syfte att bättre utnyttja de mellansvenska anstalternas kapacitet. För att en smidigare kundservice skall erhållas har vidare före-

slagits att anstalterna i fråga skulle tillåtas åtaga sig statsplombering även utanför det fastställda distriktet.

Förslaget om en ändrad distriktsindelning för de lokala anstalterna finner sig styrelsen icke kunna tillstyrka. Ett förverkligande av förslaget skulle tvivelsutan medföra att centrala frökontrollanstalten förlorade den omedelbara kontrollen rörande utsädet i ett flertal viktiga jordbruksområden. En sådan utveckling synes ej vara lycklig med tanke på denna anstalts viktiga uppgift såsom forsknings- och tillsynsinstitution. Följden av en tillämpning av utredningsförslaget skulle jämväl kunna bli att centralanstaltens kapacitet ej utnyttjades medan de lokala anstalterna erhöle en arbetsbelastning, som de svårigen skulle kunna avklara på ett tillfredsställande sätt med mindre personalen förstärktes och lokalutrymmena utökades. För den centrala anstalten skulle en sådan utveckling vara ofördelaktig även ur den synpunkten att anstalten främst skulle frånhandas de inkomstbringande statsplomberingarna.

Enligt styrelsens mening böra nuvarande arbetsområden för såväl den centrala anstalten som de lokala anstalterna i stort sett bibehållas. Detta utesluter emellertid ej att lantbruksstyrelsen bör kunna jämka på arbetsområdena när så prövas ändamålsenligt. Styrelsen delar utredningens uppfattning att de lokala anstalternas kapacitet tillfullo skall utnyttjas. Detta synes vara möjligt att genomföra, om den centrala anstalten — efter medgivande av uppdragsgivarna — överlåter på de lokala anstalterna sådana arbetsuppgifter, som ej medhinnas av centralanstalten. Därest dylika överlåtelser avse uppdrag av större ekonomisk betydelse eller för lång tidsperiod, torde ärendet böra underställas lantbruksstyrelsen för godkännande. Härigenom skulle man alltså kunna bereda de lokala anstalterna ytterligare sysselsättning utan att beskära centralanstalten möjlighet till den omedelbara översyn som tidigare berörts.

Lantbruksstyrelsen pekar i detta sammanhang även på möjligheten för de lokala anstalterna att i ökad omfattning ägna sig åt analyser av jordbrukarnas utsäde av egen skörd, samt anför härom.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att de lokala anstalterna i större omfattning än som för närvarande är fallet synas böra ägna sig åt så kallade jordbrukaranalyser. På många håll i landet avsätta jordbrukarna av egen skörd viss del till frö och utsäde att användas på den egna gården. Man anskaffar sålunda ej utsädet hos spannmålshandlare eller utsädesföretag. Hittills torde emellertid endast en mindre del av det sålunda producerade utsädet ha kommit under kontroll. Orsaken härtill synes främst vara att söka i bristande förståelse från jordbrukarnas sida för värdet av en fullgod utsädesvara. En ökad upplysning och propaganda på hithörande område från bland annat de lokala frökontrollanstalternas sida skulle säkert medföra en ökad anslutning för kontroll av jordbrukarnas eget utsäde. De lokala anstalterna skulle på sådant sätt även beredas ytterligare sysselsättning inom ramen för deras nuvarande verksamhet och på det område, som särskilt motiverar deras existens.

Statens centrala frökontrollanstalt anför i sitt yttrande, att den måste uttrycka sina allvarliga betänkligheter över den radikala omläggning av frökontrollverksamheten, som föreslås i betänkandet. I yttrandet uttalas vidare, att utredningen icke bevisat riktigheten av sina ekonomiska premisser. Den har sålunda bland annat icke beräknat den automatiska merkostnad,

som uppkommer för centralanstalten genom att denna årligen utför procentuellt betydligt fler analyser av hög svårighetsgrad än de lokala frökontrollanstalterna. Därtill kommer att vid centralanstalten mindre än en fjärdedel av analyserna är knuten till den inkomstbringande plomberingen, medan motsvarande analyser vid exempelvis Linköpingsanstalten uppgå till mer än hälften av samtliga. Vidare utföra de högre tjänstemännen vid centralanstalten förutom speciell forskning samtidigt med rutinarbetet metodikundersökningar av högt praktiskt värde. Resultaten härav komma landets övriga frökontrollanstalter gratis tillgodo, medan dessa undersökningar draga rätt avsevärda kostnader för centralanstalten. Just med hänsyn till metodikforskningens intima och ekonomiskt fördelaktiga sammankoppling med rutinanalyserna är det enligt anstaltens mening olyckligt om största delen av det sydsvenska odlingsdistriktet i enlighet med utredningens förslag kommer att undandragas anstaltens kontroll. De lokala anstalternas eventuella kapacitetsöverskott bör i stället enligt centralanstaltens uppfattning, i enlighet med syftet med deras verksamhet, först och främst utnyttjas för en utökning av antalet analyser av jordbrukarnas utsäde av egen skörd. En sådan ökning skulle avsevärt gagna svensk växtodling. Anstalten framhåller därjämte särskilt, att det synes betänkligt, att utredningen blott obetydligt berört forskningens betydelse för frökontrollarbetet, och hemställer, att den vid centralanstalten pågående forsknings- och undersökningsverksamheten, av såväl praktisk som teoretisk natur, skall tillbörligt beaktas och ytterligare utbyggas. Många ännu icke utforskade problem och av utvecklingen ständigt aktualiserade frågor kräva här sin lösning. Centralanstalten kan bland annat av denna anledning icke godtaga utredningens uppfattning, att ett tillskott av statsmedel av 150 000 kronor om året skulle vara tillräckligt, utan anser ett vida större tillskott vara skäligt.

Sveriges lantbruksförbund betonar särskilt det angelägna i att centralanstaltens arbetsmaterial är tillräckligt stort för att anstalten skall kunna intaga en ledande ställning och fylla sin uppgift som det forskande organet inom landets frökontrollverksamhet. Förbundet hävdar att denna funktion är så betydelsefull, att allt för extrema kostnadsbesparande synpunkter icke få lägga hinder i vägen för densamma.

Sveriges fröodlareförbund anför, att landets utsädesodling och utsädesproblem synas fordra lokalt spridda anstalter i viss omfattning. Men för landets utsädesodling och icke minst för utsädeshandeln inom riket och för export erfordras jämväl en stark central anstalt. Hur avvägningen mellan den centrala och de lokala anstalterna i fråga om arbetsuppgifterna skall ske, är svårt att precisera. Sett enbart med hänsyn till kostnaderna för staten kunna utredningens förslag om överförande av ett flertal arbetsuppgifter från den centrala till de lokala anstalterna anses vara riktiga. Det förefaller emellertid som om i dessa förslag den centrala anstaltens arbetskapacitet och arbetsuppgifter icke tillräckligt beaktats. Skall centralanstalten kunna fungera som en central institution måste detta klarare preciseras i ett arbetsprogram. En fixering av analysmateriallets omfattning på sätt som skett i

betänkandet synes knappast möjlig. En ytterligare översyn av relationerna mellan den centrala och de lokala anstalterna i fråga om arbetsuppgifter förefaller förbundet befogad. Genom ett intimt samarbete mellan anstalterna bör efter hand en lämplig avvägning kunna ske under hänsynstagande till utvecklingen av utsädesodlingen och utsädeshandeln.

Sveriges utsädesförening samt *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund* understryka i sina yttranden bland annat, att enligt deras uppfattning det antal prov, som enligt utredningens förslag årligen skulle behandlas av centralanstalten, är för litet för att ge denna tillräckligt erfarenhetsmaterial.

Uppsala läns hushållningssällskap framhåller att det visserligen är riktigt att tillmäta de lokala frökontrollanstalterna stor betydelse men att sällskapet likväl i likhet med reservanten herr Gadd vill påtala vanskligheten av att beskära centralanstaltens verksamhet på det sätt, som utredningen föreslagit. Sällskapet anför att den begränsning av verksamheten vid centralanstalten till 30 000 prov om året jämte vissa analyser av oljeväxtfrö, som förordas i betänkandet, synes otillräckligt motiverad och att utredningen i vart fall icke företett någon driftsekonomisk analys, som talar för en sådan begränsning.

Utöver det nu anförda kan beträffande ståndpunkttagandena till de konkreta decentraliseringsförslag, som utredningen framlagt, nämnas följande.

I fråga om den föreslagna utökningen av de lokala anstalternas plomberingsdistrikt ansluta sig *de lokala frökontrollanstalterna* i huvudsak till utredningens förslag i denna del. Dock framföras vissa betänkligheter beträffande vad utredningen uttalat om anstaltsstyrelsernas sammansättning. Sålunda motsätta sig *Östergötlands läns hushållningssällskap* och *anstalten i Linköping* en utvidgning av denna anstaltsplomberingsdistrikt, om detta kommer att medföra en utökning av anstaltsstyrelsen med en ledamot för varje hushållningssällskap, som anslutes till anstalten. Även *anstalten i Örebro* förklarar, att den ansluter sig till utredningens förslag endast under förutsättning att ledamöterna utanför länets hushållningssällskap icke få något inflytande på äganderätten till anstalten.

Även *de flesta hushållningssällskapen* tillstyrka utredningens förslag i denna del. Sålunda framhåller exempelvis *hushållningssällskapet i Älvsborgs läns norra område*, att sällskapet finner den föreslagna utökningen av de mellansvenska lokala frökontrollanstalternas distrikt synnerligen välmotiverad. Sällskapet påpekar, att den alltjämt ökade yrkesskickligheten hos jordbrukets utövere framkallat ett stort behov av personlig kontakt mellan odlare och utsädesspecialister och att den föreslagna organisationen kommer att väl tillgodose detta behov. Områdena bli så stora, att anstalterna få full sysselsättning, men dock icke större än att deras föreståndare kunna lära sig känna alla mera betydande utsädesodlare och försäljare inom respektive distrikt.

Några erinringar mot utredningens förslag framföras dock. *Hallands läns hushållningssällskap* ifrågasätter sålunda huruvida Hallands län bör föras till frökontrollanstalten i Skara, då kommunikationerna dit äro relativt otill-

fredsställande. Sällskapet förordar i stället, antingen att Hallands län skall tillföras centralanstaltens filial i Åkarp eller också att en särskild anstalt skall inrättas i Halmstad. Till den sistnämnda böra i så fall, förutom Hallands län, lämpligen hänföras Kronobergs och Jönköpings län.

Förslaget att de lokala anstalterna skola kunna åtaga sig statsplombering jämväl utanför det fastställda distriktet har endast upptagits till behandling av några av remissinstanserna. Bland dessa hälsar *Svenska lantmännens riksförbund* förslaget med tillfredsställelse. Förbundet framhåller, att det därigenom blir möjligt för handeln att under toppbelastning få anlita anstalt med outnyttjad kapacitet. Under de bråda vårmånaderna är det nämligen ytterst viktigt för handeln att kunna få analys- och plomberingsarbetet utfört utan varje försening. Det av utredningen förutsatta samrådet mellan anstalterna vid sådan överflyttning torde normalt kunna fungera friktionsfritt. För att den smidigare och bättre kundservice, som eftersträvas, under alla förhållanden skall bli tryggad, bör dock någon överordnad myndighet, exempelvis lantbruksstyrelsen, få i uppdrag att träffa avgöranden i tveksamma fall.

Centralanstalten däremot anser, såsom redan nämnts, att förslaget i denna del kommer att leda till en osund konkurrens anstalterna emellan, något som nuvarande system avser att förebygga. Denna anstalts uppfattning delas i stort sett av, bland andra, *Stockholms läns och stads* samt *Värmlands läns hushållningssällskap* ävensom *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund*.

Östergötlands läns hushållningssällskap förordar en uppmjukning av gränsbestämmelserna på så sätt, att lokal anstalt skall äga åtaga sig plomberingsuppdrag utanför sitt eget distrikt endast efter medgivande från centralanstalten respektive från annan lokal anstalt.

Auktorisering av enskilda utsädesföretag.

Vad utredningen här föreslagit, nämligen att enskilda utsädesföretag under vissa förutsättningar skola kunna erhålla auktorisation av Kungl. Maj:t att verkställa statsplombering, har föranlett ett flertal erinringar.

Förslaget tillstyrkes av, bland andra, *hushållningssällskapen i Gotlands, Kristianstads och Värmlands län, W. Weibull aktiebolag* samt *Riksförbundet Landsbygdens folk. Svenska utsädesfirmornas förening* samt *Aktiebolaget Hallands frökontor* anse, att auktorisation bör kunna ges i vidare omfattning än utredningen förordat, nämligen även till företag som — utan att bedriva växtförädlingsverksamhet — idka handel med utsädesvaror och ha erforderlig kontrollorganisation.

Flertalet remissinstanser uttala dock betänkligheter mot förslaget och hävda antingen att någon auktorisation över huvud ej bör komma i fråga eller att auktorisationen bör ha mer begränsad omfattning än utredningen förordat. De remissinstanser, som intaga den senare ståndpunkten, förorda därvid i regel, att auktorisation endast skall få lämnas *W. Weibull aktie-*

bolag och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget eller Sveriges utsädesförening. Helt avvisande till tanken på en auktorisation ställa sig, bland andra, *lantbruksstyrelsen, statens centrala frökontrollanstalt* samt *Stockholms läns och stads hushållningssällskap*, medan en auktorisation i den begränsade omfattning, som sist nämnts, förordas eller lämnas utan erinran av, bland andra, *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, lantbruksakademien, flertalet lokala frökontrollanstalter* och *hushållningssällskap* samt *Svenska lantmännens riksförbund, Allmänna svenska utsädesaktiebolaget* och *Sveriges utsädesförening* synas i första hand vilja helt avstyrka förslaget om auktorisation.

I de yttranden, där förslaget i denna del tillstyrkts, hänvisas i huvudsak till den motivering, som utredningen lämnat. *W. Weibull aktiebolag* understryker särskilt, att de enskilda företagen under det ansvar, som åvilar dem inför kundkretsen och den kontrollerande myndigheten, väl böra vara skickade att omhänderha analyserings- och plomberingsverksamheten. Därjämte föreslår bolaget, att hinder icke skall möta för auktoriserad anstalt att utöva kontroll jämväl över utsädespartier avsedda för export. Bolaget framhåller, att det vid exportaffärer ofta rör sig om avslut med korta leveranstider, där någon dags dröjsmål kan omintetgöra affären. I allmänhet godkänna också utländska köpare analysbevis utfärdat av egen frökontrollanstalt och blott i undantagsfall kräves internationellt analysbevis. Beträffande utfärdandet av dylikt internationellt bevis bör internationell sedvänja råda, varvid förutsättes, att auktoriserad enskild anstalt skall äga samma rätt som lokal frökontrollanstalt.

Svenska utsädesfirmornas förening anser, att utredningens förslag i denna del utgör ett steg i rätt riktning för att nedbringa kostnaderna för kontrollverksamheten. Föreningen menar emellertid, att man här bör kunna gå ett steg längre och lämna möjlighet till auktorisation för varje företag, som genom kvalificerad personal, lämpliga lokaler och ändamålsenlig utrustning är lämpat för uppgiften, oavsett om företaget bedriver växtförädlingsverksamhet eller ej. Att vederbörande företag bedriver förädlingsverksamhet bör alltså icke utgöra en nödvändig förutsättning för auktorisation och förmånen därav bör därför icke förbehållas växtförädlingsanstalterna. Det finnes nämligen utanför växtförädlingsanstalternas krets firmor inom utsädesbranschen, vilka själva ha en egen kontrollverksamhet av fullt tillfredsställande format. Det är att märka att växtförädling och kontrollverksamhet äro två skilda ting med helt skilda syften. Kontrollverksamheten behöver icke med nödvändighet tillgodose de stora krav på vetenskaplighet, som måste ställas på växtförädling. I vart fall kan det laboratoriemässiga frökontrollarbetet bedrivas i full utsträckning oberoende av växtförädlingsverksamhet. Ur trygghetssynpunkt kunna några invändningar icke riktas mot att även kvalificerade utsädesfirmor auktoriseras.

Samma uppfattning uttalas av *Aktiebolaget Hallands frökontor*.

Bland de remissinstanser, som helt avstyrka förslaget, erinrar *lantbruksstyrelsen*, att Allmänna svenska utsädesaktiebolagets försäljning av utsädes-

varor enligt de åtaganden, som bolaget gjort i särskilt avtal med Sveriges utsädesförening respektive statens centrala frökontrollanstalt, helt står under centralanstaltens kontroll. Detta medför att bolaget är förhindrat att sälja utsäde under egen plomb. Lantbruksstyrelsen delar utredningens uppfattning att det av W. Weibull aktiebolag tillämpade systemet att bolaget självt plomberar sina utsädesvaror visat sig kunna fungera utan att därigenom utsädeskvaliteten blivit eftersatt. Auktorisation av bolaget synes då icke erforderlig. Om annan firma vill sälja sina utsäden under egen plomb, synes det icke böra möta något hinder eller fordra någon auktorisation. Finner sålunda Allmänna svenska utsädesaktiebolaget med sina intressen förenligt att försälja sina utsäden under egen plomb, synes ej hinder böra resas däremot.

Lantbruksstyrelsen anför vidare, att den föreslagna auktoriseringen tvevelsutan kan öka utsädesfirmornas goodwill gentemot köparna. Styrelsen anser det likväl ej lämpligt att staten ikläder sig de garantier för enskilda utsädesfirmors kontrollsystem, som förslaget synes innebära. Man får sålunda ej bortse från de allvarliga konsekvenser, som kunna uppstå då meddelad auktorisation behöver återkallas på grund av att frökontrollverksamheten i visst fall handhåfts på ett otillfredsställande sätt. I ett dylikt fall blir det mycket svårt att bibringa allmänheten sådan upplysning om indragningen av auktorisationen, att utsädesköparna ej i god tro allfort lita till firmans uppgifter. En annan olägenhet med förslaget synes ligga däri att allt större delar av den svenska utsädeshandeln komma att falla utanför den statliga kontrollen, varigenom centralanstalten kommer att förlora möjligheten att överblicka utsädesmarknadens tillstånd.

Statens centrala frökontrollanstalt framhåller, att utredningen icke tagit tillräcklig hänsyn till det förhållandet, att Sveriges utsädesförening och Weibullsholms växtförädlingsanstalt obestriddligen inta en särställning, både vad statsanslag, uppnådda praktiska resultat och forskningsverksamhet beträffar. De två anstalterna kunna helt enkelt icke jämföras med övriga i landet verksamma växtförädlingsorgan. Trots den höga uppskattning, som centralanstalten hyser för båda dessa anstalter, kan den emellertid ej finna att utredningen tillfredsställande motiverat en auktorisation av de med dem samverkande två utsädesföretagen. Under sådana förhållanden anser den en auktorisation av övriga utsädesföretag jämväl utesluten.

Stockholms läns och stads hushållningssällskap finner det principiellt felaktigt, att staten skulle lämna sanktion och officiell stämpel åt en utsädesfirmas kontroll över egen verksamhet. Den föreslagna auktoriseringen kan enligt sällskapets åsikt föra med sig att varje någorlunda stor utsädesfirma kommer att inrätta sin egen frökontroll. De statliga frökontrollanstalternas verksamhet kommer då att reduceras till en obetydlighet, vilket icke kan anses förenligt med jordbrukets intresse. Vad särskilt angår Allmänna svenska utsädesaktiebolaget och W. Weibull aktiebolag anser hushållningssällskapet, att dessa företag böra vara underkastade den statliga anstaltens kontroll beträffande samtliga sina försålda utsädesvaror.

Allmänna svenska utsädesaktiebolaget beklagar livligt om en sådan förändring skall behöva vidtagas att bolaget, som allt sedan år 1925 underkastat sig centralanstaltens kontroll, skall bli nödsakat att av ekonomiska skäl upphöra med ett för båda parter betydelsefullt och fruktbarande arbete. Om bolaget självt nödgas övertaga kontrollen, kommer det visserligen att på alla sätt söka upprätthålla den nuvarande standarden. För kundkretsen kan dock garantien aldrig bli densamma vid egen kontroll som då kontrollen utövas av landets centrala statliga kontrollorgan. Bolaget yrkar alltså i första hand, att nuvarande form för kontrollen över dess utsädeshandel skall bibehållas. Om det i arbetsfördelningssyfte anses lämpligt, att kontrollen över bolagets försäljning överflyttas till Sveriges utsädesförenings kontrollbyrå, kan bolaget acceptera även ett sådant arrangemang, under förutsättning att nämnda kontrollbyrå auktoriseras att plombera därtill berättigade, av bolaget försålda utsädespartier med verklig statsplomb. Bolaget anför vidare, att förutsättningen för att något av de nu nämnda alternativen skall kunna accepteras är att avgifterna icke komma att ökas så att de allt för mycket komma att överskrida nuvarande kostnader. Kravet på en officiell kontroll över försäljningen av de vid Sveriges utsädesförening uppdragna sorterna är enligt bolagets uppfattning ett allmänintresse av sådan betydelse, att det är skäligt att det offentliga övertager så stor del av de extra kostnaderna för en sådan kontroll, att bolagets egna kostnader kunna hållas inom affärsmässigt sett rimliga gränser. Skulle för bolaget acceptabla ekonomiska villkor icke kunna vinnas med officiell kontroll, anhåller bolaget i sista hand om auktorisation av egen kontroll i enlighet med utredningens förslag. I sistnämnda fall bör dock auktoriserat företag jämväl kunna utfärda analysbevis avsett att användas vid export.

Sveriges utsädesförening anför, att intet synes vara att erinra mot att vissa större utsädesfirmor med därför erforderliga resurser själva ombesörja kontrollen av det av dem saluförda utsädet och själva verkställa plombering av saluförda utsädespartier, såsom redan nu är fallet med firma W. Weibull aktiebolag. Emellertid böra firmorna i sådant fall själva bära ansvaret gentemot kunderna genom användande av egen plomb. I överensstämmelse härmed finner utsädesföreningen det ej heller riktigt att Allmänna svenska utsädesaktiebolaget i enlighet med utredningens förslag erhåller auktorisation för kontroll av egen utsädesförsäljning och plombering med statsplomb. Bland annat med hänsyn till att sorterna från utsädesföreningen, vilken är landets officiella växtförädlingsanstalt, böra i originalkvalitet säljas under verklig statsplomb samt att full statlig kontroll över Allmänna svenska utsädesaktiebolaget såsom landets ledande utsädesföretag ger hela utsädeskontrollen en behövlig fast ryggrad, anser utsädesföreningen det önskvärt, att nuvarande form för kontrollen över bolaget bibehålles. Om detta av ekonomiska skäl anses olämpligt, bör kontrollen överlätas åt utsädesföreningen. Därvid förutsattes att utsädesföreningens kontrollbyrå skall få samma officiella karaktär som de statsunderstödda frökontrollanstalterna ha.

I flertalet av de yttranden, där allenast en begränsad auktorisation förordas, framhålles, att det i så fall finns möjlighet för det allmänna att öva en tillfredsställande kontroll över det sätt, på vilket plomberingsverksamheten bedrives, men att denna möjlighet icke kommer att föreligga, om auktorisationen får den omfattning, som skulle kunna bli fallet vid ett genomförande av utredningens förslag. Så till exempel framhåller *Svenska lantmännens riksförbund*, att förbundet icke har något att erinra mot att auktorisation meddelas W. Weibull aktiebolag och Svenska utsädesaktiebolaget. Den underliggande statsunderstödda förädlingsverksamheten, som medför insyn från det allmännas sida över sagda företag, dessas resurser och storleksordningen av den rörelse de bedriva synas utgöra garantier för att en sådan auktorisation utan risk bör kunna ske i den omfattning utredningen föreslagit, nämligen för grobarhets- och renhetsanalyserna men icke för sortrenhetskontroll, kontrollodlingar eller kontroll över utsädespartier för export. Däremot kan förbundet icke instämma i utredningens tanke att auktoriseringen av enskild frökontrollverksamhet bör kunna utvidgas ytterligare.

Jämväl *den lokala frökontrollanstalten i Luleå* samt *några hushållningssällskap*, däribland *hushållningssällskapen i Jönköpings och Kronobergs län* samt i *Kalmar läns norra område* och *Norrbottnens län*, förorda att endast W. Weibull aktiebolag och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget skola kunna erhålla auktorisation.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök samt *den lokala frökontrollanstalten i Linköping* framhålla, att auktorisationen bör begränsas att gälla de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna, d. v. s. för närvarande Weibullshoims växtförädlingsanstalt och Sveriges utsädesförening. Genom att statsunderstöd uppställles som villkor kommer frågan om auktorisation av andra förädlingsanstalter automatiskt under riksdagens prövning, vilket synes önskvärt. Samma synpunkt uttalas av, bland andra, *hushållningssällskapen i Östergötlands län* samt *Älvsborgs läns södra och norra områden* ävensom av *den lokala anstalten i Örebro* och *Sveriges fröodlareförbund*. *De två sistnämnda remissinstanserna* framhålla därjämte, att föreståndaren för en sålunda auktoriserad frökontroll bör tillsättas av centralanstalten och vara anställd hos denna, eftersom denna kontrollform måste ges i möjligaste mån officiell karaktär.

Den lokala frökontrollanstalten i Skara betonar, att auktorisation endast bör kunna ges sådant utsädesföretag, till vilket är knuten en självständig och helt fri från den merkantila rörelsen arbetande växtförädlingsavdelning. Denna avdelning bör vidare i så fall åläggas att handha frökontrollarbetet för företaget i fråga. Analys- och plomberingsverksamheten bör vara underkastad centralanstaltens kontroll samt ledas av person, som centralanstalten förklarar kompetent. Vidare bör denna plombering icke likställas med statsplomb. Den inregistrerade plomben med krona bör alltså icke få användas. I annat fall kommer statsplomben att i högsta grad mista sin officiella karaktär. Till denna uppfattning ansluter sig i huvudsak även *lantbruksakademien*. Såsom ett ytterligare villkor för auktorisation anser *lantbruksaka-*

demien vidare böra uppställas, att de sorter och stammar, som saluföras av det kontrollerade företaget, i huvudsak skola härröra från större, i väsentlig grad statsunderstödd växtförädlingsverksamhet.

Behovet av nya filialer till statens centrala frökontrollanstalt eller nya lokala anstalter.

I fråga om behovet av nya filialer till centralanstalten eller nya lokala anstalter framhåller *Gävleborgs läns hushållningssällskap* att det vid de nya driftsformer, som växa fram i och med övergång till kreaturslöst jordbruk, icke blott inom Gävleborgs län utan även inom vissa delar av de övriga norrlandslänens större jordbruksbygder kommer att vara av största värde för växtodlingen att ha tillgång till norrlandsodlat utsäde. Då Gävleborgs län under normala år till stor del kan fylla de övriga norrlandslänens köpbehov av vanliga utsädesvaror, synes det hushållningssällskapet välbetänkt att en frökontrollanstalt, med allt vad en sådan innebär av stimulans, förlägges till länet.

Vad angår frågan om inrättande av en filial till centralanstalten i Norrland uttalar *lantbruksstyrelsen*, att denna fråga enligt styrelsens mening icke blivit till fullo utredd i betänkandet. Styrelsen anser det i hög grad önskvärt, att en sådan filial kommer till stånd snarast möjligt. Filialen bör förläggas till den föreslagna centrala forskningsinstitutionen i Röbbäcksdalen invid Umeå stad. Verksamheten vid densamma bör planläggas så att möjligheter finnas till successiv utökning. Uppförandet av erforderliga byggnader, vilka lämpligen böra anslutas till forskningsinstitutionen, bör därför komma i främsta rummet liksom anställandet av en fältkontrollant. För att den sistnämnde skall kunna beredas full sysselsättning bör hans tjänst till en början kombineras med annan verksamhet vid institutionen. Ett slutgiltigt förslag i fråga om Norrlandsfilialen anser *lantbruksstyrelsen* böra utformas av Röbbäcksdalsutredningen.

Jämväl *lantbruksakademien* framhåller, att en frökontrollfilial i Norrland skulle kunna få stor betydelse för norra Sveriges växtodling och att en dylik anstalt därför enligt akademiens mening snarast möjligt bör upprättas.

Västerbottens läns hushållningssällskap betonar att upplysning och rådgivning samt forskningsverksamhet rörande norrländska utsädesfrågor äro i hög grad av behovet påkallade. Med hänsyn till den norrländska frö- och utsädesodlingens förutsättningar och stora ekonomiska betydelse för jordbruket inom landsdelen i fråga föreligga enligt hushållningssällskapets uppfattning starka skäl för att en filial till statens centrala frökontrollanstalt snarast möjligt inrättas i anslutning till den föreslagna forsknings- och försöksstationen i Röbbäcksdalen.

Jämväl *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund* samt *Sveriges fröodlareförbund* anse att behovet av en Norrlandsfilial till centralanstalten är ostridigt.

Jämtlands läns hushållningssällskap anser intet vara att erinra mot utred-

ningens uttalande, att frågan om organisationen och omfattningen av frökонтроllverksamheten i Norrland bör upptagas till ett mera ingående övervägande först i samband med utbyggandet av forskningsinstitutionen i Röbbäcksdalen. Däremot vill hushållningssällskapet med skärpa framhålla, att det för länets jordbruk och dess fröodling är av största betydelse, att verksamheten vid den lokala frökонтроllanstalten i Torsta bibehålles oavsett hurvida någon statlig filial inrättas i Röbbäcksdalen eller ej. Förekomsten av den lokala frökонтроllanstalten i Torsta har nämligen en utomordentligt stor betydelse för vallfrö- och utsädesodlingen inom länet. Speciellt vallfröodlingen har hittills haft en mycket begränsad omfattning, men intresset för densamma synes nu vara i stigande. Jämväl utsädesodlingen av spannmål har under senare tid utvecklats avsevärt, vilket är av stort värde för genomförandet av en mera differentierad produktionsinriktning inom områdets jordbruk. Den fortsatta utvecklingen är emellertid i mycket hög grad beroende av möjligheten till den stimulerande verkan, som tillgången till en lokal anstalt innebär. Den nuvarande anstalten i Torsta är väl känd och inarbetad bland länets jordbrukare och kan ingalunda ersättas av en till Röbbäcksdalen förlagd filial till centralanstalten. Härvid inverkar icke minst de stora avstånden inom Norrland.

Norrbottnens läns hushållningssällskap ansluter sig helt till utredningens syn på en ifrågasatt statlig filialanstalt för den norrländska frökонтроllverksamheten. Ett sådant förstatligande kommer knappast att utöka den stimulerande inverkan på områdets jordbruk som den lokala anstalten i Luleå visat sig kunna göra. Även om en lokal anstalt kommer till stånd i Västerbotten, anser hushållningssällskapet det värdefullt, att den nuvarande anstalten i Luleå bibehålles med hänsyn till den befrämjande inverkan, som dess verksamhet visat sig ha på fröodlingen i Norrbottens län.

Röbbäcksdalsutredningen anför i sitt utlåtande, att utredningen i ett betänkande, som framdeles kommer att avgivas, ämnar framlägga förslag rörande frökонтроllens utbyggnad i Norrland. Detta förslag innebär bland annat att en filial till statens centrala frökонтроllanstalt skall inrättas vid Röbbäcksdalen. Filialen anses böra uppbyggas under budgetåret 1952/53 och börja sin verksamhet vid ingången av budgetåret 1953/54, såvida icke den allmänna omorganisation utav frökонтроllverksamheten, som eventuellt kan bli följden av frökонтроllutredningens förslag, medför tidsförskjutningar.

Samordning av frökонтроllverksamheten.

De åtgärder, som utredningen föreslagit för samordning av frökонтроllverksamheten, ha berörts endast i remissutlåtandena från *lantbruksstyrelsen* och *de lokala frökонтроllanstalterna* samt *några hushållningssällskap*. De föreslagna åtgärderna tillstyrkas därvid med vissa undantag.

I fråga om övervakningen från huvudanstaltens sida framhålla sålunda *den lokala frökонтроllanstalten i Linköping* samt *Östergötlands läns hus-*

hållningssällskap såsom huvudman för sistnämnda anstalt önskvärdheten av att övervakningen får sådana former, att den ej onödigtvis irriterar personalen. Ur denna synpunkt är det mindre lämpligt med täta, intensiva och överraskande inspektioner. Systematiskt genomförda parallella analyser ha mycket större värde, verka mindre irriterande på personalen och ge övertygande bevis.

Vad utredningen föreslagit beträffande rätt för föreståndarna vid de lokala anstalterna att närvara vid sammanträde med styrelsen för centralanstalten liksom om rätt för chefen för centralanstalten att närvara vid sammanträden med styrelserna för lokalanstalterna finner *lantbruksstyrelsen* olämpligt. Vid styrelsesammanträden dryftas nämligen vanligtvis frågor av ekonomisk och administrativ natur. Ehuru dessa frågor ha stor betydelse, bör utbytet mellan de olika anstalterna främst inriktas på de tekniska och fältmässiga spörsmålen. Det utbyte, som utredningen önskar få till stånd, bör därför enligt *lantbruksstyrelsens* mening planläggas så, att personalen vid de olika anstalterna beredes tillfälle till samråd och diskussioner i hithörande frågor.

Den lokala anstalten i Linköping samt *hushållningssällskapet i Östergötlands län* anföra i detta sammanhang även, att provtagningen är det största osäkerhetsmomentet inom frökontrollen och samtidigt det problem, som det är svårast att komma till rätta med. Dyrbara analyser, som utföras av förstklassig personal i välutrustade laboratorier, ha ringa värde om man ej har fullgoda garantier för att provtagningen på magasinerna skötes på ett tillfredsställande sätt. De föreslå därför, att provtagarna skola beredas möjlighet till enhetlig utbildning vid centralanstalten samt att denna anstalt skall utrustas med inspektörer, som bland annat kontrollera provtagarna.

Organisationen av fältkontrollen.

Vad utredningen här föreslagit har på två punkter, nämligen i fråga om slopandet av den obligatoriska efterkontrollen vid de lägre plomberingsformerna samt valet av förläggningsplats för fältkontrollavdelningen, mött gensagor i flertalet yttranden, men i övrigt i huvudsak godtagits.

Förslaget om slopande av den obligatoriska efterkontrollen vid de lägre plomberingsformerna tillstyrkes eller lämnas utan erinran av, bland andra, *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* samt *hushållningssällskapen i Gotlands och Västernorrlands län*. Förslaget avstyrkes å andra sidan helt av, bland andra, *lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, statens centrala frökontrollanstalt, den lokala frökontrollanstalten i Örebro, hushållningssällskapen i Uppsala, Kronobergs, Värmlands och Gävleborgs län* ävensom i *Stockholms län och stad* samt *Kalmar läns norra och Älvsborgs norra och södra områden, Sveriges utsädesförening, Svenska lantmännens riksförbund* samt *Sveriges lantbruksförbund*. I flera yttranden, där förslaget ej uttryckligen avstyrkes, uttalas vidare betänkligheter mot detsamma. Så är till exempel fallet i yt-

randena från några hushållningssällskap ävensom Svenska utsädesfirmornas förening. Några av remissinstanserna, däribland styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Sveriges fröodlareförbund, de lokala frökontrollanstalterna i Linköping och Skara, hushållningssällskapen i Östergötlands, Jönköpings och Örebro län ävensom Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund, ansluta sig närmast till den ståndpunkt, som reservanten herr Gadd intagit i frågan, d. v. s. att man möjligen kan tänka sig att övergå till en stickprovskontroll i fråga om vanlig statsplombering men ej bör vidtaga någon ändring beträffande efterkontrollen vid statsplombering av kvalitetsvara. Samma uppfattning uttalas i andra hand även av lantbruksstyrelsen.

Några remissinstanser, däribland *W. Weibull aktiebolag*, *Allmänna svenska utsädesaktiebolaget* och *hushållningssällskapet i Kristianstads län*, förklara sig kunna tillstyrka utredningens förslag endast under förutsättning att s. k. obrutet samband införes mellan de högre och de lägre plomberingsformerna.

Såsom skäl för sitt avstyrkande av förslaget i denna del anför lantbruksstyrelsen, att värdesättningen av statsplomberat utsäde i förhållande till icke plomberad vara kommer att äventyras, om den utsädesköpande allmänheten får vetskap om att kontroll av sortäktheten ej längre förekommer. Styrelsen framhåller, att utredningen i detta avseende underskattat statsplomberingens betydelse. Resultaten av efterkontrollen ha även undanröjt många tvister och därför varit till nytta för såväl köpare som säljare. Vidare finner styrelsen förslaget att statsplomberat vara av lägre form skall underkastas frölagens bestämmelser mindre lyckligt. Enligt frölagen uttagna prov komma av praktiskt-tekniska skäl oftast att insändas för sent för att kunna medtagas till odling det år, då varan försålts. Detta medför att resultaten förlora sin aktualitet. Ett ökat antal frölagsprov medför ökade statsutgifter, enär dylika prov icke kunna avgiftsbeläggas. Om emellertid svårigheterna att anskaffa tillräcklig mark för efterkontrollodlingar bli för stora, kan det måhända anses lämpligt med stickprovsvis utförda efterkontrollodlingar vid vanlig statsplombering. Enligt styrelsens mening är det däremot uteslutet att förenkla efterkontrollodlingen beträffande övriga plomberingsformer.

Enligt Svenska lantmännens riksförbunds uppfattning ligger den största betydelsen av efterkontrollen icke i den upplysning, som köparen kan erhålla genom densamma, utan i den kontroll av egna åtgärder, som vederbörande utsädesföretag får. Förefintliga brister bli klarlagda, osäkra odlare kunna avstängas och företagen få den ledning som är behövlig. Att man inom utsädeshandeln, i vart fall inom den mera ansvarskännande delen därav, räknar med sortkontrollen framgår enligt förbundet även av att det inom partihandeln med utsädesvaror numera är regel att en köpare inforrdar uppgift om kontrollodlingsresultatet från säljaren.

Liknande synpunkter anföres i åtskilliga av de andra yttrandén, vilka gå i avstyrkande riktning.

Utöver vad lantbruksstyrelsen anfört betona *Gävleborgs läns hushållningssällskap* samt *Sveriges fröodlareförbund*, att kravet på sortäktighet särskilt för Norrlands vidkommande är av avgörande ekonomisk betydelse med hänsyn till att olika sorters odlingsbarhet sammanhänger med breddgrad och höjd över havet. *Nämnda hushållningssällskap* ifrågasätter, om icke efterkontroll av statsplomberat utsäde bör förläggas till lämplig plats i Norrland, exempelvis till sällskapets undervisningsgård Kungsgården i Ovansjö socken. *Fröodlareförbundet* framhåller, att man för sortäktighetskontrollen av i första hand mellan- och nordsvenska stammar från korsbefruktade växtslag bör räkna med kompletterande fält i mellersta och norra Sverige.

Statens centrala frökontrollanstalt anför, att den finner förslaget om upphävande av efterkontrollodlingarna för de lägre plomberingsformerna vara olyckligt. Anstalten betonar, att efterkontrollen har en betydelsefull, sanerande verkan på utsädehandeln. Då fältkontrollavdelningen för närvarande endast visar ett obetydligt deficit i sin budget, borde ett dylikt upphävande för övrigt icke vara aktuellt.

Beträffande sistnämnda förhållande anför jämväl *sakrevisionen*, att en av revisionen verkställd undersökning visat att underskottet på fältkontrollavdelningens verksamhet är relativt begränsat och att man genom en lämplig avvägning av avgifterna kan få en tillfredsställande täckning av statsverkets utgifter för dessa odlingar, därest de anses böra bibehållas såsom ett led i frökontrollverksamheten.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, vilken närmast ansluter sig till herr Gadds reservation, uttalar att den finner de skäl, som utredningen anfört för borttagande av efterkontrollen, beaktansvärda men anser det vanskligt att helt borttaga kontrollen i dess nuvarande form utan att motsvarande garantier skapas på annat sätt. Styrelsen ifrågasätter om ej en godtagbar ersättning för den nuvarande fullständiga efterkontrollen kan erhållas genom införandet av ett stickprovsförfarande, vilket skulle ställa sig avsevärt billigare. En komplettering av utredningen i detta hänseende synes erfordrerlig. Samma synpunkt anföres av *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Den lokala frökontrollanstalten i Skara, vilken likaledes, såsom förut nämnts, biträder herr Gadds reservation, anför att ett genomförande av utredningens förslag kommer att innebära en allvarlig tillbakagång för den höga utsädeskultur, som efter många års strävanden på ett högst föredömligt sätt genomförts i vårt land och som är ett av de viktigaste resultaten av den statliga anstaltens verksamhet. Av den totala mängd statsplomberat utsädesvara, som årligen säljes, är en högst betydande del att hänföra just till vara, som underkastas de enklare plomberingsformerna, d. v. s. vanlig statsplombering och kvalitetsplombering. I samband med att insikten om fordringarna på en fullgod utsädesvara allt mer vunnit insteg hos centralföreningarna m. fl. har även under senare år kvaliteten på dessa utsädesvaror starkt förbättrats och de motsvara numera en ur olika synpunkter fullgod utsädesvara, väl tjänlig som underlag för produktion av utsäde för vanliga bruksodlingar.

Svenska utsädesfirmornas förening ställer sig tveksam rörande lämpligheten av förslaget om borttagande av efterkontrollodlingarna i samband med vanlig statsplombering och statsplombering av kvalitetsvara. Efterkontrollodlingarna fylla nämligen enligt föreningens mening en betydelsefull uppgift för klargörande av varans sortsäkerhet och sortrenhet.

W. Weibull aktiebolag förklarar att bolaget vill tillstyrka slopandet av obligatorisk efterkontroll vid de lägre plomberingsformerna endast under förutsättning att s. k. obrutet samband införes mellan de högre och lägre plomberingsformerna. Bolaget understryker särskilt, att sjukdomsfrihet och bibehållandet av vissa värdefulla egenskaper hos de korsbefruktade växtslagen endast genom sådant samband kunna tillförsäkras köparen. Till denna bolagets ståndpunkt ansluta sig *Allmänna svenska utsädesaktiebolaget* och *Kristianstads läns hushållningssällskap*.

I samband med behandlingen av den nu nämnda frågan ha i några yttranden berörts vissa speciella spörsmål rörande frölagens tillämpning. Sålunda uttalar *Södermanlands läns hushållningssällskap*, att sällskapet icke utan särskild ersättning kan verksamt utöva kontroll över frölagens tillämpning. *Västmanlands läns hushållningssällskap* anser att såväl analys- som provtagningsarbetet vid den av utredningen föreslagna intensifierade tillsynen av frölagens efterlevnad helt bör övertagas av centralanstalten. Därigenom skulle hushållningssällskapens tjänstemän bli befriade från åligganden i samband med frölagens efterlevnad. Kontrollen över frölagens praktiska verkan bör enligt sällskapet i viss mån kunna kombineras med den inspektionsverksamhet, genom vilken centralanstalten förutsättes skola kontrollera de lokala frökontrollanstaltarnas arbete. *Kristianstads läns hushållningssällskap* framhåller att det är önskvärt att statsplomberad utsädesvara skall gå in under frölagens tillämplighetsområde, även om efterkontrollodlingen bibehålles. Sällskapet anser nämligen, att det kommer att skänka ännu större trygghet, om fullständiga analysuppgifter finnas på förpackningarna även på den statsplomberade varan. Därigenom skulle jordbrukarna få möjlighet att omedelbart kunna avläsa varans förtjänster och eventuella smärre brister.

I fråga om de högre plomberingsformerna, vilka nu i sin helhet äro förbehållna centralanstalten, har utredningen stannat för att icke för närvarande föreslå någon annan åtgärd än att de lokala frökontrollanstalterna på uppdrag av centralanstalten skola äga utföra fältbesiktningar för den sistnämndas räkning. Detta spörsmål beröres särskilt endast i yttrandena av *de lokala frökontrollanstalterna i Linköping, Skara och Örebro* samt av *Örebro läns hushållningssällskap, Sveriges utsädesförening, Sveriges fröodlareförbund* och *föreningen Sveriges förenade utsädesodlare*. *Samtliga dessa remissinstanser med undantag av utsädesföreningen och föreningen Sveriges förenade utsädesodlare* föreslå att de lokala anstalterna skola få möjlighet att icke endast delta i fältbesiktningen utan även utföra det med kontrollen av dylika utsädesvaror förenade laboratoriearbetet.

Som skäl härför framhålles i huvudsak, att om de lokala anstalterna kunna medverka vid dessa kontrollformer, komma de sannolikt också att bidra till att öka omfattningen av kontrollformen i fråga, vilket är önskvärt för att främja utsädesproduktionens kvalitativa utveckling.

Den lokala frökontrollanstalten i Skara framhåller härom, att det synes inkonsekvent att föreslå, att de lokala anstalterna skola biträda den statliga anstalten i dess arbete med fältbesiktning av sådana utsädesodlingar, som utgöra underlaget för vara, plomberad med kontrollodlingsbevis, men samtidigt icke ha rätt att handha den rutinmässiga laboratoriekontrollen av de berörda utsädesvarorna.

Den lokala frökontrollanstalten i Örebro betonar bland annat, att de lokala anstalterna vid skilda tillfällen framhållit önskvärdheten av att de skola få aktivt deltaga vid laboratorieanalysen för statsplombering med kontrollodlingsbevis. Genom att de lokala anstalterna hittills varit utestängda från denna högre plomberingsform ha de ej ägt möjlighet att i önskvärd utsträckning deltaga i arbetet med att intressera odlarna för dylikt kvalitetsutsäde. Följden har också blivit, att denna önskvärda kvalitetsklass av utsäde hittills förekommit i ringa omfattning. Enligt anstaltens mening är det ett allmänt intresse att utsädesvaror av högre kvalitet få största möjliga användning. Detta är icke möjligt, med mindre de lokala anstalterna aktivt medverka inom sina plomberingsområden. Om laboratorieanalysen utföres vid lokal anstalt, kommer detta vidare att ytterligare bidra till en avlastning för centralanstalten.

Liknande synpunkter anföras av *Sveriges fröodlareförbund*.

Sveriges utsädesförening förklarar, att den icke finner det tillrådligt, att en del av den för de högre plomberingsformerna nödvändiga fältbesiktningsverksamheten skulle överflyttas till de lokala anstalterna. Föreningen anser det å andra sidan lämpligt att dessa anstalter få handhava en del av de vanliga laboratorieanalyserna för dessa högre kontrollformer, under förutsättning att centralanstalten beredes möjlighet att på annat sätt erhålla prov från de distrikt, som i övrigt tilldelas de lokala anstalterna. Föreningen anser det nämligen vara mycket viktigt, att centralanstalten får tillfälle att undersöka material från hela landet och ej blott från de delar av detsamma, som tillhöra dess distrikt.

Föreningen Sveriges förenade utsädesodlare hävdar såsom sin bestämda uppfattning, att det är av allra största betydelse för erhållande av tillräcklig mängd högklassigt utsäde, att kontrollformen statsplombering med kontrollodlingsbevis bibehålles i huvudsak enligt nu gällande stränga bestämmelser och att de därmed sammanhängande arrangemangen, såväl vid fältbesiktning som övriga kontrollformer, helt omhändertagas av centralanstalten. Detta är enligt föreningens uppfattning en förutsättning för att det med kontrollodlingsbevis statsplomberade utsädet skall bli av ensartad beskaffenhet i hela landet och att av utvecklingen betingade förbättringar på frökontrollens område snabbt och effektivt skola komma utsädesproduktionen till godo.

I anledning av de sakkunnigas uttalande, att centralanstalten bör medverka till erforderlig utbildning av befattningshavare hos lokala frökontrollanstalter för att dessa anstalter skola kunna utföra förekommande fältbesiktningar, framhåller slutligen *statskontoret*, att ämbetsverket förutsätter att denna utbildning icke skall föranleda särskilda utgifter för statsverket.

Vad angår förläggningsorten för centralanstaltens fältkontrollavdelning förordas i samtliga yttranden, vari frågan berörts, att fältkontrollavdelningen skall förläggas till Skåne. Beträffande förläggningsorten skilja sig däremot åsikterna. Sålunda anse de flesta remissinstanserna, att fältkontrollavdelningen bör förläggas till en staten tillhörig egendom och i så fall lämpligen till kronoegendomen Råby boställe invid Lund. Några remissinstanser påpeka därjämte, att fältkontrollen icke kan fullgöra sin verksamhet genom kontrollodling uteslutande i Skåne utan att den behöver kontrollfält även inom andra delar av landet.

Utredningsförslaget tillstyrkes i sin helhet endast av *1949 års växtskyddsutredning, den lokala anstalten i Luleå samt hushållningssällskapen i Gotlands och Kristianstads län*.

Såsom skäl mot en förläggning till Alnarp anföres huvudsakligen, att den av utredningen föreslagna lösningen medför åtskilliga olägenheter, nämligen den ojämna jorden, de långa avstånden, svårigheten att erhålla arbetskraft samt risken för tomtförsäljning och avstyckning från den tilläggsjord, som skulle arrenderas från Svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut avstyrker bestämt utredningens förslag om fältkontrollens förläggning till Alnarp. Det finns enligt styrelsens förmenande stor risk för att detta endast skulle bli en lösning på kort sikt. Styrelsen anser, att filialen bör förläggas till en plats, där filialens behov av jord och arbetskraft kan tillgodoses även på längre sikt. Styrelsen anför härom bland annat följande.

För Alnarps vidkommande kunde det visserligen synas glädjande att få denna kontrollverksamhet anknuten till Alnarpsinstitutionerna, men denna synpunkt får icke övervärderas, då det här icke är fråga om större samverkan utan i stället kan bli stor konkurrens om både jord och arbetskraft. Vid Alnarpsinstitutet finnes redan statens trädgårdsförsöks huvudstation, som för sin verksamhet behöver ganska mycket av tillfällig arbetskraft under sommarmånaderna och för närvarande måste söka sådan arbetskraft i alla kringliggande samhällen. En rätt betydande konkurrens har redan framkommit, i det att fältkontrollen av köksväxter är förlagd till Alnarp. Ett gammalt önskemål är att fältförsöksverksamhet med lantbruksväxter skulle komma till stånd vid Alnarp, då särskild försöksgård icke finnes för Sveriges bästa jordbruksbygd i sydvästra Skåne. Genom förläggning av fältkontrollen till Alnarp skulle försöksverksamheten få ännu större svårigheter än för närvarande, och en ytterligare utveckling av denna i framtiden bli omöjligjord.

Skulle fältkontrollen framdeles få ännu större omfattning, blir svårigheterna mycket stora och kunna inverka menligt på Alnarpsinstitutionernas arbete. Det må vidare understrykas, att jordarna vid Alnarp ingalunda äro av den jämna beskaffenhet, som erfordras för anläggande av fältkontroll.

Därutöver är det för lantbruksundervisningens del ett starkt krav att egendomens skiften icke plottras sönder med kontrollparceller, då möjligheterna till rationell drift minskas betydligt.

Styrelsen instämmer helt i utredningens uttalande, att det föreliggande behovet av areal för fältkontrollavdelningens odlingar icke kan tillgodoses å Alnarps egendom, om icke tillskottsjord anskaffas genom arrende eller på annat sätt. Utredningens förslag att Alnarps egendom skulle från den 14 mars 1953 arrendera jordbruksfastigheterna Åkarp 1° och 8° med en areal av cirka 33 hektar åker avser att tillföra Alnarps egendom dylik tillskottsjord. Härvid bör emellertid observeras, att ägaren av ovannämnda jordbruksfastigheter, Svenska sockerfabriksaktiebolaget, visserligen förklarat sig villig att utarrendera denna areal till Alnarps egendom från den 14 mars 1953, men som villkor för utarrenderingen torde uppställa, att bolaget bibehålls vid rätten att från denna areal försälja tomter. Det bör även observeras, att den areal, som är ifrågasatt att av bolaget utarrenderas till Alnarps egendom, gränsar på tvenne sidor intill Åkarps municipalsamhällets tätbebyggda område och att den fortsatta dispositionen av denna areal därför är i hög grad beroende av municipalsamhällets utveckling och behov av tomtmark.

Ur brukningssynpunkt är större delen av jordbruksfastigheterna Åkarp 1° och Åkarp 8° obekvämt belägen i förhållande till Alnarps egendom. Järnvägslinjen Lund—Malmö, vilken för närvarande, enligt uppgift erhållen å Åkarps järnvägsstation, trafikeras av nära 200 tåg per dygn, skär genom områdets nordvästra del. Omkring en sjättedel av området är beläget nordväst om järnvägen och omkring fem sjättedelar äro belägna sydost om denna. Till denna sistnämnda del av dessa fastigheter finnes ej annan vägförbindelse än via järnvägsövergången strax söder om Åkarps järnvägsstation och vägsträckan dit från Alnarp blir därför förhållandevis lång. På grund av den mycket täta tågtrafiken möter det stora svårigheter att för rimlig kostnad ordna bekvämare vägförbindelse mellan Alnarps egendom och detta område.

Av det ovan anförda torde framgå att den åkerareal, som utredningen föreslagit som tillskottsjord till Alnarps egendom till större delen är ur brukningssynpunkt föga välbelägen för egendomen och att man ej kan bortse ifrån, att området inom en nära framtid kan komma att starkt reduceras genom tomtförsäljning.

Enligt utredningens förslag skulle nya byggnader, såväl institutionsbyggnad som vaktmästarbostad och växthus, uppföras för frökontrollanstaltens Skånefilial och de för närvarande disponerade byggnaderna skulle disponeras för annat ändamål. Denna omständighet talar enligt styrelsens uppfattning mycket starkt för att filialen redan nu förläggas till annan plats än Alnarp. För att uppnå stabila arbetsförhållanden vid frökontrollanstaltens Skånefilial anser styrelsen det vara synnerligen betydelsefullt, att den förläggas till plats där erforderlig åkerareal även på längre sikt står till förfogande och där behövlig arbetskraft kan erhållas.

Jämväl *J. E. Ohlsens Enke aktiebolag* framhåller särskilt, att ett synnerligen svårlöst arbetskraftsproblem kommer att uppstå om fältkontrollen förläggas till Alnarp.

Rörande behovet av kontrollfält i andra delar av landet anför *lantbruksakademien* att sådana kontrollfält erfordras i första hand i mellersta Sverige och i Norrland. För centralanstaltens forskningsverksamhet ävensom för vissa praktiska uppgifter kunna kontrollfält vid Bergs-

hamra eller i dess närhet icke undvaras. Ett icke mindre viktigt önskemål är att kontrollfält i erforderlig omfattning ordnas i Norrland, främst för kontrollodling av korsbefruktade växter, t. ex. norrländska stammar av klöver och timotej. För stamäkthetens bestämmande avgörande egenskaper, såsom tidighet, stjälk- och stråskjutning, vinterhärdighet och resistensförhållanden i fråga om skador och sjukdomar, kunna icke tillfyllest bedömas utanför odlingsområdet. Den för Norrland erforderliga fältkontrollodlingen bör enligt akademiens mening ordnas i samband med upprättandet av den föreslagna Norrlandsfilialen till statens centrala frökontrollanstalt i Röbäcksdalen.

Liknande synpunkter uttalas av, bland andra, *hushållningssällskapen i Norrbottens och Uppsala län. Sistnämnda sällskap* tillfogar att Uppsala län med sin betydande klöverodling och sitt för Mälars-Hjälmarbygden representativa klimat synes vara den för Mellansverige lämpligaste placeringsorten.

Vad angår byggnaderna för Skånefilialen anför 1949 års växtskyddsutredning, att växtskyddsanstaltens filial i Åkarp, vilken för närvarande delar institutionsbyggnad med frökontrollanstaltens filial, har ett trängande behov av utökade lokaler. Den närmast till hands liggande lösningen är att växtskyddsfilialen får övertaga hela institutionsbyggnaden. Då möjlighet härtill öppnas genom den av frökontrollutredningen föreslagna anordningen att frökontrollfilialen erhåller en egen institutionsbyggnad, tillstyrker växtskyddsutredningen livligt att frökontrollutredningens förslag i denna del förverkligas.

Statens organisationsnämnd anför att den nya institutionsbyggnaden i första hand bör planeras så att den kan inrymma hela fältkontrollavdelningen och den nuvarande filialen i Skåne. Planlösningen av byggnaderna bör emellertid vara sådan att lokalerna utan svårighet kunna tillbyggas så att en väsentlig kapacitetsökning i en framtid blir möjlig. Även nya kontorslokaler böra framdeles kunna uppföras utan att den rationella planlösningen av de i första hand uppförda byggnaderna spolieras. Kontakt bör sökas med nämnden, som kan ställa expertis till förfogande för att biträda vid planläggningen. Även vid igångsättandet av själva verksamheten bör nämnden beredas tillfälle att medverka.

Lantbruksstyrelsen finner den föreslagna utbyggnaden av Skånefilialen nödvändig. Enligt styrelsens mening har dock utredningen räknat med alltför låga kostnader för ändamålet. En höjning med 25—30 procent av de belopp, som utredningen angivit, anses erforderlig. Styrelsen påpekar därjämte, att utredningen ej räknat med bostad åt den trädgårdsmästare, som måste anställas för skötseln av odlingarna i de föreslagna växthusen. Ej heller synes utredningen ha tagit hänsyn till kostnaderna för erforderliga maskiner och redskap eller till erforderliga utrymmen för maskiner m. m.

Personalorganisationen vid statens centrala frökontrollanstalt.

Gentemot de föreslagna ändringarna i personalorganisationen vid centralanstalten framföras invändningar av, bland andra, *lantbruksstyrelsen*, *centralanstalten*, *statens organisationsnämnd*, *Kristianstads läns hushållningssällskap*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund* samt *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund*, vilka samtliga anse de av utredningen angivna nedskärningarna väl stora och även i övrigt göra erinringar mot förslaget.

Sålunda anser *lantbruksstyrelsen* det ej vara försvarligt med en så kraftig nedskärning av personalorganisationen som den, vilken utredningen föreslagit. Styrelsen anser det icke vara möjligt att under förhandenvarande omständigheter fullt tillfredsställande bedöma, i vad mån beräkningarna rörande besparingar för statsverket äro riktiga. Detta gäller främst de inkomster och utgifter, som utredningen räknat med vid en inskränkning av verksamheten vid centralanstalten. Ett slutligt ställningstagande i denna fråga kräver enligt styrelsens åsikt ytterligare utredning.

Centralanstalten anför i huvudsak samma synpunkter som *lantbruksstyrelsen* samt betonar, att den personal, som sysslar med grönings- och renhetsanalyser ävensom med fältkontrollarbete, måste vara kunnig, pålitlig och noggrann. En långt gående nedskärning av den fast anställda personalen är därför omöjlig att genomföra, om analyserna även i framtiden skola bli tillförlitliga och samtidigt högsta möjliga arbetseffekt skall kunna upprätthållas. *Centralanstalten* ansluter sig till reservanten herr Gadds uttalande i så måtto, att alla möjliga besparingar böra vidtagas, att överflödig personal bör avvecklas samt att en rationalisering av arbetet bör åstadkommas men att en drastisk nedskärning av personalen icke är möjlig att genomföra. Den önskade rationaliseringen kan emellertid i full utsträckning överblickas först, då fältkontrollavdelningen lösgjorts från Stockholmsanstalten och de nuvarande lokalerna bättre kunna disponeras.

Statens organisationsnämnd anför, att utredningen utgått från att åtminstone den lägre laboratoriepersonalen kan minskas i proportion till minskningen av arbetsuppgifterna. Organisationsnämnden ställer sig i viss mån tveksam till detta, bland annat på grund av att man kan befara, att det kommer att bli centralanstaltens lättare arbetsuppgifter, som komma att övergå till de lokala anstalterna. En minskning i antalet anställd personal med 60 personer anser nämnden på denna grund väl stor.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund hemställer att, därest en omläggning av centralanstaltens verksamhet kommer till stånd, ytterligare utredning företages i avsikt att därvid bereda all vid anstalten anställd personal helårsanställning med reglerad anställning. Om personalindragning äger rum böra vidare de befattningshavare, som entledigas, beredas möjlighet till lämplig omskolning genom statsverkets försorg. Förbundet åberopar därvid särskilt att den ensidiga utbildning, som dessa tjänstemän er-

hållit, saknar all praktisk betydelse för erhållande av annat arbete efter ett entledigande från anstalten. Därjämte anser förbundet att anstaltens verksamhet även vid en viss rationalisering bör kunna organiseras så, att rimliga arbetsförhållanden kunna beredas anstaltens samtliga befattningshavare och att sålunda icke, såsom utredningen föreslagit, viss del av personalen skall anställas mot arvode och tillfälligtvis inkallas till tjänstgöring.

I förbundets yttrande instämmer *Tjänstemännens centralorganisation* till alla delar. Centralorganisationen framhåller särskilt, att det ur tjänstemannarörelsens synpunkt icke kan accepteras, att man inom ifrågakvarnande gren av statsverksamheten återgår till en tidigare, otillfredsställande ordning i fråga om personalens anställningsformer. Detta står i klar motsättning till de principer i detta hänseende, vilka efter förhandlingar med personalorganisationerna uppdrogos av 1945 års lönekommitté. Centralorganisationen yrkar sålunda bestämt, att den personal vid frökontrollanstalten, som icke kan beredas fortlöpande tjänstgöring, under tjänstgöringsperioderna beredes anställning såsom extra tjänstemän. I den mån en rationalisering av verksamheten medför en mera väsentlig minskning av personalstyrkan, vilket utredningen förutsätter vara möjligt, är det vidare angeläget, att särskilda åtgärder vidtagas för omskolning och överföring till annan verksamhet av den övertaliga personalen.

Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund hemställer, att personalorganisationen skall bli föremål för ny översyn och att avsevärda lönegradsjusteringar skola vidtagas beträffande de högre befattningshavarna. Förbundet anför härom.

Enligt förbundets uppfattning måste de föreslagna inskränkningarna anses vara högst diskutabla. Detta gäller icke minst sammanslagningen av avdelningsföreståndarebefattningen vid fältkontrollavdelningen med befattningen som föreståndare för Skånefilialen. De med den förstnämnda befattningen förenade arbetsuppgifterna torde efter förflyttningen icke minska, ej heller torde ansvaret bli mindre. Vad föreståndarebefattningen för filialen beträffar torde förhållandena vara enahanda. En sammanslagning av befattningarna synes därför vara mindre välbetänkt. Därest detta i alla fall skulle ske, vill förbundet framhålla, att det i så fall måste anses oundgängligen nödvändigt med en motsvarande kompensation i löne- och andra hänseenden, därest för sysslan lämplig kraft över huvud taget skall stå till förfogande.

Utredningen föreslår vidare indragning av fältassistentbefattningen i Ce 22. Motiveringen härför synes vara slopanDET av efterkontrollodlingarna och decentraliseringen av fältbesiktningarna. Enligt förbundets mening saknas hållbara skäl för indragning av förenämnda befattning.

Beräffande de högre tjänsterna i övrigt har utredningen framhållit, att den är väl medveten om att det i vissa fall torde kunna påstås, att befattningshavarna tillagts nya och kanske mera kvalificerade arbetsuppgifter. Trots detta är utredningen icke beredd att föreslå några justeringar av rådande lönegradsplaceringar utan anser, att detta spörsmål bör upptagas till övervägande sedan den nya organisationen varit i verksamhet något år.

Förbundet vill gentemot detta utredningens uttalande framhålla, att löneställningen för den högre personalen även med rådande organisation måste anses vara synnerligen oförmånlig i jämförelse med andra befattningshava-

re med likvärdiga arbetsuppgifter och ansvarsställning. Förbundet vill i detta sammanhang anföra följande.

Det bör förutsättas, att lönegradsplaceringen för anstaltens föreståndare vid kommande löneroglering kommer att ansluta sig till den, som kan komma att bli fastställd för professorer vid högskolor och universitet. Beträffande frö- och fältkontrollanterna vill förbundet understryka, att de sistnämnda befattningshavarnas löneställning rent principiellt måste anses för låg. Frö- och fältkontrollanterna äro föreståndare för avdelningar inom anstalten och som sådana böra de beredas samma löneställning som avdelningsföreståndarna vid exempelvis statens växtskyddsanstalt. Tjänstebenämningen bör ändras till avdelningsföreståndare. Samma löneställning bör för övrigt tillkomma föreståndaren vid Alnarpsfilialen, vilken bör benämnas filial- och avdelningsföreståndare i likhet med vad som är fallet vid vissa av Sveriges utsädesförenings filialer. Förbundet vill även framhålla, att det i samband med pågående statliga tjänsteförteckningsrevision påyrkar inplacering av avdelningsföreståndarna vid Alnarpsinstitutet, Sveriges utsädesförening, statens växtskyddsanstalt och statens frökontrollanstalt samt stalsagronomerna och de laboratorer, vilka tillika äro avdelningsföreståndare, i samma lönegrad, som fastställes för byråchefer med i huvudsak administrativa arbetsuppgifter, eller Ca 37, därvid förutsättande att byråchefer med även inspekterande, kontrollerande och rådgivande arbetsuppgifter med lokalförvaltningar sig underställda beredas en något högre löneställning med inplacering på löneplan 2.

Den nuvarande andra fältkontrollanten bör benämnas förste fältkontrollant och i lönehänseende likställas med laborator med inplacering i lönegraden Ca 35.

I fråga om de nuvarande förste assistentbefattningarna, vilka måste betraktas som sluttjänster, föreslår förbundet, att de i lönehänseende likställas med hushållningssällskapens och lantbruksnämndernas konsulenter, för vilka i samband med tjänsteförteckningsrevisionen påyrkas inplacering i lönegraden Ca 32. Tjänstebenämningen bör ändras till frö- eller fältkontrollant, beroende på den avdelning, inom vilken vederbörande är verksam.

Någon reglerad befordringsgång för akademiskt utbildad personal anser förbundet icke böra förekomma vid anstalten, då nyrekrytering kan förutsättas ske från lantbrukshögskolans assistentkår. Fältassistentbefattningen bör med hänsyn till att innehavaren under sina assistentår vid lantbrukshögskolan kan förutsättas ha tjänstgjort under ungefär samma betingelser som agronomer i reglerad befordringsgång, betraktas som en befordringstjänst och därför lönegradsplaceras ovanför den reglerade befordringsgången. Därest befordringsgångens slutlönegrad skulle fastställas till Ce (Ca) 27, bör fältassistentbefattningen inplaceras i 29 lönegraden.

Frågan om taxesättningen beröres endast i ett fåtal yttranden. I allmänhet ansluter man sig därvid till utredningens ståndpunkt, att denna fråga bör upptagas till prövning längre fram. Vissa synpunkter och erinringar framföras dock i några yttranden.

Lantbruksstyrelsen erinrar till en början om att styrelsen redan under år 1951 förordnat, bland annat, att avgifterna för analysering vid centralanstalten och de lokala frökontrollanstalterna tills vidare, i avvaktan på utarbetande av en ny taxa, skola höjas med 30 procent samt att avgifterna för provtagning, plombering och generalprovtagning tills vidare skola höjas med 50 procent. I anslutning härtill uttalar styrelsen, att frågan om taxesättningen

bör omprövas. För att rationaliseringsfrågorna skola kunna ägnas all erforderlig uppmärksamhet bör man därvid även beakta resultaten av de undersökningar, som sakrevisionen utfört.

Statens sakrevision anser, att utredningens kalkyler rörande den förbättring av driftresultatet, som skulle inträda vid ett genomförande av dess förslag, icke äro hållbara, och att en ytterligare taxehöjning därför kan bli erforderlig, om man vill hålla underskottet å verksamheten vid den nivå, 150 000 kronor om året, som utredningen angivit. Sakrevisionen anför här- om bland annat följande.

Utredningen har visserligen räknat med den redan från och med den 1 juli 1951 genomförda provisoriska höjningen av anstaltens taxor, men de uppskattningsvis gjorda beräkningarna av underskottet efter genomförd omorganisation äro, såvitt sakrevisionen kan finna, icke hållbara, även om man godtager utredningens beräkning av utgiftsbesparingarna till 529 000 kronor. Sålunda må framhållas, att utredningen vid beräkningen av anstaltens utgifter icke tagit hänsyn till statsverkets kostnader för under år 1951 inträdda löneökningar, för pensionering av personalen, för av anstalten disponerade lokaler samt för tjänstebrevsrätten, vilka kostnader kunna uppskattas till cirka 300 000 kronor. Vidare kan enligt under hand från den centrala anstalten inhämtade upplysningar inkomstbortfallet beräknas till något mer än 400 000 kronor eller omkring 150 000 kronor mera än utredningen angivit. Nu berörda förhållanden medföra, att ett genomförande av utredningens förslag med all sannolikhet icke resulterar i att underskottet nedbringas till det belopp av 150 000 kronor, som utredningen med hänsyn till den centrala anstaltens forsknings- och tillsynsverksamhet ansett skäligt. I stället torde man ha att räkna med ett underskott av lägst 500 000 kronor. Om man vill åvägabringa den av utredningen förutsatta kostnadstäckningen, måste sålunda ytterligare en väsentlig höjning av taxorna vidtagas.

Några remissinstanser, däribland *Riksförbundet Landsbygdens folk*, framhålla att taxesättningen bör vara sådan, att de lokala frökontrollanstalterna få full täckning. Det underskott, som kan uppstå för anstalten, bör med hänsyn till denna anstalts ställning som forskningsinstitution och övervakningsorgan täckas genom statsbidrag. *Norrbottens läns hushållningssällskap* framhåller i detta sammanhang att de i herr Gadds reservation anförda skälen för att de ökade inkomsterna för plombering skola tillfalla centralanstalten, oaktat de lokala anstalterna utfört arbetet, icke synas bärande. Taxorna böra enligt sällskapets åsikt avpassas så att jordbruket, vilket dock till sist skall erlägga kostnaderna för frövarornas kontroll och plombering, skall kunna erhålla varorna till billigast möjliga pris. *Västernorrlands läns hushållningssällskap* föreslår att — därest en taxehöjning är ofrånkomlig — denna skall ske genom justering av taxan enbart beträffande sådana slag av analyser, som äro förlustbringande. Vidare bör lokal frökontrollanstalt få rätt att lämna jordbrukare rabatt, om överskott uppstår å verksamheten vid anstalten.

Även *lantbruksstyrelsen* berör frågan om vad som eventuellt bör göras, därest en taxesättning, som finnes skälig med hänsyn till driftskostnaderna vid centralanstalten, skulle leda till överskott vid de lokala anstalterna. Sty-

relsen erinrar om att styrelsen behandlat denna fråga i ett utlåtande, som styrelsen den 24 januari 1951 avgivit över en av statens sakrevision upprättad promemoria angående taxesättningen vid centralanstalten. I detta utlåtande hade styrelsen anfört bland annat följande.

Centralanstalten har i jämförelse med de lokala anstalterna att utföra de mera tidsödande men mindre lönsamma analyserna. Det kan därför ifrågasättas, om icke de lokala anstalterna borde erlægga en viss avgift för rätten att bedriva den lönsamma plomberingsverksamheten, vilken avgift borde tillfalla den centrala anstalten såsom en kompensation för att denna måste vidkännas extra kostnader för upprätthållande av kontroll av den för mera vidlyftiga analyser erforderliga standarden beträffande såväl personal som utrustning. Om nyssnämnda avgift förslagsvis skulle sättas till 20 öre för varje statsplomberat kolli och uttaxeras genom en med 20 öre förhöjd plomberingsavgift, skulle en rätt väsentlig inkomstökning erhållas. En sådan höjning, som knappast skulle betunga utsädeshandeln, skulle även tillämpas av den centrala anstalten. På grundval av antalet under verksamhetsåret 1948/49 statsplomberade kollin beräknar styrelsen att inkomstökningen för centrala frökontrollanstalten härigenom skulle bli i runt tal 154 000 kronor.

Statens sakrevision ifrågasätter om icke en särskild ersättning för den kontroll och tillsyn, som den centrala anstalten skall utöva över de lokala anstalterna, bör uttagas av dessa, därest den gemensamma taxan med hänsyn till centralanstaltens ekonomi måste avvägas så, att mera avsevärda överskott uppstå för de lokala anstalterna. På liknande sätt ifrågasätter *statskontoret* om icke en skälig avgift bör uttagas av lokala frökontrollanstalter och enskilda auktoriserade företag i syfte att täcka de resekostnader, som uppstå vid kontrollen av dem.

Vad angår de rabatter, som för närvarande lämnas till större utsädesföretag ävensom, i vissa fall, till jordbrukare och utsädesutställningar, understryka bland andra *statens organisationsnämnd*, *statens sakrevision* och *statskontoret*, att frågan om dessa rabatter snarast bör upptagas till omprövning. Även *lantbruksstyrelsen* ansluter sig till denna uppfattning, såvitt angår rabatterna till utsädesföretag. Styrelsen framhåller, att syftet med dessa rabatter varit att centralanstalten skulle få dels ett fast underlag för sin verksamhet, dels ett grepp om den kvalificerade fröhandeln. Rabatterna utgöra sammanlagt en stor belastning på anstaltens ekonomi. Ett borttagande av dem synes motiverat, eftersom rabatterna i realiteten innebära en subvention till vissa företag och personer. Vad särskilt angår rabatterna till svenska utsädesaktiebolaget anser styrelsen systemet icke tilltalande. Däremot anser *lantbruksstyrelsen* samma skäl icke föreligga beträffande de rabatter, som i vissa fall utgå till jordbrukare och utsädesutställningar. Styrelsen framhåller att dessa rabatter lämnats under en lång följd av år för att stimulera intresset hos jordbrukarna för analyserna och därmed öka möjligheterna att få fram fullgoda utsädesvaror. Dessa rabatter ha enligt styrelsens mening ej heller varit av avgörande betydelse för anstaltens ekonomi.

I motsats till *lantbruksstyrelsen* anför *statens sakrevision*, att den icke kan dela utredningens åsikt, att de rabatter, som nu utgå till jordbrukare

och utsädesutställningar, böra bibehållas. Sakrevisionen anser i stället, att dessa rabatter, vilka för budgetåret 1948/49 uppgingo till i runt tal 15 000 kronor, icke äro motiverade, då de berörda proven medföra samma kostnader för anstalten som andra liknande prov. Enligt sakrevisionens mening äro rabatterna därför av subventionskaraktär. Sakrevisionen understryker vidare, att den i andra sammanhang hävdad, att dylika dolda subventioner av principiella skäl icke böra förekomma utan böra ersättas av statsbidrag eller annan form av bidrag, därest ändamålet anses värt att främjas. Därtill kommer att förekomsten av rabatter vid en institution av centralanstaltens karaktär försvårar bokföring och debitering samt överblicken över det ekonomiska resultatet i så hög grad, att redan de praktiska olägenheterna av rabatterna i dessa hänseenden motivera deras avskaffande.

Vid behandlingen av de ekonomiska spörsmålen berör *statskontoret* jämväl frågan om fortsatt statsbidrag till de lokala frökontrollanstalterna. Ämbetsverket anför härom att det med anledning av de i betänkandet lämnade uppgifterna rörande det ekonomiska utfallet av dessa anstalters verksamhet icke kan finna anledning föreligga för fortsatt bidrag av statsmedel. En anstalt (Torsta) uppvisar visserligen ett mycket ringa överskott, men då är att märka, att anstalterna enligt utredningens förslag komma att tillföras ett ökat antal prov, varigenom en bättre relation mellan inkomster och utgifter bör kunna uppnås. Indrages statsunderstödet böra anstalterna erhålla annan benämning.

Den lokala frökontrollanstalten i Luleå anser åter att statsbidragen till anstalterna i Luleå och Torsta böra höjas. Anstalten framhåller därvid, att dessa båda anstalter ha att arbeta under de mest ogynnsamma förhållanden. Så till exempel förekommer den största inkomstkällan d. v. s. statsplomberingen, nästan icke alls vid Luleå-anstalten. Intresset för fröodling är emellertid i stadig tillväxt och en avsevärd utvidgning av verksamheten kan förutses, men denna utvidgning kommer att taga lång tid. Under denna tid ha Torsta- och Luleåanstalterna en stor uppgift att fylla. Proven vid dessa båda anstalter äro dessutom mycket arbetskrävande, beroende dels på mycket höga ogräshalter dels på ofta förekommande frostsador. Det synes därför anstalten vara ett rättvist krav, att statsbidragen till anstalterna i Torsta och Luleå höjas.

E. Anslagsäskanden för budgetåret 1952/53.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår (skr. 31/8 1951) hemställt, att anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag skola höjas från 1 172 000 respektive 330 000 kronor till 1 403 500 respektive 686 800 kronor.

I fråga om avlöningsanslaget innebär anstaltsstyrelsens förslag en uppräkning med 231 500 kronor i enlighet med följande sammanställning.

	Ökning	Minskning
1. Tjänsteförändringar:		
a) 1 kamrerare i Ca 27 i st. för Ca 25	1 644	
b) 2 laboratorieföreståndarinnor i Ca 17 i st. för 2 laboratoriebiträden i Ca 15 å renhets- respektive groningsavdelningen	1 872	
c) 1 laboratoriebiträde i Ca 15 i st. för 1 frökontrollbiträde i Ce 11 å fältkontrollavdelningen	1 440	
d) 1 kontorist i Ca 13 i st. för 1 kontorsbiträde i Ca 8 å fältkontrollavdelningen	1 728	
e) 1 kontorist i Ca 13 i st. för 1 expeditionsbiträde i Ce 11	696	
f) 3 ställföreträdande laboratorieföreståndarinnor i Ca 13 i st. för 3 frökontrollbiträden i Ca 11 respektive Ce 11	2 088	
g) 1 expeditionsföreståndare i Ca 18 i st. för Ce 18.....	—	
h) 2 kontorsbiträden i Ca 8 i st. för Ce 8	—	
2. Personalförstärkningar:		
3 inspektörer i Ce 14	25 272	
3. Personalindragningar:		
9 frökontrollbiträden i Ce 8 och Cg 8		56 592
4. Löneklassförändringar	20 000	
5. Löneregleringen för chefstjänstemän	2 664	
6. Rörliga tilläggets höjning	230 700	
	<u>288 104</u>	<u>56 592</u>
		+ 231 512

Beträffande motiveringen för anstaltsstyrelsens förslag torde få anföras följande.

1 a. Uppflyttningen föreslås på grund av en allmän ökning av de kvalificerade juridiska och administrativa uppgifterna. Vidare åberopas omfattningen av den medelsförvaltning som åvilar kamreraren. Denne är tillika personalchef och föredragande i samtliga personalärenden.

1 b—e. Beträffande motiveringen för dessa förslag hänvisas till IX ht 1950 s. 153.

1 f. Motiveringen för detta förslag återfinnes i IX ht 1951 s. 159.

1 g. Förslaget motiveras med att behovet av tjänsten är av permanent karaktär.

1 h. Under budgetåret 1952/53 beräknas ytterligare två kontorsbiträden komma att uppfylla förutsättningarna för att enligt gällande grunder för reglerad befordringgång för kontorspersonal överföras å ordinarie stat.

2. Beträffande motiveringen för detta förslag se IX ht 1950 s. 153.

3. Detta förslag har icke närmare motiverats.

4—6. Ökningarna äro av automatisk natur.

Anstaltsstyrelsens beräkning av omkostnadsanslaget för nästa budgetår innebär en höjning med 356 800 kronor enligt följande fördelning.

	1951/52	Ökning
1. Sjukvård m. m.	14 000	4 000
2. Reseersättningar	3 500	26 000
3. Bränsle, lyse och vatten	18 000	4 000
4. Övriga expenser	34 000	16 000
5. Publikationstryck	2 000	1 000
6. Provtagning och plombering	89 700	124 800
7. Fältkontroll	115 000	115 200
8. Utsädeskontroll vid Svalöv	24 000	36 100
9. Diverse förbrukningsartiklar	28 000	29 700
		<hr/> 356 800

Beträffande styrelsens motiveringar för uppräknigen av omkostnadsanslaget må här återgivas följande.

1. Höjningen betingas av medelsåtgången, vilken under de tre senaste budgetåren uppgått till i medeltal 18 500 kronor.

2. Av ökningen hänföra sig 22 500 kronor till förslaget att inrätta tre inspektörsbefattningar. Ökningen i övrigt motiveras i huvudsak med dels de höjda resekostnads- och traktamentsersättningarna, dels ökat antal resor på grund av den ifrågasatta omorganisationen.

3—5. Höjningarna bero i huvudsak på de ökade materiel- och arbetskostnaderna.

6. Medelsåtgången under denna post har under de tre senaste budgetåren uppgått till i medeltal 143 000 kronor. Härtill beräknas en höjning med 50 procent på grund av höjda papperspriser samt ökade kostnader för resor och traktamenten.

7. Ökningen betingas av medelsåtgången, vilken under de tre senaste budgetåren uppgått till i medeltal 153 500 kronor. Detta belopp har uppräknats med 50 procent på grund av höjda resekostnads- och traktamentskostnader samt ökade lönekostnader för viss personal, som avlönas från denna post.

8. Posten har uppräknats med 30 100 kronor på grund av medelsåtgången. Återstoden av ökningen, 6 000 kronor, hänför sig till en mellan anstalten och Sveriges utsädesförening överenskommen höjning av kontraktsavgiften angående stamsädeskontroll.

9. Under de tre senaste budgetåren har medelsåtgången uppgått till i runt tal 38 500 kronor, vilket belopp med hänsyn till prisstegringarna uppräknats med 50 procent.

Jag torde vidare i detta sammanhang få anmäla, att anstaltsstyrelsen (skr. 16/11 1951) hemställt, att den i anstaltens omkostnadsstat för innevarande budgetår upptagna delposten till övriga expenser måtte få överskridas med högst 4 370 kronor för anskaffande av en ny elektrisk dupliceringsmaskin. Styrelsen anför att den nuvarande maskinen, vilken oavbrutet varit i gång sedan år 1948, är starkt försliten och att den numera åstadkommer ett för personalen synnerligen störande buller. En ny maskin beräknas

kunna erhållas för 6 370 kronor. Då emellertid leverantören förklarat sig villig att återköpa den gamla maskinen för 2 000 kronor skulle nettokostnaden belöpa sig till förenämnda belopp, 4 370 kronor.

Slutligen har *lantbruksstyrelsen* i sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 (skr. 24/8 1951) hemställt, att till understöd åt lokala frökontrollanstalter skall anvisas ett oförändrat anslag av 5 000 kronor. Styrelsen har vidare hemställt om bemyndigande att fördela anslaget mellan anstalterna efter föreliggande behov av statsbidrag.

F. Departementschefen.

Den utveckling på utsädesområdet, som ägt rum efter det statens centrala frökontrollanstalt inrättades år 1924, synes mig helt ha bestyrkt riktigheten av den då uttalade uppfattningen, att frökontrollverksamheten borde ställas under ledning av en central statlig anstalt med erforderliga resurser. Även om frökontrollfrågan numera — till stor del beroende på att förståelsen för betydelsen av ett fullgott utsäde har ökat — är i ett annat läge än den var vid nyssnämnda tidpunkt, anser jag det uppenbart, att en central statlig frökontrollanstalt ej heller i fortsättningen kan undvaras.

Då centralanstalten inrättades räknade man, såsom tidigare nämnts, med att kostnaderna för densamma i stort sett skulle täckas av inflytande inkomster. Utvecklingen har emellertid blivit en annan, i det att kostnaderna ständigt avsevärt överstigit inkomsterna. Såsom framgår av de i det föregående återgivna siffrorna angående det ekonomiska resultatet av rörelsen vid centralanstalten ha under senare år inkomsterna i regel endast uppgått till omkring hälften av utgifterna och stundom till ändå mindre del av dessa. Beträffande denna jämförelse är vidare att märka, att i densamma icke tagits någon hänsyn till vissa i och för sig betydande utgiftsposter såsom kostnader för pensionering av personalen, utgifter för lokaler m. m. Inräknas även dessa poster å kostnadssidan, ökas underskottet å verksamheten ytterligare avsevärt.

Det synes under sådana förhållanden naturligt, att man skall överväga vad som kan göras för att åstadkomma en bättre proportion mellan inkomster och kostnader vid centralanstalten och på så sätt minska det allmännas utgifter för frökontrollverksamheten. Utredningen har även framlagt ett flertal förslag i denna riktning. Åtskilliga av dessa ha mottagits välvilligt i det övervägande antalet remissyttranden. På vissa punkter ha dock flertalet yttranden gått i negativ riktning.

Då det gäller att taga ställning till de framlagda förslagen bör enligt min mening utgångspunkten vara att effektiviteten i frökontrollverksamheten under inga förhållanden får minskas. Att frökontrollen skall bedrivas på ett ändamålsenligt sätt är uppenbarligen — med hänsyn till de ekonomiska värden som denna kontroll kan skapa och bevara — av utomordentligt stor

vikt. Det synes då ej böra komma i fråga att äventyra denna kontroll genom åtgärder, vilka visserligen kunna medföra någon begränsning av de direkta statsutgifterna för verksamheten men å andra sidan kunna medföra risk för att jordbrukarnas möjligheter att erhålla ett fullgott utsäde minskas. Med denna utgångspunkt finner jag det angeläget, att statens centrala frökontrollanstalts ställning som det ledande och övervakande organet för frökontrollverksamheten ej skall rubbas. Av vad jag nu anfört följer vidare, att det avgörande vid bedömningen av de föreliggande förslagen enligt min mening bör vara icke huruvida ett genomförande av desamma kan medföra någon minskning av de direkta statsutgifterna utan huruvida ett förverkligande av desamma kan ske utan men för frökontrollverksamheten. Där det senare är förhållandet är det åter självfallet, att föreliggande besparingsmöjligheter böra tillvaratagas.

Av de förslag från utredningen, för vilka jag redogjort i det föregående, torde jag först få behandla frågan om en decentralisering av frökontrollverksamheten i form av en överföring av vissa arbetsuppgifter från centralanstalten till de lokala frökontrollanstalterna. Såsom skäl för en dylik överföring har i betänkandet bland annat åberopats att densamma skulle medföra en viss minskning av statsverkets utgifter för frökontrollverksamheten. Riktigheten av denna uppfattning har visserligen ifrågasatts i några yttranden. Med hänsyn till att de lokala anstalter, som närmast beröras av förslaget, synts kunna arbeta med genomsnittligt lägre kostnader än centralanstalten, är jag närmast böjd för att ansluta mig till utredningens åsikt i fråga om de ekonomiska konsekvenserna av en dylik överföring. Av vad jag nyss anfört framgår emellertid att det förhållandet, att överföringen må kunna medföra någon minskning av statsutgifterna, enligt min mening icke i och för sig bör tillmätas utslagsgivande betydelse. Av större vikt är enligt min uppfattning att en dylik överföring, såsom framhållits både i betänkandet och i åtskilliga yttranden, synes kunna medföra fördelar även ur andra synpunkter. Sålunda skulle densamma möjliggöra ett mera effektivt utnyttjande av de lokala anstalternas kapacitet. Vidare skulle den göra det lättare att bevara den direkta kontakten mellan jordbrukets representanter i de olika landsdelarna och dem, som syssla med frökontrollarbetet. Det sistnämnda synes mig vara av särskild betydelse med hänsyn till angelägenheten av att jordbrukarnas intresse för utsädesfrågan skall kunna bibehållas och ökas. De farhågor, som i några yttranden uttalats för att centralanstalten, om en dylik överföring kommer till stånd, skulle förlora den allmänna överblicken över frökontrollarbetet, synas ej heller böra tillmätas avgörande betydelse. Det antal prov, som genom den av utredningen ifrågasatta överföringen skulle komma att frångå centralanstalten, representerar ju endast en förhållandevis obetydlig del av det sammanlagda antal prov, som undersökes vid anstalten. Jag ansluter mig därför i princip till utredningens tanke på en viss decentralisering av den rutinmässiga frökontrollverksamheten från centralanstalten till de lokala frökontrollanstalterna. Denna decentralisering sy-

nes böra ske dels genom en utvidgning av de mellansvenska lokala anstalternas plomberingsdistrikt, dels genom att de lokala anstalterna medgivas rätt att i vissa fall åtaga sig statsplombering utanför det för vederbörande anstalt fastställda plomberingsområdet. Sådan avvikelse från områdesindelningen, som sist nämnts, torde dock böra få ske endast efter medgivande från centralanstalten eller från annan lokal anstalt, som beröres därav.

I några yttranden, där förslaget om decentralisering avstyrkts, har uttalats att de lokala anstalter, som nu ha en outnyttjad kapacitet, i stället borde söka intressera jordbrukarna att i ökad omfattning analysera utsäde av egen skörd. Jag vill i anledning härav framhålla, att jag helt delar uppfattningen om det önskvärda i att dylika analyser skola ske i ökad omfattning. En sådan utveckling torde emellertid ej behöva hindras av den decentralisering, som jag nu förordat.

Det torde icke vara erforderligt att redan nu taga ställning till frågan, hur den av mig förordade utvidgningen av vissa lokala anstalters plomberingsområden skall genomföras. Denna fråga torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t. I anledning av vad Hallands läns hushållningssällskap anfört vill jag emellertid framhålla, att det icke synes tillräckligt motiverat, att en ny lokal anstalt skulle inrättas i Halland.

Utredningen har ifrågasatt att sammansättningen av styrelserna för de lokala anstalter, vilkas plomberingsdistrikt kunna komma att utvidgas, skall ändras så, att varje i distriktet ingående hushållningssällskapsområde blir representerat i styrelsen. Goda skäl tala enligt min uppfattning för en sådan ändring. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva denna fråga med beaktande av de förhållanden, som kunna föreligga beträffande varje särskild anstalt.

Som en ytterligare åtgärd i syfte att nedbringa arbetsbelastningen och förlusten vid statens centrala frökontrollanstalt har utredningen föreslagit, att möjlighet skulle öppnas för Kungl. Maj:t att medgiva auktorisering av vissa enskilda utsädesföretag. Sådan auktorisering skulle ha den innebörden att en av företaget självt verkställd kontroll i fråga om de lägre plomberingsformerna skulle bli likställd med kontroll, utövad av statsunderstödd frökontrollanstalt. Förutsättning för att auktorisering skulle få meddelas skulle dock enligt förslaget vara, att företaget självt bedreve växtförädlingsverksamhet i betydande omfattning och hade sådana resurser, som erfordrades för kontrollverksamheten.

Mot detta utredningens förslag ha invändningar framställts i ett flertal yttranden. Därvid har man i regel antingen helt avstyrkt förslaget eller ock förordat att möjligheten att erhålla auktorisation skulle begränsas till W. Weibull aktiebolag samt Allmänna svenska utsädesaktiebolaget eller Sveriges utsädesförening.

Mot ett genomförande av utredningens förslag på denna punkt i hela dess vidd har framför allt anförts, att det måste befaras att genom en sådan åtgärd alltför stora delar av frökontrollverksamheten skulle komma att un-

dandragas den statliga kontrollen ävensom att garantien för köparna ej skulle kunna bli densamma som vid en av centralanstalten eller statsunderstödd lokalanstalt utövad kontroll. För min del har jag ej kunnat undgå att finna dessa farhågor i viss mån befogade. Om ett auktorisationsförfarande skall införas bör det därför enligt min uppfattning, i överensstämmelse med vad som förordats i ett flertal yttranden, begränsas till W. Weibull aktiebolag samt Allmänna svenska utsädesaktiebolaget eller Sveriges utsädesförening i Svalöv. På sätt framhållits både i betänkandet och i yttrandena intaga dessa företag obestriddigen en särställning — både genom verksamhetens omfattning och genom det förhållandet att de åtnjuta betydande statsunderstöd för sin växtförädlingsverksamhet och i samband därmed äro underkastade insyn från det allmännas sida. Beträffande Weibullsbolaget är emellertid att märka, att detta företag redan så gott som uteslutande saluför sina varor under egen plomb. Detta system synes ha fungerat tillfredsställande även ur köparnas synpunkt. Något större behov av en auktorisation — vilken ju i stort sett endast skulle innebära att bolagets kontroll skulle få en mera officiell prägel — kan därför knappast föreligga här. Vad vidare angår Allmänna svenska utsädesaktiebolaget har detta i första hand förklarat sig önska att det nuvarande systemet, enligt vilket bolagets försäljning är ställd under centralanstaltens kontroll, skall bibehållas eller att eventuellt kontrollen skulle överflyttas till utsädesföreningens kontrollbyrå, vilken i så fall borde äga befogenhet att plomböra med verklig statsplomb. Härvid har bolaget förutsatt, att kontrollavgifterna icke skulle ökas så att de alltför mycket komme att överskrida de nuvarande kostnaderna. Såsom i annat sammanhang berörts har emellertid centralanstalten beviljat bolaget en betydande rabatt å de eljest gällande taxeavgifterna. Denna rabatt är av sådan storleksordning, att den måste anses innebära en avsevärd subvention till bolaget. I likhet med bland andra lantbruksstyrelsen och statens sakrevision anser jag att någon sådan subvention till visst eller vissa utsädesföretag icke bör förekomma. Rabatten bör därför enligt min mening avvecklas, då giltighetstiden för nu löpande avtal mellan centralanstalten och bolaget utgår, d. v. s. den 30 juni 1953. Därest bolaget då ej skulle vilja bära kostnaden för en statlig kontroll, möter givetvis ej hinder för detsamma att sälja sina varor i samma ordning som W. Weibull aktiebolag, d. v. s. under egen kontroll och under egen plomb. Av bolagets yttrande synes emellertid framgå, att bolaget i en dylik situation skulle föredraga att erhålla auktorisation i enlighet med utredningens förslag. Ur det allmännas synpunkt torde några allvarligare betänkligheter icke behöva möta mot bifall till en framställning härom. Detsamma gäller, därest Weibullsbolaget skulle önska erhålla auktorisation.

Av skäl som nu anförts kan jag alltså ansluta mig till utredningens förslag på denna punkt endast i så måtto att sådan auktorisation, som avses i betänkandet, bör efter ansökan kunna beviljas W. Weibull aktiebolag och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget. Rörande förutsättningarna och villkoren för auktorisation har jag i stort sett intet att invända mot vad utred-

ningen anfört. Till de hithörande detaljproblemen torde jag emellertid lämpligen få återkomma senare. Här må allenast framhållas, att därest Allmänna svenska utsädesaktiebolaget i samband med sökande av auktorisation skulle önska uppdraga kontrollen åt Sveriges utsädesförenings kontrollbyrå, synes hinder i och för sig ej böra möta mot en dylik anordning.

I samband med behandlingen av decentraliseringsfrågorna har utredningen även upptagit spörsmålen om inrättande av nya lokala frökontrollanstalter samt en Norrlandsfilial till statens centrala frökontrollanstalt. Vad angår förstnämnda fråga har jag redan tidigare anfört, att det enligt min mening icke kan anses påkallat att inrätta någon ny lokal anstalt i Halland. Även i övrigt delar jag utredningens uppfattning, att någon ny lokal anstalt ej för närvarande behövs. Vad angår frågan om inrättande av en Norrlandsfilial till centralanstalten vill jag erinra om att Röbbäcksdalsutredningen i sitt den 17 november 1951 avgivna betänkande angående utbyggnaden av en central forsknings- och försöksinstitution på jordbrukets område vid Röbbäcksdalen i Norrland föreslagit att en filial till statens centrala frökontrollanstalt skall upprättas och förläggas till Röbbäcksdalen. Jag torde senare denna dag få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om framläggande för riksdagen av förslag, grundade på sistnämnda betänkande. Därvid torde jag även få upptaga den nu nämnda filialfrågan.

Som ett led i strävandena att åstadkomma en förenkling av frökontrollverksamheten och minska kostnaderna för denna har utredningen föreslagit vissa ändringar i fråga om organisationen av fältkontrollen. Utredningen förordar sålunda till en början, att den obligatoriska efterkontrollen vid de lägre plomberingsformerna skall slopas och att sådan kontroll i stället skall företagas endast då framställning därom göres. I likhet med flertalet remissmyndigheter anser jag emellertid att ett borttagande av den obligatoriska efterkontrollen kan komma att innebära vissa risker för frökontrollverksamheten. Såsom bland andra statens sakrevision framhållit har vidare underskottet å denna kontrollverksamhet hittills varit relativt begränsat och man kan genom en lämplig avvägning av avgifterna få en tillfredsställande täckning av statens kostnader för kontrollodlingarna. Den i några yttranden framförda tanken att den nuvarande obligatoriska efterkontrollen skulle ersättas av en stiekprovvis anordnad kontroll synes ej heller innebära en tillfredsställande lösning. Under dessa förhållanden anser jag att den obligatoriska efterkontrollen bör bibehållas och kan alltså ej ansluta mig till utredningens förslag på denna punkt.

I fråga om fältkontrollen föreslår utredningen vidare den organisatoriska förändringen, att fältkontrollodlingarna i huvudsak skola förläggas till Skåne och att i samband därmed även fältkontrollavdelningen vid statens centrala frökontrollanstalt skall förflyttas till Skåne och sammanföras med den nuvarande Skånefilialen. Detta förslag har genomgående tillstyrkts i remissyttrandena, såvitt det avser en förflyttning av fältkontrollodlingarna och fältkontrollavdelningen till Skåne. Även jag anser en sådan förflyttning lämplig

lig. Jag anser det likaså ändamålsenligt, att den nuvarande Alnarpsfilialen till centralanstalten skall sammanföras med fältkontrollavdelningen. Lokalfrågan torde i så fall, såsom utredningen föreslagit, lämpligen böra lösas så, att statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp får övertaga de lokaler, som nu disponeras av centralanstaltens filial, och att en ny institutionsbyggnad uppföres, vilken kan inrymma både sistnämnda filial och fältkontrollavdelningen.

I fråga om valet av förläggningsort delar jag åter den av ett flertal remissinstanser uttalade uppfattningen, att en förläggning till Alnarp skulle komma att medföra sådana olägenheter, att man om möjligt bör söka finna en annan lösning.

Med hänsyn till den begränsning, som måste iakttagas i fråga om den offentliga byggnadsverksamheten, torde vidare den lösning av lokalfrågan, som jag nyss förordat, under inga omständigheter kunna genomföras redan under loppet av nästa budgetår. Under sådana förhållanden synes det lämpligast, att frågan om valet av förläggningsplats för fältkontrollavdelningen och filialen skall ytterligare övervägas. Det torde i första hand få ankomma på anstaltens styrelse att verkställa vidare undersökning i saken samt att inkomma till Kungl. Maj:t med det förslag, vartill denna undersökning kan föranleda.

I fråga om fältbesiktningarna har utredningen ansett, att de lokala statsunderstödda frökontrollanstalterna borde kunna tillerkännas rätt att verkställa sådana besiktningar efter uppdrag av centralanstalten. Jag ansluter mig till utredningens uppfattning. I vad mån de lokala anstalterna jämväl, såsom föreslagits i en del yttranden, böra få utföra laboratorieanalyser för de högre plomberingsformerna synes vara en lämplighetsfråga, som det i första hand bör ankomma på centralanstalten att avgöra.

Vad angår personalorganisationen har utredningen ansett att det, om dess förslag genomfördes, skulle bli möjligt att indraga ett sextiotal befattningar, så gott som samtliga av biträdeskaraktär. Vidare har utredningen räknat med att en ytterligare besparing skulle kunna göras å avlöningsanslaget genom att man i ökad omfattning skulle tillfälligt permittera en del av personalen under dödsäsongen.

På sätt jag i det föregående angivit ansluter jag mig i väsentliga delar till utredningens förslag. Jag har sålunda biträtt förslagen om en viss överföring av arbetsuppgifter från centralanstalten till de lokala anstalterna och om förläggning av efterkontrollodlingarna och fältkontrollavdelningen till Skåne. Vidare har jag ansett att möjlighet bör öppnas för W. Weibull aktiebolag och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget att, därest de så önska, erhålla auktorisation i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen förordat. Såvitt angår nästa budgetår torde dessa åtgärder dock ej kunna beräknas få någon större inverkan på medelsbehovet vid centralanstalten. Innan frågan om förläggningsort för efterkontrollodlingarna och fältkontroll-

avdelningens lokalfråga blivit lösta kan man uppenbarligen ej räkna med någon besparing på detta område. Då kontrollfrågan för Allmänna svenska utsädesaktiebolagets del för närvarande är reglerad genom ett avtal, vilket gäller till utgången av budgetåret 1952/53, torde man vidare knappast kunna räkna med att frågan om auktorisation för sagda bolags del skall bli aktuell förrän avtalet utlöpt och följaktligen ej heller på denna punkt kunna räkna med någon personalminskning. Däremot bör den av mig förordade decentraliseringen från centralanstalten till vissa lokala anstalter kunna genomföras med verkan redan under nästa budgetår. Härigenom torde det bli möjligt att något minska biträdespersonalen vid centralanstalten. Jag vill i detta sammanhang även understryka angelägenheten av att centralanstaltens ledning skall tillse, att de möjligheter, som kunna finnas att rationalisera arbetet och undvika spiltid för personalen, tillvaratagas. Med hänsyn till svårigheten att i förväg bedöma, vad som kan vinnas genom dylika åtgärder ävensom genom den nyss angivna överföringen av vissa arbetsuppgifter, anser jag det dock icke tillrådligt att för nästa budgetår räkna med avsevärt större minskning av personalbehovet vid centralanstalten än vad styrelsen för denna angivit i sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53. Jag finner det under nu angivna förhållanden ej heller sannolikt att några särskilda åtgärder för omskolning av överflödigt personal kunna komma att erfordras under nästa budgetår. Jag förutsätter emellertid att anstaltens styrelse skall uppmärksamma denna fråga.

Av de frågor, som behandlats i betänkandet, torde jag till sist få beröra spørsmålet om taxesättningen och det därmed sammanhängande problemet om de rabatter, som för närvarande tillämpas i vissa fall.

Vad angår taxesättningen vill jag först framhålla, att en betydande del av centralanstaltens verksamhet givetvis är av sådan natur, att det ej kan anses rimligt att kostnaderna för densamma skola bäras av dem, som anlita anstalten för undersökningar. Däremot synes det i princip riktigt, att den löpande analyserings- och plomberingsverksamheten skall vara självbärande, och att taxorna skola avvägas med hänsyn härtill. Driftsresultaten vid de statsunderstödda frökontrollanstalterna synas utgöra en lämplig utgångspunkt för bedömningen av hur taxorna vid tillämpning av denna princip böra bestämmas. Såsom bland andra lantbruksstyrelsen påpekat måste emellertid hänsyn tagas även till att de analyser, som utföras vid centralanstalten, i stor utsträckning äro mera tidsödande och mindre lönsamma än de analyser, som utföras vid de lokala anstalterna. Jämväl detta förhållande torde därför böra beaktas vid taxesättningen. Jag finner det vidare ej obefogat, att centralanstalten skulle äga att såsom gottgörelse för sina kostnader för kontroll över de lokala anstalternas verksamhet m. m. uttaga en mindre plomberingsavgift av de sistnämnda. Hinder bör därför ej möta för Kungl. Maj:t att föreskriva, att erläggandet av dylik avgift skall utgöra ett villkor för att lokal anstalt skall äga verkställa statsplombering. En sådan plomberingsavgift torde dock ej böra komma i fråga annat än om taxesättningen

leder till driftsöverskott vid lokala anstalterna, vilka måste anses överstiga vad som behövs för konsolidering av dessas ekonomi.

Vad härefter slutligen angår rabatterna anser jag, såsom jag angivit redan vid behandlingen av frågan om meddelande av auktorisation till vissa utsädesföretag, att de rabatter, som nu lämnas till några dylika företag, böra avvecklas. Däremot föreligga enligt min mening ej samma skäl för att även de rabatter, som nu i vissa fall lämnas till jordbrukare och utsädesutställningar, skulle borttagas. Jag vill erinra om att dessa rabatter endast uppgå till förhållandevis obetydliga belopp men det oaktat spela en ej oväsentlig roll i strävandena att höja utsädesvarornas kvalitet.

Sedan jag nu angivit min ståndpunkt till de förslag, som 1950 års frökontrollutredning framlagt, och vissa därmed sammanhängande spørsmål torde jag få övergå till att behandla frågan om anslag till centralanstalten och de lokala frökontrollanstalterna för budgetåret 1952/53. Vad då först angår centralanstaltens avlöningsanslag har jag redan i det föregående behandlat frökontrollutredningens förslag till personalorganisation vid anstalten. Jag har därvid uttalat, att det enligt min mening icke vore tillrådligt att för nästa budgetår räkna med avsevärt större minskning av personalbehovet än vad anstaltsstyrelsen angivit i sina anslagsäskanden. I dessa har styrelsen förutsatt en indragning av nio frökontrollbiträden, vilket skulle medföra en minskning av avlöningsanslaget med 56 600 kronor. Då biträdespersonalen enligt min mening bör kunna reduceras något mer, föreslår jag att nämnda belopp skall höjas till 75 400 kronor. Beträffande de av anstaltsstyrelsen föreslagna tjänsteförändringarna och personalförstärkningarna anser jag arbetsuppgifterna å den kontorsbiträdestjänst i Ca 8 å fältkontrollavdelningen, vilken styrelsen föreslagit skola ändras till en kontoristtjänst i Ca 13, motivera en placering som kanslibitråde i Ca 11. För detta ändamål torde anslaget böra uppräknas med 1 000 kronor. Styrelsens förslag att en tjänst som expeditjonsbiträde i lönegrad Ce 11 skall ändras till en kontoristtjänst i lönegrad Ca 13 anser jag mig ej för närvarande kunna taga ställning till med hänsyn till ovissheten, huruvida denna tjänst kommer att behövas i fortsättningen. Ifrågavarande befattningshavare handhar nämligen anstaltens kontroll över Allmänna svenska utsädesaktiebolagets försäljning av utsäde. Jag är icke heller beredd att nu biträda det ånyo framlagda förslaget att tre inspektörstjänster i lönegrad Ce 14 skola inrättas. Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången ha två kontorsbiträden i Ce 8 föreslagits skola få ordinarie tjänster. Med hänsyn till svårigheten att redan nu bedöma vilket behov av biträdespersonal som kommer att föreligga när de förslag, som jag i det föregående biträtt, blivit genomförda, anser jag att dessa kontorsbiträden böra kvarstå å extra ordinarie stat. Däremot förordar jag i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag att en expeditjonsföreståndare i lönegrad Ce 18 skall överföras å ordinarie stat. Till övriga av styrelsen eller i remissyttrandena ifrågasatta tjänsteförändringar kan jag för närvarande icke taga ställning. Vad slutligen angår sty-

relsens beräkning av medelsbehovet med anledning av de automatiska utgiftsökningarna föranleder denna icke någon erinran från min sida. På grund av beräknade löneklassförändringar, löneregleringen för chefstjänstemän samt det rörliga tilläggets höjning bör anslaget följaktligen uppräknas med respektive 20 000, 2 700 och 230 700 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 206 000 (+ 14 000) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 820 000 (— 50 300) kronor;

rörligt tillägg 325 000 (+ 215 300) kronor.

Centralanstaltens avlöningsanslag skulle alltså för nästa budgetår behöva uppföras med (206 000 + 820 000 + 325 000 =) 1 351 000 (+ 179 000) kronor.

Å personalförteckningen bör i anslutning till det nyss anförda uppföras en kanslibiträdetsjänst i lönegrad Ca 11 varjämte antalet kontorsbiträdetsjänster i lönegrad Ca 8 bör minskas med en.

Beträffande centralanstaltens omkostnadsanslag anser jag i likhet med anstaltsstyrelsen att posten sjukvård m. m. med hänsyn till medelsåtgången bör uppräknas med 4 000 kronor. Vad angår posten reseersättningar vill jag erinra att jag i det föregående ej ansett mig kunna biträda förslaget om inrättande av tre inspektörsbefattningar. Detta medför att det belopp å 22 500 kronor, vilket äskats till reseersättningar åt nämnda befattningshavare, icke erfordras. Den av anstaltsstyrelsen beräknade ökningen av medelsbehovet till reseersättningar reduceras sålunda till 3 500 kronor. Med hänsyn såväl till den stegring, som inträffat i fråga om rese- och trakamentskostnaderna, som till önskvärdheten av att centralanstalten skall få ökade möjligheter till tillsyn över de lokala anstalterna anser även jag en höjning av ifrågakvarande post påkallad. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka, att posten skall höjas med mer än 2 500 kronor. Jämväl övriga i anstaltsstyrelsens förslag angivna poster torde med hänsyn till medelsåtgången och den allmänna kostnadsökningen böra uppräknas. Höjningen torde dock beträffande vissa poster kunna begränsas något, bland annat med hänsyn till den överföring av en del arbetsuppgifter från centralanstalten till de lokala anstalterna, som jag tidigare förordat. Jag föreslår sålunda, att posterna bränsle, lyse och vatten samt utsädeskontroll vid Svalöv i enlighet med styrelsens äskanden skola höjas med 4 000 respektive 36 100 kronor. I fråga om posterna övriga expenser, publikationstryck, provtagning och plombering, fältkontroll samt diverse förbrukningsartiklar vill jag förordat uppräknings med respektive 12 000, 700, 85 000, 75 000 och 7 000 kronor. Vad slutligen angår styrelsens framställning, att medel skola ställas till förfogande för anskaffande av en ny dupliceringsmaskin, synes denna böra bifallas. Enligt min mening äro emellertid utgifterna för inköp av denna maskin icke av den natur att de böra bestridas genom överskridande av inne-

varande budgetårs anslag. För ändamålet torde i stället böra beräknas ett belopp av 4 400 kronor under nästa budgetårs omkostnadsanslag. Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle förevarande anslag sålunda uppföras med (330 000 + 4 000 + 2 500 + 4 000 + 36 100 + 12 000 + 700 + 85 000 + 75 000 + 7 000 + 4 400 =) 560 700 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för centralanstalten.

Vad slutligen angår medelsanvisningen för nästa budgetår till understöd åt lokala frökontrollanstalter kan jag biträda lantbruksstyrelsens förslag, att ett oförändrat anslag å 5 000 kronor skall anvisas för ändamålet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bemyndiga lantbruksstyrelsen att fördela detta anslag mellan anstalterna efter föreliggande behov av statsbidrag. Denna fördelning torde böra göras efter i viss mån schematiska regler. Någon anledning synes ej längre föreligga att såsom villkor för statsbidrag uppställa att vederbörande hushållningssällskap eller landsting lämna understöd med minst motsvarande belopp. Nu gällande föreskrift härom torde därför böra upphävas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens centrala frökontrollanstalt, som angivits i det föregående;

2) godkänna följande avlöningsstat för statens centrala frökontrollanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	206 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	820 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	325 000

Summa kronor 1 351 000;

3) å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Statens centrala frökontrollanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 351 000 kronor,

b) till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Statens centrala frökontrollanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 560 700 kronor,

c) till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Understöd åt lokala frökontrollanstalter* ett anslag av 5 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Malte Olsson.